

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climates

185 Director fondator: Ion Iancu Vale
Director editor:
Anul 19 prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca
iulie 2025

literare

Revistă literară și de cultură românească
Fondată: mai 2007

CUPRINS

Francois Villon / Balade ...	3
George Petrovai / Despre Kafka și kafkianism...	4
Elena Armenescu / Poezii ...	7
Gheorghe Constantin Nistoroiu / Confucius și Eminescu ...	8
George Anca / Din pân la Dumnezeu-scripte ...	11
Marian Nencescu / Dialog cu doamna Ecaterina Câmpean ...	13
Ionel Necula / Ștefania Oproiescu ...	15
Vasile Didoacă Dojană / Poeme ...	16
Dumitru Ichim / Memoriile unei capre ...	17
Ion Iancu Vale / Ce să știm ...	19
Ecaterina Chifu / Romanul "Donna Alba" ...	20
Elena Oprea / Poeme ...	24
Ionuț Țene / Originea denumirii poporului român ...	25
Ionel Tomescu / Semantica analizei ...	27
Valentina Teclici / Dialog cu Monica Săvulescu Voudouri ...	28
Ithaca / Colaj liric ...	30
Constantin Lupeanu/ Cugetare lirică ...	31
Al. Florin Țene / Elogiu crimei prin prisma imanenței...	34
Lidia Zadeh-Petrescu / Poezii ...	36
Ștefan Lucian Muresanu/ Conceptul de autoritate in basm...	37

INFO CLIMATE

Coperta I :
Cat, de Vincent Van Gogh

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: *Ion Iancu Vale*

Redactor șef-adjunct: *prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca*

Colegiul redacțional: *Florea Turiac, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea*

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamal Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducănu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatărilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

FRANÇOIS VILLON - BALADE

Balada lui Villon pentru trupeșă Margot

Frumoasa de-o slujesc și curte-i fac
Se cade a-mi zice șui ori minte goală?
Cu ce-are ea, oricui i-ar fi pe plac,
De dragul ei încing și scut și pală.
Când mușterii sosesc, înșfac o oală
Și le-aduc vin, cu mâna liniștită,
Le-aștern și poame, brânză, apă, pită,
Zic Bene stat de-s darnici la plătit,
Poftiți, de-ți fi-n călduri și cu ispită,
În ăst bordel unde ne-am pripășit.

Dar seara, câteodată, iese tămbălău,
Margot de-apare-n pat fără para.
Nu pot s-o văd că mi se face rău;
Îi smulg surtucul, brăul, rochia,
Zălog să fie pentru partea mea.
Cu pumnii-n șold, mă suduie că-s drac,
Zbieră, se jură pe Isus că-i fac
O nedreptate. C-un ciob ascuțit
Îi scriu pe nas o buche și-o înșfac,
În ăst bordel unde ne-am pripășit.

Ne împăcăm apoi și-un părț îmi lasă
Mai rău decât gândacul de gunoi.
Râzând, un pumn pe creștet îmi apasă,
Zice Gogo, mă bate pe țințor,
Și-apoi dormim buștean, beți amândoi.
În zori, îi chiorăie în pântec parcă,
Mă-ncalecă și poama și-o încearcă.
Eu gem sub ea, ca scândura turtit
De preacurvie; vloga vrea să-mi
stoarcă,
În ăst bordel unde ne-am pripășit.

Vânt, ploaie, geruri, pita nu lipsește,
Iar de-s curvar, curvia molipsește,
La orice sac un petec se găsește.
La mătă rea, rău șoarec s-a prăsit;
Ocara ne urmează și-n gunoi,
Ne-am răs de cinste, râde ea de noi,
În ăst bordel unde ne-am pripășit.

Baladă veselă despre crâșmari

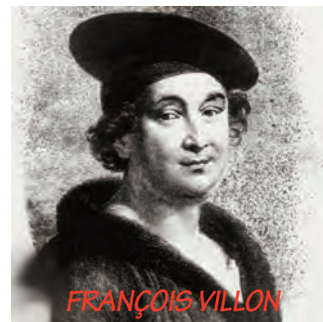
De suliță, de lance aruncată,
de ghioagă și de buzdugan strunjit,
de bardă, de săgeată ferecată,
de paloș, de baltag și de cuțit,
de țeapă și de furcă otrăvită,
de iatagan, de cange, de custură
și de bandiți pândind la cotitură
să fie dați grămadă la pământ,
străpunși în inimi, sfărtecați pe rând,
tăiați la beregăți să-i rupă chinul
și-n fund de iad să stea cât mai curând
crâșmarii care ne botează vinul!

De arc turcesc, de spadă-ncovoiată
le fie-mpuns burtoiiul ghițuit;
de foc grecesc le ardă chica toată
și creierii le urle-n nesfârșit;
în ștreang le-atârne hoitul împutit
și ciurma bată-i cu vătămătură ;
ba m-aș ruga să fie trași, cu ură,
în țepi aprinse, să-i aud zbierând;
beli-i-ar zece găzi de vii, rânjind
și în ulei încins să-și iute cinu;
legați de patru cai să văd crăpând
crâșmarii care ne votează vinul!

Plesni-le-ar tunul căpățâna boată,
lovi-i-ar trăsnetul pe drum, cumplit
și-apoi o haită de dulăi, turbată
le rupă hălci din trupul hăcuit;
orbească-i fulgerul ca un cuțit,
zăpezi și grindeni bată-i pe căldură,
uda-i-ar ploile fără măsură
când umblă goi și-n preajmă n-au
veșmânt;
să piară de pumnal făr' un cuvânt
și hoitul lor să-l vâlurească Rhinul;
de optzeci de ciocane piară-n vânt
crâșmarii care ne botează vinul!

ÎNCHINARE:

Stăpâne, blestema-i-ar Domnul sfânt
să sugă până or crăpa, veninul,
că necinstiți și fărdelege sunt
crâșmarii care ne botează vinul!

Baladă prin care Villon cere tuturor iertare

La Cartezieni, ca și la toți
Călugării, la Devotate,
La pierde vară cu saboți,
La slugi, cocote-mpeștritate
În rochii strâmte-ncorsetate,
La fantele sfios de moare,
Cu cizmulite moi, roșcate,
La toți le cer smerit iertare.

La fete care sfârc arată
Să-nhațe mușterii de soi,
La hoți ce numai certuri cată,
La saltimbanci cu maimuțoi,
La ghiuji, nebuni și papițoi
Ce fluieră de ți-e mirare,
Cu beșici, prapuri, tărăboi,
La toți le cer smerit iertare.

Dar nu la câini și trădători
Ce mi-au dat numai coji uscate
De mestecat, din noapte-n zori;
De frica lor mă doare-n spate.
Le-aș da beș, răgâială poate,
Dar nu pot, că nu-s pe picioare.
Dar toate vrajbele-s uitate;
La toți le cer smerit iertare.

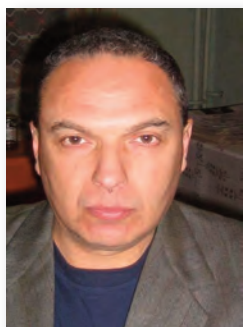
De cinșpe coaste li s-ar frânge,
Mărunt, dar cu barosul mare,
Ori bici cu plumbi, până la sânge;
La toți le cer smerit iertare.

DESPRE KAFKA ȘI KAFKIANISM (INTENȚIUNI MONOGRAFICE)

George PETROVAI

Continuare din numărul trecut

Odată construită, lumea kafkiană trebuie admisă așa cum a conceput-o demiurgul ei, adică o lume absurdă, în care după desacralizare, ordinea

transcendentă și rațiunea nu mai au ce căuta. Într-o astfel de lume este un nonsens total să ne întrebăm în ce măsură este adevărată aserțiunea hegeliană, care susține că tot ce-i real este și rațional. Cel mult putem răspunde în maniera lui Vasili Grossman, atunci când el, în celebra povestire „Panta rhei” (Totul curge) abordează problema statului întemeiat de Lenin și apoi construit de Stalin – problema statului opresor și fără libertate, sau altfel spus problema statului, în care tragicul se dizolvă, locul lui fiind luat de apocaliptic: Nu, afirmă categoric Grossman, nu tot ce e real este și rațional. Dimpotrivă, continuă el, „tot ce este inuman e absurd și inutil”, căci „a trăi înseamnă pentru om a fi liber”! Avem astfel încă o dată dovada că nu doar în lumea kafkiană, ci și în lumea noastră cea de toate zilele, iraționalul câștigă din ce în ce mai mult teren în fața raționalului prin războaie, acte de terorism, intoleranță, minciună sau avariție, și că el își are corespondențele sale tot mai alarmante cu realitatea...

Aceasta fiind lumea plăsmuită de Kafka, se subînțelege de ce absurdul – uneori mai șters, alteori agresiv până la halucinant, își ițește capul cam peste tot în scrierile sale. Iată, bunăoară, senzaționala parabolă în fața legii, inclusă și în finalul romanului Procesul, și care este analizată de preotul închisorii cu atâta subtilitate și măiestrie, încât după parcurgerea argumentației sale, nu mai poți spune cu tărie cât din ea este absurd și cât rațional (sau, mă rog, conform Scripturilor), după cum iarăși nu poți să-ți dai seama care dintre cei doi este înșelatul: paznicul sau omul de la țară! Căci – nu-i așa? – este relativ normal ca omul să vină de la țară, iar păzitorul cu „barba lui tătarească și neagră” să nu-l lase să intre în lege. Dar pe urmă începe să-și facă mendrele absurdul. Omul nu se alarmează pentru atâta lucru, ci se pune pe așteptat, sperând că va putea intra mai târziu. De altminteri, însuși păzitorul îi întreține această speranță când îi

spune: „Tot ce se poate, dar acum nu”. Timpul trece în aceeași notă de așteptare răbdătoare, și iată că omul nostru, de-acuma bătrân, se îmbolnăvește și trage să moară. Cu ultimele sale puteri, el îi face semn păzitorului să se apropie pentru a-i putea șopti: „Toți se străduiesc, vezi bine, să afle ce-i legea. Cum se face atunci că, în atâta amar de ani, n-a mai cerut nimeni, în afară de mine, să intre înăuntru?” Atunci păzitorul îi răcnește la ureche: „Pe aici nu putea obține să intre nimeni altul, întrucât intrarea asta ți-era hărăzită doar ție. Acum mă duc s-o închid”...

Dacă nu luăm aminte la faptul că evenimentele din Verdictul nu sunt decât simptomele unei realități tragice mult mai adânci, atunci spiritul justițiar al tatălui nemulțumit de fiu ne apare deplasat, ba chiar absurd, iar gestul funest al al lui Georg cu atât mai mult.

În aceeași categorie, să-i spunem șocantă, intră și povestea tânărului Karl Rossmann din romanul America. E drept că tânărul Karl aspiră la independență, însă primește de la unchiul său – senatorul și omul de afaceri american, o pedeapsă disproporționat de mare în comparație cu banalitatea culpei comise: Realmente el este izgonit de unchi, numai pentru că, fără consimțământul acestuia, se hotărăște să-l viziteze pe Pollunder (om de afaceri și prieten cu senatorul) în vila sa de la țară. Încălcarea de către Karl a autorității unchiului, chiar dacă dorința acestuia nu ne apare clar formulată, duce automat la schimbarea modului de existență, lucru comunicat tânărului printr-o scrisoare, ce-i va fi înmănată exact la miezul nopții: „Te-ai hotărât în această seară să pleci împotriva voinței mele. Rămâi la această hotărâre întreaga ta viață”.

Dar absurdul năucitor cu care se confruntă procuristul de bancă Josef K., personajul principal din romanul Procesul? Pur și simplu într-o bună dimineață el este anunțat că-i arestat, fără ca inspectorul care răspunde de cazul lui să-i poată spune de ce anume este acuzat: „N-aș putea spune că ești acuzat”, îl anunță acesta cu seninătate, „sau mai bine zis nu știu dacă ești. Adevărul este că ești, mai mult nu știu”. Astfel începe romanul și, totodată, calvarul comodului procurist. Din acest moment demarează goana lui în dreapta și stânga, mai întâi pentru a afla conținutul acuzației ce i se aduce, mai exact în temeiul căreia a fost arestat, apoi – după ce o va cunoaște – pentru a-și pregăti apărarea. Dar zadarnic se prezintă în fața unor instanțe străni și a unor judecători mai mult decât dubioși, ce-și au birourile în podurile unor imobile sumbre, cu scări interminabile („Aproape în fiecare pod există birouri ale tribunalului”, se amuză scriitorul în capitolul șapte), zadarnic apelează la avocat și la ajutorul unor cunoștințe, culpa el tot nu și-

o cunoaște, la judecătorii și funcționarii influenți n-are șanse să ajungă vreodată (ca peste tot în scrierile kafkiene, aceștia sunt inabordabili până la inexistență), iar lui i se prelungește starea bizar-echivocă instalată în clipa arestării, când inspectorul îi adusese la cunoștință următoarele: „Ești arestat, firește, dar nimeni nu te împiedică să-ți vezi mai departe de slujbă. De asemenea, nimeni nu te împiedică să-ți vezi mai departe de traiul dumitale obișnuit”.

Dar exact la un an de la începerea procesului, Josef K. ajunge la conștiința culpabilității sale, tot de-atunci rezistența lui slăbește, ca atare el se lasă condus la marginea orașului de către cei doi călăi tăcuți, care în final îlucid cu un uriaș cuțit de bucătărie: „Ca un câine”, spune el, „și era ca și cum rușinea ar trebuit să-i supraviețuiască”. De altminteri, cu aceste cuvinte se încheie romanul.

Fantasticul este o altă componentă de bază, care contribuie la însuflețirea lumii kafkiene și la spectaculoasa împlinire a fabuloasei sale arte. Pentru o corectă apreciere a operei kafkiene, trebuie să facem distincție între fantasticul preeminent din *Un medic de țară* sau din *Metamorfoza* și cel din *Castelul*, de exemplu, unde personajele fac salturi uriașe, respectiv cel din *America*, unde pietonii ba fac salturi de adevărați gimnaști, ba – atunci când strada este prea aglomerată – preferă „să deschidă portiera câte unei mașini și să traverseze prin aceasta dincolo, ca și cum ar fi trecut printr-un pasaj public...”

La drept vorbind, fantasticul nu are aceeași greutate în povestirile *Un medic de țară* și *Metamorfoza*. De ce? Pentru că, dacă în prima povestire, fantasticul cu nedeținute arome de basm este întâmplător și benefic (medicul lovește cu piciorul în cocina porcilor și de acolo ies de îndată caii cu care într-o clipă ajunge la bolnavul aflat la o depărtare de peste zece mile!), în cea de-a doua avem parte de un fantastic precis (am putea spune chiar științific) și cu efecte punitive pentru Gregor Samsa, cel care într-o dimineață s-a pomenit metamorfozat într-o gînganie scârboasă. Căci chiar asta-i semnificația miriapodului: existența parazită! Or, din povestire aflăm că, dacă Gregor n-a fost chiar un parazit, oricum era un somnolent și un comod.

Într-un autentic stil kafkian, povestirea demarează cu această transformare (cititorul este pus în fața faptului împlinit, fără preparative și fără explicații), după care acțiunea se concentrează pe încercările repetate ale lui Gregor de a-și asigura părinții și sora de bunele lui intenții și pe repulsia crescândă a acestora față de miriapodul ce nu mai are nimic în comun cu Gregor de altădată. Dincolo de absurdul întâmplării, incredibila metamorfoză ne prezintă înstrăinarea dusă până la coșmar și halucinant. Într-adevăr, situația reintră pe făgașul normal de-abia după ce servitoarea îl descoperă pe Gregor mort din cauza inaniției, căci pentru a-și grăbi sfârșitul, el refuză cu obstinație să mănânce în ultimele zile ale vieții sale larvare. Fără a se mai gândi la cel plecat din această lume, ba chiar cu

un sentiment de ușurare că în sfârșit au scăpat de pacoste, părinții și fiica ies la plimbare, ocazie cu care ei observă că fata este numai bună de măritat, prin urmare trebuie să-i găsească un soț bun. Deci viața merge mai departe...

*

Cel de-al doilea element narativ, care conferă forță artistică scrierilor kafkiene, este dat de personaje. Cu precizarea că este destul de dificil să caracterizezi personajele lui Kafka, nu numai fiindcă nu ni se spune nimic despre aspectul lor exterior, ci și pentru că, așa cum cu justețe afirmă Romul Munteanu, „personajele kafkiene sunt metafore, create prin referință la familie, societate și legile ei apăsătoare, sau la întregul univers”. Din acest motiv, cele mai multe dintre ele n-au nume, sau – mă rog – se cheamă Bețivul, Maestrul foamei, K., Josef K., și asta întrucât respectivul apelativ vizează un individ simbol, ale cărui largi valențe sunt destinate să sugereze condiția umană în general.

Dar nici măcar personajele botezate de autor nu sunt la acest capitol prea cușere, de îndată ce Kafka recunoaște că pentru atribuirea unor nume, el s-a datat la speculații cabalistice. Astfel, în *Jurnalul* din februarie 1913 el consemnează că „Georg are același număr de litere ca Franz. În Bendemann – mann nu e decât o întărire a lui Bende, care are același număr de litere ca și Kafka și vocala e se repetă în același loc ca a în Kafka”. Cu certitudine că și cu alt prilej el s-a pretat la speculații cabalistice, ca de pildă în cazul lui Samsa, eroul din *Metamorfoza*, unde se evidențiază aceeași asemănare cu Kafka, mai precis cu atmosfera apăsătoare din familie. În vremea copilăriei și adolescenței lui Franz. Cu toate că inițial autorul a negat că ar fi vorba de o criptogramă și în acest caz, ulterior a admis că totuși „e indiscret să vorbești despre ploșnițele din propria familie”.

Vedem, așadar, că în opera kafkiană nu avem de-a face cu mai mulți eroi, ci practic cu unul singur, care de drept și de fapt îl reprezintă pe autor! În favoarea acestei aserțiuni pledează cu hotărâre multiplele corespondențe dintre Kafka și personajele sale, în mod deosebit solitudinea ce-i marchează pe toți.

Axându-și întreaga operă pe relația dintre individ și societatea leviatică din care face parte, Kafka dezvoltă și argumentează câteva idei cu un mare impact psihologic și social:

- a) Tragedia singularizării și alienării;
- b) Imposibilitatea comunicării;
- c) Ideea că omul nu poate ajuta pe semenul său;
- d) Neputința valorificării omului prin propriile sale forțe.

Merită subliniat, de asemenea, că eroii lui Kafka nu sunt aruncați în lume fără voie, atâta timp cât ei își asumă dificila sarcină de a vedea adevărul față în față. Desigur, nu e o misiune la îndemîna oricui, căci adevărul întreg se compune din adevăruri parțiale, iar cel mai adesea părțile sunt minciuni și, în plus, se

contrazic. Dar, precizează autorul, numai în corul minciunilor zace adevărul!

Cu toate că ne apar debusolați și rătăciți într-o lume străină, eroii lui Kafka, care după părerea lui Albert Camus „trăiesc într-o lume în care totul este dat și nimic nu este explicat”, și-au făcut în timp record intrarea în loja literaturii universale. Și cu o asemenea autoritate, încât unii critici și admiratori ai operei kafkiane au ajuns să caracterizeze realitatea după lumea concepută de el...

Iar apropierea făcută de Marthe Robert între arpentorul K. și Don Quijote este pe deplin justificată: ambii sunt eroi solitari, care se lansează – fără a fi deloc eroici – în aventuri de care nici un eșec nu-i vindecă; rătăcirile lor au un scop precis, deși absurd, și le apare ca vital, iar cititorilor ca o nebunie; realismul se aliază cu fantasticul, tragicul cu comicul.

*

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, cel de-al treilea element la care trebuie să facem referire este limbajul kafkian: o limbă simplă, clară și epurată de prețiozități sau ornamente inutile, care te duce de îndată cu gândul la marii artiști ai cuvântului, preocupați până la obsesie de puritatea expresiei.

Franz Kafka este prin excelență un scriitor citadin, interesat mai degrabă să descrie mizeria mahalalelor și a uriașelor maghernițe pragheze, decât să se lase furat de peisajele naturii. Cu toate că a călătorit mult și a menținut legături strânse cu natura locului unde se vedea purtat de destin (o vreme a fost chiar vegetarian), opera sa conține extrem de puține tablouri inspirate de natură, stilul lui precis și lapidar (deseori aidoma unei dări de seamă) remarcându-se mai degrabă prin disecții psihologice și subtile comentarii logice.

Poate tocmai datorită acestui fapt, frumosul tablou cu care practic se încheie romanul *America*, iese de îndată în evidență, ca cea mai detaliată dacă nu chiar cea mai frumoasă descriere a unui colț de natură din întreaga sa operă: „În prima zi trecură printre munți înalți. Pereții de stâncărie neagră-albăstruie își aruncau înspre tren colțurile ascuțite. Scoțând capul pe fereastră, căutai în zadar vârfurile acestor masive. Prin fața ochilor se derulau văi întunecate, strâmte și rupte, care se pierdeau în direcții pe care le căutai urmărind orizontul cu degetul. Aveai sub ochi râuri largi de munte, care se rostogoleau unduitor pe solul bolovănos, spărgându-se în mii de valuri spumegoase, ca să se prăbușească apoi bolborosind pe sub poduri și viaducte, deasupra cărora treceau trenuri; râurile acestea se aflau atât de aproape, încât răceala apei îți răcorea fața.”

Se menționăm de asemenea subtila ironie kafkiană, îndeosebi atunci când autorul vrea să scoată în evidență contradicțiile interne ale lumii zămislită de el. Ca de pildă bucățița de lume din castel, unde aflăm că „există o coordonare admirabilă a diverselor servicii,

coordonare despre care se bănuia că e perfectă, îndeosebi acolo unde părea să nu existe”.

*

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, cel de-al treilea element la care trebuie să facem referire este limbajul kafkian: o limbă simplă, clară și epurată de prețiozități sau ornamente inutile, care te duce de îndată cu gândul la marii artiști ai cuvântului, preocupați până la obsesie de puritatea expresiei.

Franz Kafka este prin excelență un scriitor citadin, interesat mai degrabă să descrie mizeria mahalalelor și a uriașelor maghernițe pragheze, decât să se lase furat de peisajele naturii. Cu toate că a călătorit mult și a menținut legături strânse cu natura locului unde se vedea purtat de destin (o vreme a fost chiar vegetarian), opera sa conține extrem de puține tablouri inspirate de natură, stilul lui precis și lapidar (deseori aidoma unei dări de seamă) remarcându-se mai degrabă prin disecții psihologice și subtile comentarii logice.

Poate tocmai datorită acestui fapt, frumosul tablou cu care practic se încheie romanul *America*, iese de îndată în evidență, ca cea mai detaliată dacă nu chiar cea mai frumoasă descriere a unui colț de natură din întreaga sa operă: „În prima zi trecură printre munți înalți. Pereții de stâncărie neagră-albăstruie își aruncau înspre tren colțurile ascuțite. Scoțând capul pe fereastră, căutai în zadar vârfurile acestor masive. Prin fața ochilor se derulau văi întunecate, strâmte și rupte, care se pierdeau în direcții pe care le căutai urmărind orizontul cu degetul. Aveai sub ochi râuri largi de munte, care se rostogoleau unduitor pe solul bolovănos, spărgându-se în mii de valuri spumegoase, ca să se prăbușească apoi bolborosind pe sub poduri și viaducte, deasupra cărora treceau trenuri; râurile acestea se aflau atât de aproape, încât răceala apei îți răcorea fața.”

Se menționăm de asemenea subtila ironie kafkiană, îndeosebi atunci când autorul vrea să scoată în evidență contradicțiile interne ale lumii zămislită de el. Ca de pildă bucățița de lume din castel, unde aflăm că „există o coordonare admirabilă a diverselor servicii,

Va urma

POEZII

Elena ARMENESCU

Călător în timp și spațiu

Pe malul mării, în jocul lin al razelor lunii,
Când noaptea-și revarsă tainele pe pământ,

Simt cum sunt Doamne, în calea luminii
Un praf de nisip, un grăunte de gând!

Aflat în zbor, între albastru și imensitate
Vimit, nu știi ce să alegi de ești întrebant:
Marea ca o certitudine, ce-ți e aproape
Ori cerul plin de taine, misterios,
îndepărat?

Ah! cum te gândesc și cum te trăiesc
Doamne cu mintea ațipită și inima trează,
Doar Tu puteai să învecinezi împărătesc
Val pieritor de mare și munte ce durează!

O vreme, pe muntele înmiresmat, Olimp
Sălășuit-au zeișori mulți, cu stăpânul lor,
Zeu
Dar s-a primit un sfânt mesaj după un timp
Și lumea a înțeles că Tu Ești Unic
Dumnezeu

Și ți-a zidit piatră cu piatră lăcaș sfânt,
În Țara norilor, loc de închinare și slavă,
Meteora, să n-o întreacă alta pe Pământ
În neprihănire, rugă și vrednicie bravă.

Aici mi-am îndoit eu cu credință și smerenie
Genunchii, iar fruntea spre cer am înălțat
Azi spre amurg, la slăvitoarea vecernie
Vibrând, în arome de mirt și de cuget curat.

Soră cu Marea Lavră din Athos, cu
Sihăstria,
Lăcașuri sfinte în care rugile nu conțin
Ca în strămoșeștile mănăstiri din România
Am simțit că mă hrănesc cu duh,
dumnezeiesc.

Poate ruga fierbinte pe loc mi-a deschis
Spre înțelesuri profunde, o nouă cale

Și accesul meu de grație, spre necuprins
E cadoul fabulos, e darul măriei Tale!

Rugă de mulțumire

Mulțumire!

Celui ce ai știut să poruncești
Pământului înmiresmat și sferelor cerești,
Să-mi surădă tandru și șoptească mereu
Ecoul cel dintâi al Sfânt glasului Tău!

Mulțumire!

Celui ce cu dragoste ai gândit
Și cu migală în Măreția Ta ai potrivit,
Să se ivească dantelăriile din nevăzut,
Pentru binecuvântatul nostru dar văzut.

Grație!

Pentru cântecul unic al mării, neconținut,
Pentru simțirea noastră radiind spre
înfiniț,
Pentru îmbrățișarea-n răsfaț a razelor ce
curg
Peste pacea și armonia revărsate spre
amurg!

Mulțumire!

Pentru îngăduința și răbdarea de a fi
răsădit,
În miezul meu cel mai ascuns, un dor
venit,
Din depărtarea de unde genurile Tale răd,
Și vise tot rostogolesc spre mine oricând!

Grație Ție!

Pentru Puterea de a te sfâșia, cu care ai
rupt
Din Ține un grăunte și Universul l-ai
umplut
Cu rodul! Te cântă și slăvește întreg
Pământul,
Eu din acest rod și cântec îmi culeg
cuvântul!

Preamăresc creația ca un copil, și să mă
bucur

Asemeni pomului cel înflorit, până mă
scutur,
Până ce focul arzător al dragostei, al
împlinirii,
Îmi va topi încătușarea, în legea efemeră
a firii.

Căci sunt de Ține-n viață pământeasă
ferecată
În astă trecere fecundă, misterioasă și
bogată,
Plină de taine, de întunecimi și de lumină,
Drum de întoarcere printre sălbătici, spre
Ține!

Psalm

Asemenea unui copil zburdalnic și
cuminț
M-aș cuibări în poala Ta, Prea sfinte!
Cum pașite îmi deveneai știi bine,
odinioară
Mintea mea iarăși din creier, în inimă
coboară!

E locul sigur mai retras aici, mai larg,
Cât vezi cu ochii marea de sus de pe
catarg,
Mai liniștit și totodată legănat,
adormitor,
Sălaş râvnit spre mântuire de orice
muritor!

O! cum mai aleargă iezii neprihănirii iar
Parcă treziți din somn să sară peste jar,
Să pască din râvnita, sacra Ta
înțelepciune,
Să poată apoi să înalțe spre cer o
rugăciune!

Îți mulțumesc O! Doamne, Ție care m-ai
făcut
Cu urzeala miraculoasă a chipului Tău
nevăzut
Sunt a Ta! Ajutor! Nu lăsa Răul să mă
scufunde
Ori mările halucinante ale iluziei să mă
inunde!

CONFUCIUS și EMINESCU

Gheorghe Constantin NISTOROIU

GHEORGHE CONSTANTIN NISTOROIU

„Amicus Plato, sed magis amica Veritas!”

„Mi-e prieten Platon, dar mai prieten Adevărul!” (Aristotel)

Kong-Zi a provocat mare bucurie tatălui prin nașterea sa, întrucât pe peretele casei lui Shu Lianghe, ofițer inferior în statul Lu, din târgul Zouyi – Câmpul unghiului, azi Qu-fu, după 9 ani de atârănări a șervetului în dreapta ușii, semn ce anunța naștere de fată, de data asta, a treia nevastă, frumoasa și tânăra de 20 de ani Chen Ze și septuagenarul ei soț, au afișat în stânga ușii un arc, semn că s-a născut un băiat. Era anul 551 î.Hr., în epoca Chun Qui–Primăvara și Toamna.

Statul Lu este situat lângă muntele Ni-shan, unde părinții lui s-au rugat. Qu înseamnă deal, iar Kong-Zi a văzut lumina în a 27 zi, a lunii a 8-a, a vechiului calendar chinez Xia-li, sub domnia lui Xiang-gong, duce de Lu. Copilul nu și-a putut bucura copilăria de frumusețea Muntelui, fiindcă în anul 549 î.Hr., i-a murit tatăl și a fost înmormântat pe muntele Fang-shan. A promis însă Cerului că v-a împrumuta din înălțimea și frumusețea Muntelui, ceea ce s-a împlinit întocmai.

„Pe lângă-abisul prăvălatec,/ În munte, sui pe-o cărăruie/ Către bordeiul singuratec/ Înscris în zarea albăstruie.” (Antologia poeziei chineze clasice, sec. XI-lea î.Hr., Du Fu, Preumblare în munți, Biblioteca pentru Toți, 1963)

Mama Chen Ze s-a mutat cu copilul la Jueli, Qu-fu, capitala statului Lu. Sub cerul statului Lu, apăsător de norii negri ai deselor incursiuni militare, s-a prelins sărăcia, inundând amar copilăria prințului Kong, coborât al unui suveran din statul Song, din a 11 generație.

La 4 ani Kong-Zi a învățat de la mama sa ritualurile, protocolul de la curte, închipuind ceremonii, audiențe și depuneri de ofrande. În prima treaptă școlară – Micul studiu – Xiaoxue, elevul eminent s-a detașat net de colegii lui. Programa școlară impunea prima conduită: treburile casei, regurile politeței, ale etichetei, muzica, tragerea cu arcul, conducerea carelor.

A urmat în capitală Marele Studiu – Daxue, constând în formarea de conducători. Cu un calificativ strălucitor, la 17 ani, Kong-Zi a intrat în serviciul casei regale din Lu, îndeplinind funcțiile de ofițer mijlociu, superior, inspector. În anul 535 î.Hr., a murit și mama lui. Doi ani mai târziu, la 19 ani Kong-Zi s-a căsătorit cu tânăra Qikuan din familia Jiguan, șeful său din statul Song. În anul 532 î.Hr., i s-a născut un fiu, Li, iar el a fost numit Wei-li, păstrător al cerealelor.

Prestanța sa îi era conferită de maniera de la curte, destul de politicoasă, de rezervată, plus corectitudinea vestimentară, care se mula perfect pe ținuta sa imperială de 2,40 m, la care adăuga perfectă cunoaștere și întrebuințarea regulilor etichetei, dar mai ales înțelepciunea... „Sub Carul-Mare stau și nu mă/ Mai satur contemplând gorunii.../ Frunzișu-i mai frumos sub brumă/ Ca primăvara,-n floare, prunii.” (Antologia poeziei chineze, op. cit.)

I s-au încredințat misiuni diplomatice, precum cea din anul 522 î.Hr, pe lângă Lao Zi, părintele Daoismului, care l-a înrăurit înspre cristalizarea doctrinei sale confuciene, ce apare ca o reacție la Daoismul desprins de lumea materială, la refugiul în nonacțiune al discipolilor „bătrânului maestru.” La 30 de ani, prin conceptul de muncă eficientă, echitate și omenie, zidite pe temelia iubirii de oameni – Ren se ridică edificiul Calea fidelității – Zhongru Zhi Dao. Confucius era deja un mare Filosof, care atinsese cifra astronomică de 3.000 de elevi și 74 de discipoli.

Tradiția pelasgo-geto-tracă decantată în Înțelepciunea Profetului Zamolxe revela chipul Geniului, Profetului prin 3 imperative: să citești mult, să scrii mult, să cugeți mult! Astfel de năzuințe străvechi și-au găsit o anumită expresie în Doctrina lui Zong-Zi – Confucius, care a savurat capodoperele, „Belanginele”, „Iliada și Odiseea”, „Ramayana”, „Mahabharata” ș.a.

Doctrina lui conservatoare își trăgea seva din interpretarea originală a tradiției, care își avea izvoarele în Doctrina Profetului ZAMOLXE, renașterea vieții prin renașterea moral-religioasă: har, adevăr, bine, asceză, post, rugă, libertate, cumpătare,

cunoașterea naturală, cosmică, curaj, dăruire, jertfă, suferință, meditație, stăpânire de sine, cunoașterea sinelui.

Adevărul înainte de toate, de oriunde și oricând, iar deasupra lui întotdeauna Dragostea! Acesta era întâiul Apostolat al marelui Profet Zamolxe– Luminătorul Înaintemergător al lui Iisus.

„Numai cel care-și aprinde/ A științei faclă-n suflet/ Este vrednic să trăiască/ Printre noi, pe-acest pământ.” (Țiui Iuan, Li Sao, p. 34)

Confucius propăvăduia cu zel și autoritate renașterea morală a societății chineze și salvarea politică prin practicarea virtuților naturale, cardinale, de către conducători, demnitari, supuși.

„Ceea ce trebuie să înfăptuiești să fie întotdeauna folositor oamenilor!” „Prin stăpânirea de sine să renaștem vechile rituri, ceea ce nu este altceva decât Renul - iubirea, iar prin perfecționarea de sine și prin dezvoltarea forțelor tale cotidiene, să lupti până la moarte contra tiraniei violente de sus și contra violenței de jos.” „Prințul, prin învățarea Căii, ajunge la iubirea de oameni, iar omul de rând, prin învățarea Căii, este ușor de condus.”

„Astfel, prințul să fie prinț (să se manifeste ca atare), demnitarul să fie demnitar, tatăl să fie tată, iar fiul să fie fiu.” „Acel care nu cunoaște Destinul nu poate deveni stăpânitor.” „Un bun rezultat al muncii trebuie să satisfacă atât pe proprietarii pământurilor și ai celorlalte mijloace de producție, cât și pe producători.” „Proprietatea, ca și masa producătorilor, trebuie exploatată și nu stoarsă, iar oamenii, atâta vreme cât își îndeplineau corect obligațiile ce decurgeau din poziția lor socială și își îndeplineau aptitudinile, erau demni de respect, de grijă pentru soarta lor, chiar de iubire.” (Iohanna Șarambei – Nicolae Șarambei, 99 Personalități ale Lumii Antice, Ed. Albatros-Buc., 1983, p. 91-92)

În Dacia – Patria lui Eminescu, a veacului al XIX-lea d.Hr., societatea românească era structurată pe 3 stări: boierimea conservatoare, mare, mijlocie, mică, păstrătoare a tradiției; burghezia liberală, cosmopolită și bancară; țărănimea săracă, plătitoare de bir, jertfă și sânge. Singura doctrină politică era cea de subjugare a românilor, de jefuire și de ruinare a Patriei. Românii trăiau între coșmar și pasivitatea tâmpă (ca azi n.a.), numită contextual „democrație”.

Vorba eminentului Dacoromân Călin Georgescu, Fiul-Părinte al Pământului Strămoșesc: *„Trăim într-un haos calculat. Este o lipsă uriașă de criterii în care se trăiește, o atitudine aculturală, manifestată în special de conducerea țării, un exhibiționism. S-a pierdut, practic, rușinea...”* (Călin Georgescu, Marea Renaștere Adevăr* Libertate* Suveranitate* Ieșirea din Matrix, Ed. Prestige, București-2023)

Într-o asemenea stare, singura salvare a Națiunii creștine, când parvenirii ei o vând este venirea Profetului – Tezaur de înțelepciune al Neamului, care prin graiul gândirii și a luptei lui cu sabia cuvântului mângâie plângerile sufletului și vindecă rănila trupului poporului obidit.

O PATRIE, precum națiunea Dacoromână, are hărăzire sacră de Sus: naștere, copilărie, creștere, adolescență, bărbăție, chip, menire, dimensiune, continuitate, dănuire, mântuire.

DESTINUL Patriei noastre întru sine și întru celelalte națiuni privind comuniunea cu Dumnezeu se ctitorește pe Temelia și Stâlpul de jertfă curată, sacră a Mamelor, Profeților, Artiștilor, Poeților, Preoților, Filosofilor, Monahilor, Eroilor, Martirilor, Conducătorilor și Sfinților.

„Mereu viteji între viteji,/ Au meritat oșteasca slavă./ Pe ei, eroi ne-nduplecați,/ Nu-i poate nimeni birui./ Se stinge trupul muritor/ Dar sufletul trăiește veșnic.../ Și sufletul căzuților/ Rămâne suflet de erou.” (Antologia... Țiui Iuan, Li Sao, Moartea pentru patrie, trad., D. Botez)

Mihail Eminescu, Poetul – Filosof – Profet s-a cuminecat permanent, dar însetând de apa înțelepciunii prelinsă din Izvorul Tradiției pelasge, al marilor Înaintași ai spiritului precum, Zamolxis, Orfeu, Musaioș, Thamyris, Homer, Lao Zi, Confucius, Pindar, Eschil, Pitagora.... Mihail Eminescu a fost un precursor al savantului-Profet Mircea Eliade, privind Istoria Religiiilor, însușindu-și și doctrinele marilor Înțelepți chinezi precum Lao Zi ori Kong-Zi – Confucius.

Profetul Emin, apărător al Tradiției strămoșești milenare, al Bisericii lui Hristos și-a Maicii Sale-Maria, surprinde trădarea Țării Românești, având conducător străin de neam, de credință, de interesele poporului; de către burghezia liberală, roșie, inițiată în școlile și lojile francmasonerie din Apus, care voiau o revoluție a înnoirii materiale, iluministe, nu spirituale. „Înnoirea” țării prin oameni „noi” și prin legi „noi” – leacul ateu salvator: libertate, egalitate, fraternitate!

Glasul Profetului se prăvălește ca un tunet de cer din vârful Muntelui peste Patria în pericol.

„Introducând legile cele mai perfecte și mai frumoase într-o țară, cu care nu se potrivesc, duci societatea de răpă, oricât de curat ți-ar fi cugetul și de bună inima. Și de ce aceasta? Pentru că – întorcându-ne la cărarea noastră bătută – orice nu-i icoană, ci viu, e organic, și trebuie să te porți cu el ca și cu orice organism. Iar orice e organic se naște, crește, se poate îmbolnăvi, se însănătoșează, moare chiar...”

Da-i șoseaua rea, încât se frânge caru-n drum? Libertate, egalitate și fraternitate, și toate vor merge bine. Dar se înmulțesc datoriile publice? Libertate, egalitate și fraternitate dă oamenilor, și s-or plăti. Da-i școala rea, da nu știu profesorii carte, da țărânul

sărăcește, dar breslele dau înapoi, dar nu se face grâu, da-i boală de vite?... Libertate, egalitate și fraternitate, și toate or merge bine ca prin minune.”

(M. Eminescu, *Articole politice*, Ed. Vicovia-Bacău, 2012, p. 6-7)

„În veacul trecut a fost în țara franțuzească tărăboiu mare, pentru că statul încăpuse prin risipa Curtii Crăiești într-atâtea datorii, de ajunsese cuțitul la os prin mulțimea dărilor. La noi, Vodă-Știrbei pleacă din Domnie lăsând 16 milioane în Vistieria țării și 3 milioane în cutiile satelor. Nu se potrivește!

În Franța toate dările erau date în antrepriză, și antreprenorii storceau tote clasele societății, pentru a hrăni Curtea cu trântorii ei. La noi, dările se strângeau, mare parte de-a dreptul, iar Vodă era boier cu stare, care trăia de pe moșia lui. Iar nu se potrivește!

În Franța locurile de judecători și din armată se cumpărau cu bani, și dreptatea asemenea, la noi fiecare, după câtă carte învățase și minte avea, putea să ajungă alături cu coborătorii din neamurile cele mai vechi ale țării. Iar nu se potrivește!

În Franța nemulțumirea economică era la culme; căci fiecăruia îi trebuia mai mult decât avea. Luxul și modele istoviau averile cele mai mari... La noi fiecare avea strânsură pentru iarnă, și parale albe pentru zile negre; c-un cuvânt fiecare avea mai mult decât îi trebuia, căci, pe atunci, toată țara era „conservatoare.” Iar nu se potrivește!” (ibid., p. 7-8)

„Oare ce făcuseră moșnegii, ca să meriteurgia liberalilor? Ce să facă? Ia pe cât îi ajunsese și pe ei capul! Biserici, mănăstiri, școli, spitale, fântâni, poduri, să li se pomenească și lor numele, când va crește iarba de-asupra lor... Mulți dintre ei au scos punga din buzunar și-au trimis pe băieții ce li s-au părut mai isteți, „înălăuntră-afară”, ca să învețe carte, să se procopsească spre fericirea neamului. Și-au crescut șerpi-n sân cu alte cuvinte.

Căci acest tineret s-a fost dus într-o țară bolnavă în privința vieții sociale... Acolo, în loc să învețe lucruri folositoare; cum se ară, se seamănă, cum faci pe copii să priceapă mai bine cartea, cum se lecuiește o durere de stomac, cum se țese pânza, cum se toarce inul..., s-au pus aproape toți pe politică... Au adunat multă învățătură din Figaro, Petite republique francaise, și cu capul gol și cu punga idem, s-au întors rânduri, rânduri în țară, ca să ne puie la cale...” (ibid., p. 8)

„Acest tineret, ce se caracterizează prin o rară lipsă de pietate față de nestrămutata vrednicie a lucrurilor strămoșești, vorbind o pășărească coruptă în locul frumoasei limbi a strămoșilor, măsurând oamenii și împrejurările cu capul lor strâmt, și desaprobând tot ce nu încapă în cele 75 dramuri de creier... (nu vi se pare prea mare coincidența cu vremea noastră de azi?! n.a.)

Nu înțelegea nimenea atunci la noi - și abia acum

au început să înțeleagă pe ici pe colea – că temeiul unui Stat e MUNCA și nu legile. Nu înțelegea, asemenea, aproape nimeni că bogăția unui popor stă, nici în bani, ci iarăși în MUNCĂ!” (ibid., p. 9, 12)

Confucius după ce a aprofundat domeniile învățământului filosofic, studiul moral și politic, a pus bazele unor școli particulare pentru poporul de rând acceptând un număr mare de ucenici. Elevii, indiferent de mediul social erau tratați în mod egal, diferențiindu-se doar prin capacitatea meritorie a fiecăruia. În orientarea didactică prioritar era însă cercetarea trecutului.

„A stăpâni vechiul pentru a cunoaște noul!” „Învățătura fără cugetarea proprie este fără noimă, iar cugetarea proprie fără învățătură este ca lucrul născut mort!” „Guvernarea trebuie să reprezinte doar ceea ce este drept și cinstit!” „Omul – ființă morală perfectibilă, în relațiile sale de familie și ca membru al societății, trebuie să fie adevărata expresie a naturii veritabile a omului, în armonie cu celelalte legi ale lumii vizibile, transmise de înaintași, pentru a-și împlini rolul de învățător al speciei umane.” (Doctrina lui Confucius, Timpul, Lun-yu, cap. XII, p. 17-18)

„Cunoaște-te pe tine însuși!”, era dezideratul înțelepciunii pelasgo-geto-trace, a Profetului Zamolxe, pe care discipolul său, Profetul Apollo l-a înscris la intrarea în Templul din Delfi. Acest imperativ al cunoașterii a fost axa vieții și înțelepciunii Profetului Kong-Zi – Confucius.

„Putând cunoaște în profunzime, natura celorlalți oameni, legea ființei lor și putând să le arate obligațiile pe care le au pentru îndeplinirea mandatului cerului, aceștia pot, prin aceasta, să cunoască în profunzime natura celorlalte ființe vii și vegetale, și să le ajute să-și împlinească legea lor de vitalitate conform propriei lor naturi.” (ibid, Lun-yu, - Zi-xe, cap. XXIII)

Tulburările din statul Lu, prin lovitura de palat din 517 î.Hr., l-a adus în fruntea statului pe regent, dușman al lui Confucius, determinându-l să plece în statul Qi, unde a perfectat muzica. Apoi, pe la 50 de ani a răsarit Astrul politic și peste înțelept, devenind ministrul Capitalei, șeful timpului liber, șeful dreptății, marele judecător, marele maestru de ceremonii.

Prin deviza: „Să înstăpâniți pe cei răi și să-i întărești pe cei buni!”, suveranul-duce, încântat de înțelepciunea lui Confucius l-a numit regent în anul 497 î.Hr. Doctrina lui Confucius viza însă pe toți oamenii, mici și mari, inclusiv pe ducele oricărui stat, ori pe marele Suveran. În loc să ceară ajutorul diplomatic al lui Confucius, ducele statului Qi, i-a trimis confratelui din Lu, 80 de femei frumoase și 120 de cai. Evident, Darul care nu echivala cu înțelepciunea a fost acceptat.

Va urma

REMEMBER

Din PÂN' LA DUMNEZEU (SCRIPTS)

George ANCA

MEDEEA

Medeea jucată de deținuți în regia gardienilor. Postromânism sau dictatorul să trăiască. Pe toarta găleții. Listă de crime. Titlul dinainte să ne caute el din gropile comune, din săli de fitness, de

Unduie trăznete surori, șalupe de corsar, Crimeea, pescăruș deasupra.

Aruncă-ți amanții în marea de aici.

O zi la Iași, o zi la Constanța.

De arhangheli vorbă, de valuri tăcere.

Frumoaso mai rece ca mine,/ nemuritoare până te-
or înota/ mai fierbinții ca moartea.

Lichefierea! Fă-te pește. Pescăruș. Inspecție. Eclipsă. Ce mi s-a întâmplat nu mi s-a întâmplat. Pe ce persoană lanțul? De aur? Ce știm de lumea care nu ne știe? Abia câinele, abia biserica dărâmată. Doctorul consultă buhaiul, buhaiul consultă nara(nas)torul. Baha'i? Of course. Încep să mă prefac în pește ca să devin mistuit în pescăruș și așa să mă luați să mă duceți la București la Plata.

Îngă ziduri plutonate. Amurg securist. Wagner la zarcă. Cu cât se bucură mai tare la botez, le moare copilul.

Tu ești aceeași zi ce ne-ai trezit.

Noi gândim așa cum ne-au educat comuniștii. De ce ne mândrim cu cei plecați dintre noi? Această doamnă nu cred că este mândră de noi. Românul acela de care vorbiți d-stră e ascuns. Nu e nevoie să ne împodobim cu pene străine. Suntem un subiect interesant pentru cercetători și scriitori. Continuă să fie urmărită de reminiscența fostei securități rămasă intactă în SRI. Tu ești holocaustul României, megamafiotule iresponsabil.

Oprește-mă, mamă, la vamă, Sibiu cu paznic Tolstoi, pe strada Jean Racine, maestre ale depresiei în grup, călimări sparte. Ne-om fi stins. Ghinturi. Galbenul cornilor. Prologul, replicile, pastişele. Noroc de soare, mobile de oase, ologul ridicat din cerșit. Camera lui

Kadrey tapetată cu piele de om. A doua șchioapă între bisericile din Surdești și Plopiș. Sari înaintea paznicului, aschimodia conților.

Fută-l Dumnezeu să-l omor pentru un lemn (fața-i fusese zgâriată, vasul cu lapte între genunchi, capacul nemișcat, plasa cu morcovi – avea nepotul diaree ca și la trei luni, când, intrând în spital ginerele s-a ncurcat cu o curvetă de doctoriță în mână), cumnații (moldoveni) dispăruseră. Pe când azi n-am decât a bănuî tatăl nostru și jertfiri ale Domnului în ungurește, pentru primele vorbe ascultate cu un fel de dragoste prescrisă din religie în religie, peste cadavre tinere sau de 59 de ani, cum inventariasem (în limba înțeleasă) – verbalizarea Babilonului – să fi amuțit. M-am gândit iar la zarul rotund. Ca astrele sorții, nejectabile în joc. Azi e nor deocamdată, încă trei zile și veți rămâne voi în împărăție, veți mai telefona după fiu, prin examene și meciuri, ales de tăcere, cu moștenire încă neînflorită.

de la această biserică mi s-au dat la această biserică le dau

la întâlnirea viticolă toți oratorii băteau apa-n piuă chiar ca pungașul cela din Paris

eu știu un lucru și anume că n-ar fi rău să fie bine cum n-a dat primarul autorizație să umble păpușele se ucisesse Cusminschi prietenul favorit al lui

Eminescu

glumeț peste fire gura lui clopot ochii săgeată sparg ferestrele pe drum și capetele oamenilor pedagogia nu-i pentru toți ticăloșii și răii ci pentru firele blânde

o poveste o poveste.

tălpărăliile de la Humulești precupiile brașoveniile căldărăriile ciubotăriile

Ițic jidov coace pâine moldovenească

văzduhul curat clima rece nesupusă lipicioaselor boale

catihetul este îndatorit a paradosi catihisul

negușitor fiind de cea a treia stare

a se însoți prin legiuită cununie cu Iliana, fată mare, în vârstă de 15 ani

m-am văzut arestat ca cel mai mare criminalist

nu recunoaște autoritatea protoieriei în această afacere

un mormânt clasa I pentru a se înmormânta pe defunctul Creangă

Pe la noi pe la Vârtoape, fetele sunt curve toate, babele a treia parte, nevestele jumătate. Dă-mi benzină și ulei și te duc pe unde vrei. Nu mai bate doamne omu, că-l bate vinu și somnu, vinu-l bate când e beat, somnu, când e amoretat. Hai, mândruțo, tu pe luncă să culegem de-o urzică să dăm la puii de curcă. De la sticla de parfum, ajunsei să dorm pe drum. Helerim de puldarim, heliș belîș, cum veniși cum o

beliși, că dacă nu veneai n-o beleai. Om aș fi de n-ar fi gura, mândrele și băutura, băutura bat-o-amaru, mândrele și cu paharu

nu mă închipui din dor/ pe sarea apei comandor/ al desalinizărilor/ cu piedică judecător

mă controversă vărsător/ de după sud versuitor/ de suitor la mirador/ pământ oceane Maldoror/ ce voci sub lume lagăr or/ agora a gomorilor/ sodomelor și tu sudor/ pas tras în piept glonț inodor/ pe nespălate sânge cor/ drag de băgați la rotisor/ cum și-o seduce ora or/ verso pământului mă dor/ o doară aurora nor/ în coarnele toreador/ ți-oi fi recurs d'al vostru por/ Mariei depresiv ocolitor/ cu blugii cumpărați amor/dentistei că-ți atârna flor/Flagstaf ca Falstaff mai ușor/și Flinders catedral călăritor/ ce ne mai pașii de aviator

plictisul masculinilor/ tu macho da' doar narato/ de autor neștiutor/ or southern cross întorcător metalice rețelelor/ în neatenție odor

du-te după pită/ trează și ivită/ Vasilache prinde/ ofuri de merinde/picuri papagali/ sânge pe hamali/ brazde bezna hăt/ dracul ți-l arăt

MEDUZA

dragostele în mohor frunză verde nu mai mor din Galicea-n Cremenari cremenea pe gât mi-o ari trandafirii din obraji îți visează pași de paji amintește-ți de rușine și când te gândești la mine veni prânz ierusalim voi vă duceți noi venim struguri de-am fi toți d-ăi zdrobiți pe roți tălpilor de hoți ce ți-e rădăcina prăjinii Gherhina la urzoi cu ghina opera și tata mama operata nu te mai da gata geaba îmi oftezi somnului cu piezi mai bine le vezi

pân' la noapte ploaie vânt mi te-ntorci de pe pământ n-am scris viață n-am murit îți sunt mamă îmi ești schit ce de nervi copii și tată adormire respirată zilele de către popi nu te naști nu te îngropi pierzi în umbră de oglinzi dăruite când le vinzi te-ai uitat de anonim Eminescu și cel mim de ce latri pe înalt de sub norii de cobalt cancerile s-or mai cerne sângeratelor lucerne vorbești singur nu te-auzi cântăreților zăluzi vasele spălatele zvârlite salatele ciobește labelle de plumb cu frunza laură columb trezește-te din scris cu sorți ai visătorilor mai morți cu foarfeca ai rezolva de vârfuri numai unghia de patru ore în trecut prin frig la tropic ți-am părut gala gării o lanternă schiul de faianță pernă

îi vedeam prin căpitani la costume anglicani toată lumea-ntinerită manieră ieziuită câți trăim din ei și-n vis ceilalți numără abis dublă scaldă apoi tuns câinele din Selinuns brazi cu brazde plopilor fosili limpezimii de acrilici incendii nepunctuale înspumate doct cu bale de-nțelegi scrisul loane te trimitem la cucoane din Orșova-n Cernavodă Dunărea curge sub vodă niciodată cotele nu-ți crăpară fotele ia-o azi de la picioare că la capăt crește floare se dezgheață ninșii inși frunzei verzi din ochi

aprinși iarna blonzii vara blonda ondulează mapamonda cine pe cine înghite bot cu mațe înrăite d'alei câinii mă mănâncă pătrățirea feței încă ce ți-am dat ai risipit ce îmi furi ai mai ciordit vom mai uita vreodată lumina sărutată pragmatica în Teheran Bagdadul gol și pompeian piramide povestite sângeroaselor copite pagină de răsărituri și apusuri printre rituri trântit câinele în zori pe burtă de aurori lepra idealului peste vârful dealului peste ochii surioarei ochelarii-nvățătoarei mâi țigane-ți arde satul nu-i nimic mă duc în altul șahul de femei în patru în foaierul fără teatru șahurile ne decid el șoptește analcid atentat că da că nu roman opșpe secolu faceți cu ochiul români și la șase săptămâni bulevardul ne suportă și cu vână și aortă de alaltăieri pe azi verzi tot numai frații brazi întâmplarea v-o respun toți odată murind tun de era tu îmi citeai clipă ochii triști în rai aripile neimune a talmudului minune test de popularitate ba de otrăviri ratate ce sălbăticiuni visai dicției cu Lorelai energiile shakti coastele ți-or răzleți

iar aminte că trăim ne aduceți mulțumim din golite sticlele ia-ți pe credit zilele i-am spus fratelui s-o verse apărărilor perverse strigi metode de limbaj otrăvit în verbiaj macedonul favorit fum de-al doilea primit n-aveam nume de închis șleampătului paraclis de-al umorului miros al omorului neros măcar hoțul trei pe doi fură cărți a da de noi ne mai scoate de strigoi două rațe pe gunoi mă voi duce la dentist să nu mor carierist acum am înțeles ești nebun crezi în progres cei plecați mai înainte cei rămași toți într-un dinte delegatul atentat cu delict încorporat pe tine te-a concentrat portocala la pătrat sinucigași mai ipohondri ca aburii din Turnul Londrii cianură debordată pe verdele de pată beția netrezită de sticlă înverzită rimate substantive romanțelor arive ne întrerupe teza pierdută în Tereza ardeul viei verve în moarte ne conserve a doua zi de viață de după moarte ață pace vouă mă încaier mi-era frică și de aer studiezi credințele fetelor catrințele mi-aș da duhul de poet poeziei amanet poarta de stejar spre cald arde până la smarald

Sss vipera, \$\$\$ paparazzo, zzz djidjiridoo. Ce Oedip, ce nălim. Lăsăm psianaliza. Femei decât cu zece ani peste. Fără lectura incestului distrugător al tuturor indigenilor. Cocoșelul soarelui în mare. Serendipitate bulgărească. Incest trandafiriu. Intim Antim. N-aș sacrifica înotul pe antiincest. Nu pistol, nu bani. Integritatea nu e de vânzare, îți dă amendă, o înghiți. Ismail. Orbs nu eros, Lot și Freud, ochi în ochi cu Oedip. Regia carismei. lubești numai anti. V-a înfundat marea urechile. Mangaliță. Nu știu cine vine și bate la ușă. Epava nu pleacă nicăieri. Meduza. Nu am văzut om să se miște mai încet. Cătune eoliene.

Va urma

DIALOG CU DOAMNA ECATERINA CÂMPEAN - DIRECTOR FONDATOR RADIO PRODIASPORA

Marian NENCESCU

Continuare din numărul trecut

Marian NENCESCU: Vi s-a întâmplat să primiți ecouri, reacții, aprecieri și de la ascultători care nu sunt neapărat vorbitori de limba română, dar care ascultă, bănuiesc eu fascinați, frumoasa armonie, în primul rând a graiului nostru, și implicit muzica românească ce ilustrează generos fiecare dintre emisiunile pe care le produceți?

Ecaterina CÎMPEAN: Da, ni s-a întâmplat de multe ori să primim ecouri și aprecieri de la ascultători care nu vorbesc limba română, dar care sunt, așa cum bine spuneți, fascinați de armonia graiului nostru și de frumusețea muzicii românești. Acest lucru ne-a surprins și bucurat deopotrivă, fiind o dovadă că limbajul cultural și artistic depășește granițele lingvistice și poate atinge sufletele oamenilor dincolo de barierele de limbă. De exemplu, am primit mesaje de la ascultători din țări precum Italia, Spania, Germania, dar și din Japonia sau SUA, care ne-au mărturisit că, deși nu înțeleg toate cuvintele, sunt impresionați de melodiile populare românești, de tonalitatea limbii noastre și de emoția transmisă de poeziile recitate sau de poveștile noastre despre tradiții. Unii dintre ei au dorit să afle mai multe despre cultura românească, iar alții chiar s-au străduit să învețe câteva cuvinte în limba română, ceea ce este cu adevărat impresionant.

Muzica, mai ales cea tradițională, este un limbaj universal care ajunge direct la inimă. Prin intermediul ei, reușim să transmitem nu doar sunete, ci și o parte din sufletul și identitatea noastră ca popor. Fiecare piesă, fie ea populară, clasică sau contemporană, poartă în ea o poveste, o vibrație unică, care rezonază cu oameni de pretutindeni, indiferent de cultura din care provin. Pentru noi, aceste reacții din partea ascultătorilor străini sunt o confirmare a faptului că ceea ce facem este valoros nu doar pentru comunitatea românească, ci și pentru promovarea frumuseții și bogăției culturii noastre în lume. Este o mare onoare să fim ambasadori ai limbii și muzicii românești, iar faptul că mesajul nostru ajunge și la cei care nu vorbesc limba română ne

motivează să continuăm cu și mai multă pasiune. În concluzie, aceste aprecieri internaționale sunt un prilej de mândrie și un reminder că frumusețea limbii și culturii românești poate cuceri inimi pretutindeni, fiind o adevărată punte de legătură între oameni.

Marian NENCESCU: Am primit, mai ales după ultima noastră întâlnire, solicitări din partea unor jurnaliști, colaboratori voluntari ai Radio ProDiaspora, de a deveni și dâșii membri ai UZPR. Cum vedeți această chemare firească a jurnaliștilor de a-și căuta împlinirea profesională în marea familie a jurnaliștilor profesioniști din România?

Ecaterina CÎMPEAN: Faptul că unii dintre colaboratorii noștri voluntari doresc să devină membri ai Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR) este o chemare firească și, așa spune, o confirmare a dedicării și pasiunii lor pentru jurnalism. În primul rând, mă bucură enorm această dorință, deoarece ea reflectă nu doar respectul lor pentru această profesie, ci și aspirația lor de a contribui la dezvoltarea și promovarea valorilor jurnalistice autentice în România. Colaboratorii Radio ProDiaspora nu sunt doar oameni pasionați, ci și adevărați ambasadori ai culturii românești în lume. Deși sunt voluntari, ei pun suflet și profesionalism în tot ceea ce fac, iar acest lucru se vede în calitatea emisiunilor pe care le produc. Dorința lor de a se alătura UZPR vine, cred, din nevoia de recunoaștere a muncii lor și din dorința de a face parte dintr-o comunitate profesională mai largă, unde își pot împărtăși experiențele și pot învăța unii de la alții.

Pentru mine, această dorință a lor este și o confirmare a faptului că, prin proiectul nostru, am reușit să inspirăm oamenii să aspire spre mai mult, să-și depășească limitele și să-și valorifice potențialul. Devenind membri UZPR, acești colaboratori nu doar că vor primi recunoașterea meritată, ci vor avea și oportunitatea de a contribui la consolidarea jurnalismului profesionist românesc, păstrând în același timp valorile morale și culturale promovate de Radio ProDiaspora. Consider că apartenența la o astfel de organizație este un pas important pentru orice jurnalist, indiferent dacă lucrează ca profesionist cu normă întreagă sau ca voluntar. Este o modalitate de a crește profesional, de a avea acces la resurse valoroase și de a se implica în proiecte care au un impact semnificativ. Îi încurajez pe toți colegii mei care simt această chemare să facă pasul spre UZPR, fiindcă meritul lor este incontestabil, iar munca lor pentru promovarea limbii și culturii române este o contribuție valoroasă la patrimoniul jurnalist românesc.

Marian NENCESCU: Unde vă vedeți, profesional în primul rând, în următorii 15 ani? Cum vedeți viitorul presei radio, care sunt obiectivele și mai ales provocările acestei profesii? Mai are radioul, în forma pe care o cunoaștem azi, un viitor în era rețelelor sociale și a globalizării?

Ecaterina CÎMPEAN: Privind spre următorii 15 ani,

atât pentru mine, cât și pentru Radio ProDiaspora, mă văd continuând să slujesc aceeași misiune pe care mi-am asumat-o de la început: să promovez cultura, tradițiile și valorile românești în întreaga lume, să aduc aproape românii de pretutindeni și să construiesc punți de suflet între oameni, indiferent unde s-ar afla. Viitorul presei radio, din perspectiva mea, este unul în care adaptarea și inovația vor juca un rol esențial. Radioul, chiar și în era rețelelor sociale și a globalizării, are ceva ce nu poate fi replicat de nicio altă platformă: conexiunea emoțională directă cu ascultătorii. Vocea umană, povestea spusă cu pasiune și autenticitate, muzica ce trezește amintiri și emoții – toate acestea creează o experiență unică, pe care tehnologia, oricât de avansată, nu o poate înlocui complet.

Cu toate acestea, trebuie să fim conștienți de provocările pe care această profesie le întâmpină. Într-o lume în care atenția publicului este fragmentată și rețelele sociale domină scena informațională, radioul trebuie să găsească noi moduri de a rămâne relevant. Asta înseamnă să fim prezenți acolo unde sunt ascultătorii noștri, pe platformele digitale, prin aplicații mobile, podcasturi și transmisiuni live. De asemenea, trebuie să ne adaptăm conținutul pentru a fi mai interactiv, mai dinamic și mai orientat spre nevoile și interesele publicului modern. Pentru Radio ProDiaspora, obiectivul pe termen lung este să consolidăm comunitatea noastră globală, să extindem echipa de voluntari și să dezvoltăm noi formate de emisiuni care să răspundă atât nevoilor generației tinere, cât și celor care doresc să-și regăsească rădăcinile culturale. Ne dorim să rămânem un model de radio construit pe valori autentice – viață, iubire, speranță – și să demonstrăm că jurnalismul făcut cu pasiune și dăruire poate avea un impact profund.

Personal, îmi doresc să continui să fiu un exemplu de perseverență și dăruire pentru colegii mei, să îi inspir să creadă în ceea ce facem și să îi susțin în dezvoltarea lor profesională și personală. Pentru mine, fiecare ascultător cucerit, fiecare tradiție păstrată vie prin intermediul nostru și fiecare poveste spusă este o victorie. Cu siguranță, nu aș fi reușit toate aceste lucruri fără ajutorul colegului meu Robert Landman din Germania, care asigură tot suportul tehnic, de care atât radioul, cât și site-ul nostru au nevoie, și fără susținerea colegilor mei. Recunosc, uneori sunt dificilă și poate greu de înțeles, pentru că îmi doresc ca totul să iasă perfect; sunt o perfecționistă și nu mă mulțumesc cu mai puțin. Cred cu tărie că radioul are un viitor, dar numai dacă știm să păstrăm esența sa – apropierea de sufletul oamenilor – și, în același timp, să îmbrățișăm schimbarea și să folosim tehnologia ca pe un instrument care ne apropie și mai mult de ascultătorii noștri.

Marian NENCESCU: Știm că un părinte își iubește în mod egal toți copiii, dar puteți să ne recomandați, cu riscul de a-i nedreptăți pe ceilalți, o emisiune sau un proiect anume din cadrul grilei dumneavoastră de programe, ori, și mai riscant, câteva nume de jurnaliști pe care mizați în viitor. Cu siguranță, aceste preferințe personale ale dumneavoastră ne-ar face și mai atenți pe viitor, atunci când urmărim o emisiune marca Radio

ProDiaspora.

Ecaterina CÎMPEAN: Aceasta este, fără îndoială, o întrebare delicată, dar și una care îmi oferă prilejul să evidențiez un aspect important al activității noastre la Radio ProDiaspora: fiecare emisiune și fiecare coleg aduce ceva unic și valoros în această mare familie. Nu aș putea, niciodată, să fac o diferențiere între emisiuni sau să pun pe un pedestal anumiți colegi, pentru că fiecare dintre ei are farmecul său personal, audiența sa fidelă și contribuie în felul său la identitatea postului nostru de radio. De la emisiuni cu muzică country, folk, rock, pop sau populară, la cele dedicate poeziei și literaturii contemporane, grila noastră de programe a fost gândită să ofere ceva pentru fiecare ascultător, indiferent de gusturi sau preferințe. Am încercat să acoperim cât mai multe arii de interes și să promovăm nu doar diversitatea, ci și calitatea.

Sfatul pe care l-am oferit fiecărui coleg în momentul în care s-a alăturat proiectului Radio ProDiaspora a fost simplu, dar esențial: „Realizați o emisiune pe gustul și placul inimii voastre”. Cred că doar atunci când pui pasiune, autenticitate și bucurie în ceea ce faci, poți transmite cu adevărat ceva valoros ascultătorilor tăi. Acesta este secretul care stă la baza fiecărei emisiuni de succes de la ProDiaspora: sinceritatea și dragostea pentru ceea ce facem. Dragi cititori ai revistei „Astralis”, într-o lume în continuă schimbare, în care ritmul vieții pare să devină tot mai alert, vă îndemn să nu uitați niciodată cine sunteți și de unde veniți. Cultura, tradițiile și valorile noastre românești sunt comoara cea mai de preț pe care o avem. Prin ele, ne putem conecta cu rădăcinile noastre, putem înțelege mai bine cine suntem și putem să lăsăm o moștenire autentică generațiilor viitoare. De aceea, vă încurajez să căutați mereu momente în care să onorați aceste tradiții. Fie că este vorba de a asculta o melodie populară, de a viziona o piesă de teatru cu tematică românească sau de a participa la un târg tradițional, toate acestea ne ajută să păstrăm vie esența sufletului nostru românesc.

Un alt sfat pentru cititorii revistei „Astralis”, ar fi acesta: acordați fiecărei emisiuni de la Radio ProDiaspora o șansă. Descoperiți farmecul și energia fiecărui realizator. Sunt sigură că veți regăsi ceva special în fiecare colț al grilei noastre de programe, pentru că fiecare emisiune este o reflecție a sufletului celui care o realizează. Radio ProDiaspora nu este doar un post de radio; este o comunitate care trăiește, respiră și pulsează în ritmul valorilor noastre comune. Fiecare emisiune, fiecare cuvânt rostit sau cântec difuzat sunt dovada că dragostea pentru România transcende distanțele și ne aduce mai aproape unii de alții. Vă mulțumesc că sunteți parte din această călătorie! Păstrați vie legătura cu ceea ce ne face unici și nu uitați că împreună putem menține aprinsă flacăra identității noastre.

Marian NENCESCU: Ca de obicei, în cadrul acestui proiect jurnalistic, las ultimul cuvânt invitatului. Vă rog să ne spuneți, dacă puteți dezvălui așa ceva, și ce proiecte personale aveți pentru viitorul apropiat. Cu siguranță, ar fi interesant să afle aceste lucruri, ce țin mai degrabă de laboratorul personal al fiecărui creator, în primul rând colaboratorii dumneavoastră de la Radio, dar și

ascultătorii, publicul care vă iubește și vă admiră necondiționat.

Ecaterina CÎMPEAN: Vă mulțumesc pentru această întrebare care îmi oferă ocazia să împărtășesc câteva gânduri despre viitor. Înainte de toate, aș dori să spun că Radio ProDiaspora va rămâne întotdeauna prioritatea mea principală. Este mai mult decât un proiect profesional, este o parte din viața mea, o punte între mine și ascultătorii noștri, o comunitate care a crescut frumos timp de 15 ani. Pentru viitorul apropiat, unul dintre proiectele personale la care lucrez este extinderea și diversificarea grilei noastre de programe. Aș dori să aducem mai aproape de ascultători emisiuni dedicate tinerilor, proiecte care să includă mai multe aspecte ale culturii românești contemporane și, de ce nu, să dezvoltăm colaborări internaționale care să ne ajute să promovăm mai eficient România în lume. De asemenea, îmi doresc să organizez mai multe evenimente și întâlniri față în față cu colegii și ascultătorii noștri, ca o continuare a tradiției întâlnirilor anuale pe care le-am inițiat. Cred că aceste momente de conexiune directă, dincolo de undele radio, sunt extrem de valoroase pentru consolidarea comunității noastre.

Un alt proiect personal la care reflectez este acela de

a publica al treilea volum, care să cuprindă povești din culisele radioului nostru, mărturii ale colegilor și ascultătorilor, dar și experiențe personale care să inspire generațiile viitoare, având deja două volume publicate despre Radio ProDiaspora. De asemenea, mă onorează faptul că postul nostru de radio a devenit partener media al UZPR și, în curând, am semnat un contract de parteneriat cu Radio Difuzunea Română, mai exact cu Radio România Internațional. Cred că istoria Radio ProDiaspora, cu toate momentele sale frumoase, dar și cu provocările întâmpinate, merită să fie cunoscută și transmisă mai departe. Dincolo de toate acestea, cel mai important proiect al meu rămâne acela de a continua să fiu un exemplu de dăruire și pasiune pentru colegii mei și pentru toți cei care ne ascultă. Dacă pot să inspir pe cineva să creadă în puterea visurilor și în frumusețea de a construi ceva cu suflet, consider că mi-am împlinit misiunea.

Vă mulțumesc încă o dată pentru această oportunitate de a împărtăși din gândurile și planurile mele, și îi asigur pe toți colegii mei și pe ascultători că, indiferent de proiectele viitoare, dragostea mea pentru Radio ProDiaspora și pentru comunitatea pe care am creat-o va rămâne neclintită.

Ștefania Oproescu - universul poetic

Ionel NECULA

Pe Ștefania Oproescu o citesc cu interes nescăzut de mulți ani și pot spune că lecturile oferite până acum m-au bucurat și m-au obligat la comentarii galvanice și oxigenate. E adevărat că deși știam că se distribuie cu aceeași propensie prin proză și poezie, nu citisem decât ceea ce survola imaginarul narativ și-am subliniat de fiecare dată dispoziția autoarei pentru ficțiune, pentru fabulație, pentru fantaziere – de fapt sarea și piperul oricărei dispoziții epice.

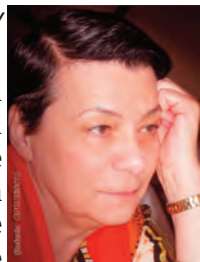
De curând însă mi-a trimis volumul de versuri cu un titlu trăsnet **Noaptea pisicilor cărunte** (Editura Studis, Iași, 2020), care, pentru mine cel puțin, a însemnat o imensă și binevenită surpriză. Am înțeles și felul său de defini poezia – o înfundătură și o invitație la însingurare, la o claustrare dincolo sau dincoace de zgomotul lumii. – *Cine e?/-Poezia/-Și ce vrei?/- Sunt flămândă dezbrăcată,/ Cereșc un strop de ceva,/ orice aveți de oferit./ -Minți, i-am răspuns/ poezia oferă, nu cere/-Te-ai luat și tu/ după huliganii care caută/ să-ți intre în casă cu forța!/ Am trântit ușa/ și am învățat încă odată/ cheia cu zgomot./ Când*

am vrut să plec/ am găsit în fața ușii/ un zid/ pe care scria ofertă (Poezia)

Așa stând lucrurile, ce-i mai rămâne de făcut poetului decât să-și scotocească interioarele și să se înfioare nu de ceea ce întâlnește-n tainele ființei, în cotloanele ascunse și încă necercetate, ci de golul, de vidul rămas o vreme încă neumplut și nedorit. Nu mi-a fost niciodată dor de pâine/ până când foamea nu mi-a lătrat/ câine hămesit în măruntaie. Nici de povești nu mi-a fost dor/ până a venit vremea să le înțeleg tâlcul (**Dor**).

Ceea ce surprinde în poeziile d-nei Oproescu sunt imaginile surprinzătoare, purtătoare de sensuri adânci și încifrând semnificații abisale. *Stele se rostogoleau pe cer ca zarurile (Vis), Vântul înghețat mătură memoria (Merg acasă), Fardul arămiu al soarelui clipind în stingere/amăgește răsăritul (Mâine), gândurile învinse, se retrag tăcute-n tranșee/ sub camuflajul simțurilor năpârlite (Gânduri)*

Nu mai insistăm. Ștefania Oproescu dispune de abilitățile trebuincioase pentru a realiza o poezie grea, cu profunzimi metafizice și cu metafore revelatorii. O felicităm pentru această carte minunată și-o recomandăm călduros tuturor celor doritori de poezie izbăvitoare. Și-l felicităm la fel de călduros și pe Alexandru Cucereanu pentru desenele sale inspirate și în deplină concordanță cu tonalitatea generală a poeziilor.

POEME

Vasile DIDOACĂ DOJANĂ

Lui EMINESCU...

Lăsați-i somnul lin pe sfere
Să STEA între luceferii celești
A fost un prinț prin clipe efemere
Apoi s-a dus LUCEAFĂR în povești.
Îi stă mai bine sus să ardă
Ca soarele ce ne-ndulcește soarta,
Să ne rămână inimioara caldă
Apoi să reîntregim, în unitate, harta.
S-au spus și se vor spune multe
Doar imperfecții îi găsesc inexistente
habe,
Urcați ca el în sferele înalte
În loc să născociți istorioare hăde.
Vor trece munți, vor trece văi
Pământul vechi se va preface...
Luceafărul va lumina pe căi
Și raza lui va tremura pe ape.

HARTA PIETĂȚII

Strămoșii nu s-au prețuit pe ei
Trăiau modest în casele mărunte,
Creșteau pe lângă animale porumbei
Și nu se-nfricoșau de vulturul de
munte.
În permanență se simțeau datori
Cu dragostea față de altul,
Satul era precum iia cu flori
Roșul horea în sărbători cu albul.
Candela le-a fost lumina cea dintâi
Sub ea cădeau trudiți în fiecare seară,
Icoana le-a rămas de căpătâi
Credința le-a ușurat mereu povara.
Puneau întâi de toate omenia,
Așa a fost trecutul nostru strămoșesc,
Apostolul Andrei a pus pe harta
pietății România,
De-atunci poporul nostru e
dumnezeiesc.

TRADIȚIA

Pe dealuri și-au durat căsuțele din
bârne
Să aibă pat unde să-și plece capul,
În luminișuri înverzite mieii puri să
zburde
Iar firul apei să le brodeze satul.
Că fără apă nu-i cu puțință viața
Știau bătrânii încă din vechime,
Din gură-n gură se transmitea povața
De cei cărunți, la cei tineri de zile.
Ei nu aveau știință de carte,
Zestrea minții o luau din mersul lumii,
Trăiau cu ei și unii mai aparte
Ce despica în patru firul înțelepciunii.
Locul de rugăciune a fost inițial
movila,
Crucea se înfîșea-nainte de a se naște
satul
Bunicii transmiteau de la străbuni
Pravila
Crucea veghea umilă, și răsul și
oiftatul.

STRĂMOȘII

În lume toate sunt cu rânduială,
Nu poți călca-n picioare datina
străbună,
Strămoșii n-aveau în suflute-ndoială
Trăiau cinstit iubindu-se după
Scriptură.
Mulți dintre ei erau lipsiți de carte
Din viață luau preaplin de-nvățătură,
De cele Sfinte cu toții aveau parte
Și rareori scoteau pe limbă o-
njurătură.
Trăiau în fiecare zi în cumpătare
Ca pe ultima din viața lor;
Bunurile erau pentru toți, nu pentru
fiecare
Moartea nu le-a trezit vreodată un fior.
Așa au fost străbunii, acum ascunși
sub flori

Prin iedera abia le mai ghicești
mormântul,
Credința lor ne dă și azi fiori
Doar roua-i răsplătește-n dimineți cu
plânsul.

NEAMUL ACESTA

Ar trebui să mă desprind de modestie
Și să vă-mpodobesc cu perle din
adâncuri,
Pe sufletul nemuritor ce a plătit chirie
Pământului murdar, dar și răscrucilor
de vânturi.
Puține clipe fericite le-au fost încredințate
Străbunilor ce parcă au fost sortiți să
plângă,
Dar s-au sfârșit cu inimile împăcate
Convinși că Raiul tristețea să le-o
înfrângă.
În nevoie, spre cer și-au îndreptat
privirea,
Apoi au aplecat-o în fața icoanei
înlemnite,
Neamul acesta în lacrimi și-a botezat
iubirea
S-a auzit în slăvi cu litere-ndumnezeite.

ÎN LUTUL ĂSTA...

În lutul ăsta s-au topit străbunii
Nu i-am văzut deloc la față,
Martori le-au fost salcâmi și gorunii
Cu rădăcinile în adâncimi, și azi îi
caută.
Nimic n-a mai rămas din ei acum
Doar amintirea scrijelită pe o Cruce,
Prin generații chipul s-a împrăștiat în
fum
Amintirea, tristețea-n suflet ne-o aduce.
Ne vom uni cu ei în lut
Și vom simți întâia îmbrățișare,
După final vom pune alt început
Pe chip nemaivând deloc îndurerare.

MEMORIILE UNEI CAPRE

Dumitru ICHIM

Continuare din numărul 183

11. SPOVEDANIA NETERMINATĂ A CAPREI

...și se făcea că eram în baza militară din Wainright, unde Chris era cu serviciul, și unde am mers să vizităm rezervația de zimbri. Numai că acum părea că suntem noi aceia care erau în rezervație. De jur împrejurul nostru erau garduri de sârmă electrică ghimpată, bărci și la fiecare colț era o gheretă în care se putea vedea câte un militar înarmat. Nimic nu era stabil, acum erau militari, acum ghereta se ridica în sus ca un minaret și nu se mai vedea nimic decât o ceață gri care învăluia totul. Porțile cazarmei s-au deschis și un șir de militari pe patru rânduri au intrat pășind ca la defilare. Toate culorile dispăruseră rămânând doar verdele uniformelor verzi, cafeniul centurilor și roșul din steaua de pe tancurile rusești sau americane. Copacii erau gri, frunzele lor erau gri. Gri norii pe cer, gri sârma ghimpată, gri păsările, gri muntele, gri erau toate din jurul nostru în afară de uniformele verzi și stelele roșii de pe capelele uriașe cât niște roți de tren.

- Chris, ce se întâmplă cu mine? Mi se pare că visez, dar nu visez...

- Sssst !, și Chris îmi arată militarul de sus și apoi îmi șopti: Nu-ți fie frică! și arătându-mi brățara imensă și cu ecran de la mâna stângă continuă: „Ei nu pot să ne vadă, dar să fim prudenți până vom scăpa de aici.” M-am uitat la cadranul pătrat al brățării de la mână și erau diferite semne pe care Chris le urmărea cu multă atenție. Era atât de concentrat că îi mergeau buzele ca și cum ar citi. Dădea și din cap uneori, din când în când îmi lua mâna și compara semnele.

- Chris, te rog, trezește-mă!

- Nu e vis, tată, n-am cum să te trezesc. Te-ai vaccinat! Și, Chris, se uită la mine...Dar de ce se cu mândrie ca de un tată model? Încercă să zâmbească și o parte din obraz se desprinsese că îi vedeam dinții pe toată latura dreaptă a maxilarul.

- Scuză-mă! zise cu un gest de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Se apleacă, ridică de jos bucata de obraz, o suflă și, foarte mândru, o puse la loc.

- Mă, omule, nu-ți bate joc de mine! Te rog trezește-mă, că visez ceva foarte urât...

Copiii dormeau pe aceeași pătură pe care mă întinsesem și eu. Acum militarii au ajuns în mijlocul curții și la un strigăt nedeslușit s-au risipit. Doamne, oare visez? Mă pișc de mână să mă conving că nu dorm. Toți au fața mâncată ca de lepră din care bucăți de carne se desprind. La unii se vede deslușit craniul de capră.

- E pandemia caprină care a cuprins pe oamenii turmei, zice Chris, punând iarăși degetul la gură.

- Nu ne vād?

- Nu.

- Pot să merg la gard? Chris nu răspunde, dar îmi face semn că da. Am ajuns la gardul de sârmă ghimpată și se vedea până la apa de sub Muntele Robson, mii și mii de capre moarte. Unele peste altele. Putea îngrozitor și oare de unde or fi venit atât de mulți corbi? În loc să fie negri, sunt și ei gri. Militarii au ajuns la bărcile aliniate. Se întorc spre paznicul din ghereta de sus, îl salută apoi toți ai turmei, unul câte altul, încep să meargă în patru labe ca să poată intra în gaura care le servește ca ușă la intrarea în staul. Ce bine ar fi să visez! Printre ochiurile de sârmă vād cărarea caprelor negre. Ceva nefiresc. Printre ele observ oameni, îmbrăcați normal, cu mânecă scurtă. Cred că au cămăși albe, dar din cauza putorii din stârvurile pandemiei, aburul de stricăciune omoară toate culorile. Mă întorc înfricoșat spre locul de pe pătură. Mă uit la Chris și-l întreb în șoaptă:

- Am văzut oameni liberi. Sunt acolo pe munte. Cum de nu cad?

- Taci, nu spune „liber”. E singurul cuvânt care trebuie ascuns ca să putem trece prin el ca să ajungem sus. Cărarea pietrelor sfinte, pietre de rang domnesc, pietre de temelie și scară, pietre care te fac...înțelegi ce vreau să spun? Nu termin ce i-am șoptit că se aud zeci și zeci de sirene ca de poliție, ambulanțe și de pompieri. Cred că sunt la vreo 30-50 de camioane militare. Se opresc lângă apă. Unele au și roți cu șenile, pe care dacă e cazul le pot da drumul. Altfel cum ar putea înainta unde apa a aruncat în răzburarea ei sute de hoituri ale oamenilor cu față de capră. Nu se mai aude nimic. Totul e un vacarm de sirene care îți sparg urechile și o putoare care vine groasă ca fumul, ca funinginea.

- Chris, de ce nu fugim dacă nu ne vād?

- Îmbrăcămintea noastră încă miroase a pin, a pădure, a cărarea de sus pe unde trec spre treburile lor oamenii liberi și caprele negre. Trebuie să devenim cu hainele mirosind a stârv. E un mic compromis, mai bine zis un șiretlic, pe care militarii nu îl știu. Când speranța începe să pută a stârv abia atunci vei mirosi a pădure liberă și om care a împrumutat cărarea de sub cer a caprelor negre.

Și Chris a apăsă pe un buton din dreapta brățării pe

care scria „history” și a apărut un ecran. A apăsător pe încă unul. „Acum putem respira!” „O, ce bine e să fii liber și să poți respira mireasma de brad precum aceea de acasă!” Pe ecran se văd oamenii cu fața putredă ca de capră cum trag în sus. Se întâmplă ceva. Gloanțele mitralierelor nu se pot ridica mai mult de doi metri și cad peste ei ca boabele de fasole când le pui toamna în pod. Caprele negre rup cu gura iarba metaforelor crescute din poala veșmântului dumnezeiesc. Rup cu gura iarba apoi o aruncă printr-o zvâcnitură mecanică. A început să ningă verde. Caprele negre aruncă în văzduh iarba libertății, care ninge peste ființele de jos. Acum sunt oameni din nou, care se îmbrățișează unii pe alții. Iarba verde și tămăduitoare a nins deja de vreo câțiva centimetri. Mă miră faptul cu câtă repeziciune caprele negre rup cu gura iarba și o aruncă peste lumea pe care o credeam pierdută sub dictatura culorii gri. La un moment dat, eu care credeam și susțineam sus și tare că aceste făpturi jumătate munte, jumătate cer, nu pot să cadă niciodată, văd pe una că și-a pierdut echilibrul și cade, cade și se izbește de burtica mea... Au, ce doare! Și acum a început să tragă de hainele mele și...

-Tată, tată, hai scoală!, trebuie să mergem să nu prindem traficul, zice Chris, uitându-se cu un zâmbet atotștiutor de parcă mi-a urmărit visul și ar fi fost complice.

12. SPOVEDANIA NETERMINATĂ A CAPREI

Oricât s-ar plictisi sărmanul meu cititor nu pot să mă despart așa de ușor de simbolul care mă reprezintă. Statuia Libertății a devenit o biată abureală politică dacă o comparăm cu fiica muntelui și a cerului, cea care pentru libertate își sacrifică viața în fiecare zi.

Toate hlamidele de porfiră și vison care acoperă filosofia, nu ar valora doi bani, dacă nu ar avea dedesubtul ei o inimă. O filosofie care să nu aibă ca pulsare vie iubirea este o brambureală, o căpiță de nutreț logoreic pentru ființele deosebite de capra mea - simbol al libertății și pildă. Era odată un foarte tânăr prinț care înainte să primească demnitatea coroanei de rege s-a rugat lui Dumnezeu, nici pentru aur, nici pentru pace, nici pentru putere, ci i-a cerut ceva care cred că l-a derutat chiar pe Savaot: „Doamne, un singur lucru îți cer, dă-mi înțelepciune!” Dacă filosofia nu are inima plină de înțelepciune nu va depăși nivelul cojii de nucă pentru că miezul ei este dragostea, iar dragostea fără libertate, fără riscul de a fi ființă nu este posibilă. Iubirea Sofiei (Phylo+Sophia) pornește de la iubire. Numai iubind ajungi la frumusețea Sophiei. Ca să o iubești trebuie să fii liber, precum capra mea, cea care știe să postească de prostia mațului umplut, fericirea caprelor râioase, cele care știu „să-și trăiască viața” în grajdul turmei, cu ieslea plină de nutreț. Cum spuneam mai

sus ea se hrănește cu metaforele rare ale ierbiilor fermecate cu care poate desfereca sensul abundent și sfânt din clorofila soarelui.

Într-un comentariu la meditațiile mele despre „Memoriile unei capre” cineva răspundea pe facebook că această voievodală capra lbex e pe cale de dispariție. Persoana avea un umor foarte fin cu referință la valorile despre care vorbesc și, în primul rând, libertatea. Capra asta mi-a demonstrat, mai mult decât Diogene despre riscul de a fi om, riscul normalității, de a fi considerat nebun să-ți cauți „lumen-ul” când lumina soarelui e peste tot. Dar e acea lumină pe care „o cauți cu lumânarea”, lumina care dă omului ridicolul sfânt ca puțință de a sesiza cam cum gustă Dumnezeu. Da, el gustă a libertate și dragoste, un gust parfumat precum cireșul înflorit din puritatea primului sărut. Numai iarba de sub streășina cerului are acel gust, metafora de anaforă verde din care se hrănește, fiica Muntelui sfânt, cel care se hrănește numai din norii cerului și sfidează tot ce este glodul nutritiv cu care se îndoapă și se mânjește turma gloatelor.

Toată filosofia insistă, dăscălind pe omul că totul curge. Ei, și! Miezul, esența, nu e în sublinierea pesimistă atât de savant ca „trecere”, ci în întrebarea pe care ne-o pune Omul: De unde curge? Și spre ce curge? That is the question! Omul curge, dar pietrele lui rămân. Piatra muntelui urcat, piatra cerului, și, mai presus de toate, rămâne piatra numelui tău, piatră de cruce și nu bolovan de adus aminte.

Pe rafturi am diferite indicatoare de drum pe care le-am înrămat. Precum icoanele miraculoase și ale mele izvorăsc câteodată mir îndelung mirositor dar și dojană că nu sunt o capră perfectă pentru că de multe ori mi-e frică. E atât de multă prostie în caprele de jos ale turmei că spun că mă ia groaza ca nu cumva miasmele lor să nu pătrundă și în patrafirul meu de capră de munte. Dar mă uit la ce am înrămat și din evanghelii și din cei peste care umbra de lumină a „bunei vestiri” și-a revărsat harul, chiar dacă unii au fost atei. De la aceștia învăț cel mai mult ca ființă pedestră. Aceștia spre deosebire de alte capre pedestre în buzunarul lor secret îl au pe „Theos”. Iată ce mă îndeamnă Hemingway: „Trăiește cu adevărat clipa, lasă-te pătruns de toate energiile puternice care dansează în jurul tău!”. Și alt citat ca mișcare de revoluție: „Înainte să vorbești, ascultă. Înainte să reacționezi, gândește. Înainte să cheltuiești, câștigă. Înainte să critici, așteaptă. Înainte să te rogi, iartă.”

Orișunde te uiți, dacă vrei orientare ontologică, vei găsi semne similare, troițe de răscruce și îndoială, dar pe Răstignitul lăcrimează roua de pe firul de iarbă, verdele sacru al muntelui, ca metaforă. Hrană a caprelor negre. Că e matematică, astronomie, fizică sau chimie prin toate ajungi în Poiesis. Totul e poezie -

„corola de minuni a lumii”, aureola de sfântă fecioară a lumii care ne înconjoară. Numele de copil al iubirii și Libertății este Cuvântul. Logosul. Cum ai putea să bei din apa vieții, din poemul ei, cum ar fi posibil fără cuvinte? Tot ce e în jurul nostru sunt cuvinte-ierburi, cuvinte-ape, cuvinte care luminează pe cer, cuvinte de nuntă și cuvinte de botez, cuvinte de sânge și cuvinte de os, cuvinte de înger și cuvinte-pădure, codrii adânci de cuvinte-domnești și toate curg din și spre Cuvântul-Lumină. Spunea un prelat: „Poezia exprimă cel mai curat și mai înalt ce are omul mai luminat în el.” Și același vlădică înduhovnicit ne aduce cuvinte făclii, cuvinte felinare, cuvinte de regăsire și cuvinte busolă: „Mai devreme sau mai târziu lumea se va întoarce la poezie, la izvoarele ei. E prea multă lume insensibilă față de marile minuni ce le întâlnim în fiecare zi...” (Arh. Justinian Chira).

O filosofie care nu precizează izvoarele sau despletirea lor nupțială întru sacralitatea de îmbrățișare a mării, izvor și deltă al Cuvântului, nu este altceva decât o jalnică gărlă prin banalitatea ei pe pietrele căreia femeile bat cu maiul rufele murdare.

Mi-a spus capra să primesc la masă chiar și pe cele mai sărace cuvinte. Toate au în traistă sensuri cate te vor lumina. Și-mi zice de acolo de sus stihurile de vecernie: „Cine ar fi crezut că o amărâtă de ceapă are ca frate pe mușatinul voievod al crinului!”. Chiar firea ei te duce etimologic spre verbul „a fi”. „A fi” înseamnă libertate. Te eliberezi de neant prin cuvânt/ poiesis/

creație. Liber nu numai să fii izvor, ci liber de moarte, de „totul curge”, și a nunti spre/ cu oceanul, liber de a fi chip al lui alfa și omega.

Vorbeam mai sus de cei care zic ce zic, dar poartă la gât iconița lui „Theos” chiar dacă zic că nu au nimic de a face cu El. Chiar cel care se „îndoiește” (a te îndoi are în el din tragicul singurătății de a nu mai fi unul, ci doi = „în+doi”. Îndoiala ca „îndoire” nu e un păcat, păcat e când în loc de a îndoi un document până îl mototolești.

Pentru a fi doi, că doar nu numeri două singurătăți, trebuie să fii unul integru, să te cureți întâi de ceea ce nu ești, folosind pe Socrate până ajungi la Marele Galileean. În englezi la ceapă îi zice „onion” (unio, onis), un compus al lui „one”-unu, însemnând o unire, o unitate a tuturor foilor de ceapă într-o smerenia înaltă a comuniunii. Dacă știi să te rogi, ceapa te învață, ca Hemingway, să ierți, iar iertarea adevărată nu e altceva decât a iubi, iar a iubi înseamnă adevărarea că ești liber pentru că numai prin libertate iubirea te poate îndumnezei. Pentru mine o ceapă mă învață mult mai profund decât un întreg raft despre eclesiologie sau „counciling”. O ceapă e o biserică în miniatura ei doctrinară așa cum ar trebui să fie: „onion” ca dascăl pentru „oneness”.

CE SĂ ȘTIM

Ion IANCU-VALE

Un filozof spunea că „Cel care nu știe, și nu știe că nu știe, este un om singur și neputincios, iar cel care știe, și știe că știe, este un om puternic și un învingător”.

Într-o astfel de idee fiecare dintre noi trebuie să marșeze în momentele de cumpănă, dure și complicate, pe care nu doar noi românii le traversăm acum. Căci este necesar să ȘTIM cu toții că întreaga omenire se află în prezent la o răscruce existențială și se confruntă cu o adevărată avalanșă de mutații speciale, de readaptări neprevăzute și de abordarea unor decizii care creează la nivel

Global disfuncții sociale multiple și adânci Această stare de fapt, prin mecanismele ei complexe și complicate, se repercutează și asupra țării și poporului nostru, indiferent că vrem sau nu vrem.

De aceea mulți își pun întrebări firești de genul: -„de ce s-a ajuns aici?” - „cine a generat această situație, pe fărâma noastră de univers?” - „este cumva vinovată ființa umană, de faptul că nu se mai poate auto determina?” - „ne găsim oare sub efectul unor intervenții de natură neterestră-?, sau poate pur și simplu, este vorba de „vrerea Creatorului prin nepătrunsele Lui căi?”

În acest sens „armate” întregi, de pe tot cuprinsul mapamondului, formate din statisticieni, psihologi, analiști, politologi, savanți, filozofi laici și religioși, astrologi, șamani, poeți etc. se zbat să afle cât mai grabnic răspunsuri corecte și credibile și să găsească soluții de rezolvare. În mod precis, în cele din urmă. Cineva va reuși să o facă.

Târgoviște, 2017

ROMANUL „DONNA ALBA”- O IUBIRE CE TRANSCEDE ETERNITATEA

Ecaterina CHIFU

Romanul „Donna Alba” al lui Gib Mihăiescu este o operă aparte în literatura interbelică, o monografie a unei iubiri fulgerătoare pentru o femeie fascinantă, o apariție meteorică în viața unui tânăr care abia își începea studiile în vederea unei cariere. Scris la persoana întâi, romanul atrage lectorii, prin implicarea emoțională a autorului care face o analiză lucidă a propriului suflet îndrăgostit iremediabil de o femeie de o rară frumusețe. Fascinat de apariția acestei femei frumoase, devine conștient că nu va fi capabil să iubească pe alcinva vreodată și își concentrează voința și acțiunile pentru a o cunoaște și a se bucura de farmecul irizestibil ce-l revărsa această ființă, prin priviri, gesturi, cuvinte, mișcări, atitudini, mimică, reacții ale sufletului.

Comparația eroului cu Julien Sorel, personajul lui Sthendal din romanul „Roșu și negru” mi se pare inadecvată, fiindcă Mihai Aspru (nume simbolic) nu este un arivist, el urmează studii superioare ca mulți tineri din generația sa, nu pentru a parveni. Julien Sorel își exersa puterea lui de seducție asupra doamnei de Rénal, dorind să accedă cât mai sus pe scara socială, prin propria voință și tenacitate. Din contră, eroul romanului „Donna Alba” stă în umbră mulți ani, bucurându-se fugitiv de imaginea celei ce îi cucerise toată ființa. Călit în luptele din primul război mondial, el și-a propus la revenirea în viața civilă, să facă fapte mari în viață.

Autorul descrie cu emoție prima întâlnire a celor doi protagoniști ai romanului care a declanșat acțiunile viitoare ale lui Mihai Aspru: „A fost clipa, atât de dramatică pentru mine, când am văzut întâia oară pe Alba. Însă, în minutul acela, care mi-a întors după răsucelea lui atâți ani de mai târziu, eu n-am știut că femeia gravă și mândră, înaltă și încremenitor de frumoasă, care a trecut pe lângă mine, purta numele Alba, nici că purta numele distins de familie, pe care am aflat mai târziu că-l poartă, și nici că în viața noastră cărările ni se vor încrucișa iarăși, așa cum ni s-au încrucișat.”

Gib Mihăiescu descrie această apariție misterioasă ce trecea „Cu pas de sus, cu o privire care nu se oprea nicăieri”. Contactul vizual este subliniat în cuvinte ce fac mai atrăgătoare apariția feminină: „Dar trecătoarea cea minunată nu s-a uitat niciun moment, la niciuna și la niciunul; numai eu am izbutit să întorc spre mine un moment ochii ei de nesigură culoare, dar în orice caz teribil de întunecați, și chiar să smulg un zâmbet, ce spun, un

adevărat început de râs, de pe floarea buzelor ei.” Reacția ei a fost provocată de căderea celor două dicționare de sub brațul tânărului copleșit de emoție, evident „un stângaci și sincer compliment adresat involuntar rarei ei frumuseți”.

Încă de la această primă încrucișare a drumurilor lor, tânărul intuiește că ea are o durere ascunsă: „Dar atât și nimic mai mult: ea a plecat cu adierea aceea de teamă care i-a pâlpâit deodată în ochi și-n suflet, a plecat mai departe cu ea, numai acoperită de un zâmbet de mulțumire, de fericire și orgoliu”. Încă de atunci se naște în sufletul eroului nevoia de a ocroti această frumoasă femeie de un rău prezumtiv, ca un romantic cavaler, căci „apariția cea frumoasă și necunoscută” devenise pentru el un ideal de frumusețe, dar cu un suflet zbuciumat. O căută înfrigurat pe străzi zile multe și amuți când o văzu întâmplător pe stradă: „Era încă departe, însă mersul ei de antică regină mă asigură că nu poate fi altcineva. Aș fi vrut s-o urmăresc pas cu pas din depărtare, să-i prind pe încetul firul nemulțumirilor, poema tristeților ei parfumate cu grelele picături ale tentațiilor și misterului, și gândul mă duce hăt-depart, mă vedeam apărându-i salvator în armură, în culmea supremei restriști.”

Potretul ei se conturează din descrierea eroului: „... și-n trecerea fulgerătoare n-am văzut decât ochii adânci care mă priveau, poate cu spaimă, poate cu mânie, poate cu batjocură, pe deasupra genții de șarpe deschise în dreptul buzelor și-al feței.” Imaginea ei îi revine obsesiv în minte: „... îmi glăsuise apoi nopți de-a rândul acest chip dulce și mândru, chemându-mă cu glas ispititor de sirenă, pentru a mă izgoni apoi crunt și neîndurător, când ochii mi se ridicau plini de nădejdi spre minunata-i făptură regească”. Adorând chipul ei, emoțiile îl copleșeau, apropierea ei îl orbea: „Totuși, deși o fixam cu ochi arzători (orice ar fi fost să se întâmple!), n-aș fi putut spune pentru nimic în lume dacă părul ei e tuns și nici ce culoare are; apropierea ei mă orbea” se confesează îndrăgostitul tânăr și stângaci.

El este doar unul din acei îndrăgostiți predestinați să trăiască pe culmile unei fericiri aparte provocată de o femeie unică, miraculoasă, singura pe care sufletul și trupul lui o dorește. Potretul ei se conturează pe măsură ce tânărul i-l descoperă, prinzându-l cu intensitate, dar atrage mânia și disprețul Donnei Alba: „O brava deci privindu-i părul și descoperii că era brună, o brună cu ten alb, mat în lumina sălii de așteptare; o, mult mă costă această descoperire! Mai întâi, ochii ei fulgerară de mânie și mă săgetară cu veninul cel mai omorător; apoi – și asta fu cea mai grea lovitură – nu mai trecu multă vreme prin sala de așteptare.”

Perseverența lui într-o iubire imposibilă îl face mai puternic, ancorat într-o lume în care visul cu ochii deschiși prinde contur, bucurându-se de această ființă, ca de o „icoană de lumină” ce îi înfrumuseța viața, o viață destul de anostă, în slujba soțului Donnei Alba, avocatul Georges Radu Șerban. descendent dintr-o familie domnitoare din Muntenia.

Autoanaliza reacțiilor sale sufletești ni se dezvăluie treptat, pe măsură ce iubirea lui crește în intensitate: „*Deși aș fi vrut, deși-mi simțeam inima sufocată de dorință, de trebuința de a reveni în goană nebună pe drumul pe care venisem, să mă îmbăt pas cu pas de talia lungă a doamnei Alba și de piciorul ei lung, pe care pulpana rochiei se zbate în mersul grăbit, ca sufletul meu de dorințe!*” O atât de lucidă radiografiere sufletească o întâlnim doar la Gib Mihăiescu, făcându-l cel mai profund scriitor din perioada interbelică. Iată cum își exprimă sentimentele direct și concis, ca o reacție și contrareacție la apariția celei ce îi umplea întreaga ființă, ca o revelație a frumosului și eternului feminin: „*mă simt mai aproape de ea, o simt mai lângă mine, mai susceptibilă de a-mi dezvălui și alte armonice detalii ale perfecte ei structuri.*”

Fascinația ființei iubite îi face să scrie cu litere de foc un imn al iubirii, o iubire ce trece de spațiu și de timp, transcede eternitatea: „*Și soarele chipului Albei răsări pe un fond albastru, perfect senin, în sufletul meu.*” Idealizarea chipului feminin se face dintr-un preaplin sufletească care se revarsă în paginile cărții, cu o forță uriașă care ne impresionează. Admirația pentru cea care-i stăpânește inima este exprimată în cuvinte simple, dar elocvente: „ea e atât de albă, atât de mândră, atât de elegantă, atât de frumoasă”.

Femeia atât de distinsă declanșează o variată gamă de sentimente în cel ce o admira dezinteresat. Sentimentele lui cresc în intensitate, cu cât femeia adorată este inabordabilă, încât o caută în brațele altei femei: „*O simt întreagă în mine, în mâinile mele curge sângele ei și, mângâindu-i căldura ca să mă îmbăt mai bine de curgerea lui, dau de rotunjimea albă sidefie a brațelor sale. Ea este toată în mine ca o otravă plăcută, care a crescut nesimțit după lenta-i inoculare și acum mă paralizează în neașteptate momente pentru durate mai lungi, ori mai scurte, dar cu intensitate și cu exclusivitate de crud și nimicitor acces; numai că eu aștept fericit această amorțire divină, o invoc și o sorb și mă dăruiesc ei, cu voluptatea și înfiorarea candidă a celui ce-și zvârle singur sufletul și carnea bețiilor mistice sau reci.*”

Adesea, se autosugestionează, din dorința de a avea ființa atât de dorită: „*Mai ales acum, când Alba e întreagă în mine, când gândul meu o pipăie clar, lucid.*” Mereu concentrat pe pasiunea sa pentru Donna Alba, observa cum contrastele se înfruntă în inima lui: „*Ș-apoi unde mai găsești frumusețea Albei, această supremă frumusețe în ordinea pretinsă de comandamentele sufletului meu? Frumusețe scumpă și avară, pentru că inaccesibilă și încă indefinisibilă. Ea rămâne neconținut pe linia vieții mele, monarh absolut la capătul tuturor țelurilor și actelor ce săvârșesc, necondiționată de amăgirea misterului, căci cu fiecare pas înainte, cu fiecare voal căzut, cu fiecare nouă aparență, ea se înfrânge pe ea însăși, se înalță tot mai fermecătoare, peste strâmtul sau largul orizont al inteligenței mele. Ea e pentru mine un pretext de luptă, și asta e totul, așa cum nelămuritul zărilor și otrava lecturilor mi-a fost pretext de goană și pibegie în adolescență.*” „Jocul ontrastelor și al contrariilor e tot ce mă amuză mai mult” mărturisește autorul-narator.

Nu numai senzațiile vizuale, auditive, orflactive sunt

descrise pentru a contura figura femeii iubite, ci și cele tactile: „*Mâna doamnei Alba îți dă o atingere moale și răcoroasă și, scuturată puțin, pare o coardă cu flexiuni de șarpe. La sărut are un gust delicios de răcoritor și amăru. Albul ei pălit se repercutează în mii de nuanțe la orice mișcare, ca balonașele de săpun în soare.*” „Totuși, sărutai cu nespuse bucurie această mână lunguiată, albă și netedă, care rămânea pentru mine, pentru veșnicie, mâna ce urzește izele destinului meu. Iar ochii mei îi răspunseră, la rândul-le, foarte binevoitori”.

Dorința de cunoaștere corpul acestei femei îl face să vibreze de emoție: „*Aș vrea să-i văd coșul alb al pieptului, acest decolteu strălucitor, tăiat de vârful de inimioară al bluzei, zvâcnind de surpriză și de groază, aș vrea să văd fulgerul spaimei umplându-i ochii de licărul lui rupt în frânturi de lumină; aș vrea să-i văd mâinile cu undulări de șerpi începând involuntar mișcarea care roagă și cere grație.*”

Contrastele acestui chip feminin, pun în evidență anxietatea și drama interioară a Doamnei Alba: „*Cearcănele ei, în penuria asta de lumină, accentuate când nu se uita spre scenă, păreau adevărate inele de întuneric și se confundau cu ochii închiși, care crescuseră astfel considerabil, încât n-ai fi putut ști care e adevărata direcție a privirii ei.*”

Fragilitatea ei este descrisă cu mult spirit de observație: „*Donna Alba se îndreptase toată spre mine, crescuse considerabil, ochii erau cercuri mari de foc și buzele-i tremurau ca în friguri... Mâinile îi băjbăiau ușor de o parte și de alta a șoldurilor, ca înaintând printr-o lumină orbitoare. Era acum nespuse de frumoasă, era așa cum aș fi dorit-o, într-o înălțare de extaz, crescând în fața mea, ca o zeiță, și eu să ating pământul cu fruntea, orbit de strălucirea ei.*”

Emoțiile îl sufocau, căci treptat-treptat se bucură de frumusețile ascunse ale acestei femei cu sufletul îndurerat de un trecut întunecat, marcat de moartea în duel a amantului său, Tudor Buzescu, ucis de soțul său Georges Radu Șerban, descendent din familia domnitorului Radu Șerban: „*Donna Alba are locul vis-à-vis de al meu la masă, însă mai sus decât atât nu îndrăznesc să ridic ochii, deși sunt atât de intrigat să văd cum mă primesc privirile ei mute și ce-ar putea ele să-mi spună mai departe; dar e minunat gâtul acesta, pe care-l văd atât de aproape la lumina zilei și pe care timpul n-a încrețit epiderma vie și savuroasă cu umbra niciunui păienjenis, oricât de brusc și ori în ce unghi s-ar mișca, într-o parte ori într-alta, capul ei de suverană a casei. E grozav de tânără donna Alba cu toți cei treizeci de ani ai ei, pe care, după socotelile mele, trebuie sau e aproape să-i împlinească.*” Acest farmec indescriptibil domină mintea erolui îndrăgostit: „*acolo o mișcare, o alungare de unde, pe rotundul umed al irisurilor cenușii, care să însemne: asta e pentru tine, mă tem de tine, știu numai noi – sau altceva la fel. Dar ochii aceia mă privesc extrem de limpede.*”

El, avocatul Mihai Aspru, după zece ani de asteptare, este uluit de farmecul indescriptibil al acestei femei cu apariții efemere, o ființă ce domină mintea erolui îndrăgostit: „*acolo o mișcare, o alungare de unde, pe rotundul umed al irisurilor cenușii, care să însemne: asta e*

pentru tine, mă tem de tine, știu numai noi – sau altceva la fel. Dar ochii aceia mă privesc extrem de limpede”. Cu aviditate de om îndrăgostit, el urmărește orice mișcare și reacție a femeiei ce l-a fascinat: „Donna Alba stătea dreaptă pe scaunul ei, dreaptă și nemișcată ca o statuie, și chiar trăsăturile ei dulci și fine păreau acum dure, ca tăiate în stâncă. Antrebrațele sprijinite dur de masă însemnau asemenea energie și bravare, însemnau calcularea calmă și rece a momentului de intervenit... Pupilele Donnei Alba se întoarseră vag spre mine. Un zâmbet tot așa de vag, mai mult o expresie de încordare, îi înfloreau acum buzele.”

Autorul apare ca un bun psiholog, redând cu o acuitate uimitoare reacțiile ei, sub presiunea momentului de maximă încordare dintre cei doi eroi: „Un fulger de spaimă trecu prin ochii Donnei Alba în acel moment... Donna Alba nu mai știa cum să-și mascheze consternarea din ochi, cu liniștea forțată a figurii, a zâmbetului de ascultător oarecum obiectiv, și care mai degrabă era o crispă de înfricoșare pe chipul ei fermecător... Donna Alba era pietrificată. Ea înțelegea de minune rostul naivității mele și era nespuse de frumoasă: cu ochii ficși, cu buzele strânse, cu trăsăturile încordate, complet imobilă, era într-adevăr o minunată statuie fără viață.” Dilema din sufletul lui se conturează între datoria de a-i restitui scrisorile compromițătoare recuperate de el de la Preda Buzescu, fratele amantului ei, Tudor Buzescu, ca un adevărat cavaler și dorința de a o face să plătească pentru gestul lui cu propria persoană.

Clocotul ființei lui sfâșiată între cele două perspective este redat cu o meticulozitate freudiană, ca o cercetare a unui terapeut ce încercă să salveze eroul orbit de pasiune arzătoare, de biciuirea unui sânge tânăr și lupta pentru a-și păstra luciditatea, o luciditate ce poate fi salvatoare.

El notează: „Acuma Alba nu mai era pentru mine o formă de poveste, o candidă și ideală întruchipare de vis; ea devenise deodată femeia palpabilă și dorită; contururile lente și prelungi ale trupului ei se tolăneau lasciv în gândurile mele.” Idealizarea acestei femei este ca un frumos poem în proză: „Donna Alba se îndreptase toată spre mine, crescuse considerabil, ochii erau cercuri mari de foc și buzele-i tremurau ca în friguri... Mâinile îi băjbăiau ușor de o parte și de alta a soldurilor, ca înaintând printr-o lumină orbitoare. Era acum nespuse de frumoasă, era așa cum aș fi dorit-o, într-o înălțare de extaz, crescând în fața mea ca o zeiță, și eu să ating pământul cu fruntea, orbit de strălucirea ei.”

Limbajul privirii este grăitor, are o expresivitate aparte, subliniind confruntarea a două ființe ce vin din lumi diferite, ce au dorințe opuse, ea oscilând între ură și dispreț, el între adorare și uimire: Citez: „Dar ochii aceia întorși spre mine, dar răsfrângerea aceea a buzelor mă împoșcau cu toate proiectilele cele mai ucigătoare din lume. Donna Alba nu mă respingea, tocmai ca să-mi arate cât mă disprețuiește, donna Alba mă chema învinsă, îmi ceda zdrobită, surprinsă într-un ungher pustiu, cu ascuțișul cuțitului în tâmplă.”

Cu arderea sufletului îndrăgostit, el surprinde toate reacțiile acestei femei atât de dorite:

„Fața teribil de dulce, de mândră și de disprețuitoare se întoarce și acum de la mine, să-mi facă loc... să pot ajunge

lângă trupul gata să mi se dea, cu cel mai sincer, mai ostentativ dezgust. Ea nu poate să-și reprime, măcar pentru un moment, teribila neplăcere, e peste putere să dea trăsăturilor ei o altă expresie mai puțin descurajatoare, cu atât mai mult cu cât întârzierea mea de înțelegere sau de tactică și sarcasm o exasperează și mai mult, o nimicește, îngropând-o definitiv sub propria ei scârbă de sine. Și atunci întoarce capul ca să înlesnească josnicia. Și minunăția profilului ei divin este astfel iarăși a mea.”

„Zâmbea înainte, hotărâtă, triumfătoare, dreaptă, nețărmit de înaltă. Atât de înaltă că puteau să urle acum toate instinctele din mine, puteau veșmintele ei să înceapă chiar de îndată să cadă, unul câte unul, de la sine, gândul meu se strânsese și el într-însul, se scuturase și el de orice ispită, de orice slăbiciune, și era acum și el hotărât, triumfător, drept, înalt, nețărmit de înalt.”

„Ea înălță deodată fruntea, căci se putu s-o înalțe și mai mult decât mi se părea înălțată, peste orice posibilitate, și întoarce astfel capul spre mine, figura lipsită un moment de orice altă expresie decât a unei subite, grele, năprasnice mirări. Dar repede apoi colțul buzelor căzu în mișcarea lui de persiflaj și ochii se umplură la loc de luciul dezgustului franc.”

Jocul dragostei ia sfârșit, el oferindu-i scrisorile, fără nicio recompensă. Dar, la mândria exagerată a acestei femei din familia domnitoare Ipsilanti se opune cinismul lui Mihai Aspru, care spune că aștepta că soțul să vină să ia scrisorile, după ce ea îi mărturisea faptul că l-a înșelat. Ea îi spune că se va despărți de Georges Radu Șerban, că îi va explica totul într-o scrisoare și va pleca în străinătate.. Ea spune El îi face rost de documentele necesare, dar ea îi spune că nu mai pleacă și că va da soțului scrisorile de la dușmanul lui de moarte, Tudor Buzescu.

Mihai Aspru își exprimă tema că va fi ucisă, încearcă să o convingă să renunțe, dar ea era hotărâtă se se confeseze soțului, să își mărtirisească păcatul. Singura metodă de a o face să renunțe este luarea ei cu forța, posedarea fără menajamente, iar urmarea este trecerea ei de la agonie la extaz. Devin un cuplu și se iubesc cu multă pasiune, cu tandrețe și dăruire generoasă, după zece ani de așteptare.

Ca în tragediile antice, ea îi dă soțului scrisorile, el le citește și își pune capăt zilelor, neputând suporta triumful și după moarte al dușmanului său care i-a lăsat Albei averea lui, prin mama ei. Dar Mihai Aspru devine din îndrăgostitul romantic un critic cinic, văzând în femeia ce i-a aprins imaginația și i-a făcut să-i vibreze sufletul doar o ființă vinovată de moartea a doi oameni.

Finalul romanului are o simbolistică romantică, căci, atunci când Alba îl sărută pe Mihai Aspru, ea îi apare ca o moarte ce își fâlfâie aripile negre peste el, sugerând că el ar fi următoarea ei victimă. Descriind vestimentația ei mereu neagră, autorul anticipează rolul demonic al acestei femei superbe în viața altora. Prin acest roman, ca și prin alte scrieri ca „Rusoaica” și „Femeia de ciocolată”, Gib Mihăiescu ridică un important monument literar în literatura română și universală, prin opera sa devenind unul din cei mai importanți scriitori din perioada interbelică.

COPILUL BOBDEGRÂU de Al Florin Țene

Johnny Ciatloș Deak

Apărută la editura Napoca Star în anul 2024, cartea de povestiri **COPILUL BOBDEGRÂU** ce poartă semnătura ilustrului scriitor Al Florin Țene vine să întregască o bogată comoară literară ce depășește 100 de titluri de carte publicate.

Despre scriitorul, poetul, jurnalistul, filozoful, istoricul și criticul literar Al Florin Țene, gorunul literaturii române contemporane, s-a scris mult și se va mai scrie încă foarte mult, fiind o personalitate literară de excepție, ce lasă o amprentă puternică, cu valoare de unicat în literatura română contemporană. Numele domniei sale se leagă nu doar de operele sale literare, scriind file importante în istoria recentă românească prin înființarea Ligii Scriitorilor Români al cărui Președinte național este din anul 2006. Prin activitățile sale de promotor cultural, istoric literar, fondator și ctitor de nenumărate reviste și cenacluri, l-am numit, pe bună dreptate, într-o cronică mai veche „*Străjer al Literaturii Române*”.

Se cuvine să amintesc aici că distinsul domn Al Florin Țene este și părintele Zilei Limbii Române fiind singurul în viață din cei trei scriitori care au semnat petiția înaintată de Liga Scriitorilor Români, Parlamentului României, prin care se propunea ca ziua de 31 august să devină Ziua Limbii Române, fiind apoi votată și aprobată.

„*Singurul sens vieții este acela de a servi umanitatea*”.
(Lev Tolstoi)

Găsesc o mare concordanță între zicerea lui Tolstoi și țelul vieții scriitorului Al Florin Țene, care s-a născut cu simțul dreptății, al adevărului și al datoriei față de neam și generațiile viitoare, motiv pentru care domnia sa nu acceptă nedreptățile, militând pentru șansa democratică de afirmare a talentului, demascarea nedreptăților și ororilor produse în perioada comunistă dar și pentru transmiterea valorilor, a tradițiilor, a dragostei de țară, popor și limbă.

În cartea **COPILUL BOBDEGRÂU** vom descoperi povestitorul AL FLORIN ȚENE care te cucerește prin limpezimea și profunzimea limbajului, creând scene clare, personaje bine conturate, ajutând cititorul să vizualizeze fiecare povestire ca pe un film istoric sau contemporan. Folosind personaje diverse, autorul ne atrage în poveste prin acest magnet invizibil al talentului literar fără echivoc, cu care a fost înzestrat.

Euripides spunea: „*Să iubim nebunește tot ce strălucește pe acest pământ, fiindcă altă viață nu ne este*

cunoscută” (Euripides) iar Al Florin Țene știe acest lucru, iubind deopotrivă inteligența umană, filozofia, literatura, istoria, natura și oamenii.

Unele din tematicile povestirilor cuprinse în acest volum, surprind imagini din viața satului românesc pe care autorul îl iubește atât de mult, fie că este vorba de Ardeal, Oltenia, Transilvania, sau alte zone ale țării, autorul redând limbajul neaoș al locului și caracteristicile zonei cu o senzațională acuratețe.

În povestirile din această carte, fie că sunt ficțiuni, rod al creativității extraordinare a scriitorului sau scrieri care întruchiează realități istorice folosind uneori nume reale alteori nume fictive, observăm o aplecare atentă asupra condiției scriitorului, uneori chiar asupra destinului, a credinței și a simțului datoriei confirmând convingerile lui Eminescu care spunea: „*Greșelile politicianului sunt crime, căci în urma lor suferă milioane de oameni nevinovați, se împiedică dezvoltarea unei țări întregi și se împiedică, pentru zeci de ani înainte, viitorul ei.*” (Mihai Eminescu)

Experiența vastă de viață a autorului își spune cuvântul, în povestirile scriitorului Al Florin Țene întâlnind povești cu tâlc care te pun pe gânduri sau amintiri prețioase ale scriitorului ce doresc să sublinieze valorile morale de odinioară, cinstea, omenia și respectul pe care le reamintește ori de câte ori are ocazia.

Romantismul își găsește și el loc în povestirile scriitorului Al Florin Țene, înfățișând povestea de dragoste dintre Tania și Alexandru, care în fapt este superba poveste de dragoste a autorului pecetluită cu un sărut sub bolta înstelată.

Înzestrat cu o demnitate și o verticalitate de patriot adevărat, scriitorul Al Florin Țene, îndeplinește prin scrierile sale din cartea **COPILUL BOBDEGRÂU** o datorie de onoare față de colegii săi scriitori, redactori sau editori, plecați la ceruri, împărțășind cititorilor secvențe dramatice ale realității scriitorilor din perioada comunistă și detalii biografice ale acestora.

Scriitorul a ales titlul cărții sale **COPILUL BOBDEGRÂU** după povestirea cu același nume, care nu întâmplător este poziționată la finalul volumului precum un cadou de preț pe care îl face cititorilor. Prin această povestire, scriitorul ne prezintă o emoționantă lecție de viață, de bunătate, de înțelepciune și de împăcare. Căci în final dacă ne rezumăm la esența vieții în sine, orice viață se va sfârși la un moment dat, dar diferența este dată de modul cum îți trăiești viața și ce anume vei lăsa în urma ta.

Einstein spunea că: „*Există două tipuri de oameni: cu unii îți pierzi timpul, iar cu ceilalți pierzi noțiunea timpului*”. (Albert Einstein) iar voi cititorii, care veți citi această frumoasă carte veți înțelege că scriitorul Al Florin Țene face parte din a doua categorie iar povestirile sale vă vor purta cu siguranță în adâncimea lecturii, pierzând noțiunea timpului.

POEME

Elena OPREA

Cugetare

Mă simt ca nisipul;
Cerc fără margini,
Iubiri foșnitoare,
Magie de spirit,
Înger – femeie,
Certitudini de vise.
Vânt fără aripi,
Întinderi de arc,
Despărțire de umbre.
Cort de copaci,
Lună ce plânge,
Vreme ce curge...
Muzică – templu,
Telegraf de iubiri,
Corăbii pe mare,
Făptură de glasuri,
Lumină de ceasuri.

Ograda cu amintiri

Oglindă ce se sparge,
Desculță, despletită,
Topirile de iarnă
În nea și în priviri.
Icoanele cusute
În ancora de timp;
Un zbor de vise oarbe,
Ca – mbrățișarea caldă,
Pierdută în iubiri.
Albină care strânge,
Nectar din pomi și flori,
O fumegare-n noapte,
Enigma dintre nori.
Inelul de narcise,
Brățară sigilată,
Vibrare de amurguri,
Corabie de fluturi,
Logodnă de iubiri.

Neînțelesul artist

Artistul e înțeles
De acela
Ce simte în fibre,
În minte, în suflet,
O fărâmă din astre.
O flacăra vie
Dintr-un munte de lumi,
Dintr-un zbor de pășuni.
O mișcare divină
Dintr-o floare de crin,
O putere de sete,
Din fântâna de spini.
Fluierul ce cântă
Peste codru, la turmă.
E un fir din născare,
Un fior de făclie
Dintr-un basm, din vecie.

Cartea

Oglinda din stea,
Simțirea din gând,
Tăcerea din stâncă,
Din zborul flămând.
Urcușul spre munte,
Popasul ascuns.
Iubirea ce trece
Prin lume strigând.
Candela vie
Moștenită din sorți,
Care arde ca focul
Ne-nțetat pentru morți.
O culme din tine,
Ce vrei s-o atingi
S-o dai omenirii
Ca podoabă de trai,
Ca făptură de grai.

Pasărea

O pasăre,
Săgeată ce pătrunde
În piscuri lungi de nori,
Un ciripit ce curge,
În cuibul de petale,

Flămând, încremenit,
În geruri și în soare,
În suflet pustiit;
Dorințele se-nalță
Și tulbură fereastra,
Lichidul amintirii.
O stăpânire certă
Prin legi încărcătoare,
În gara cu bagaje
A trenului de noapte.
Parcurgi un drum de inimi
Ce bate prin mulțimi
Ca două faruri stinse
Tunelul de iubiri.
O amăgire veche
Pierdută în noian,
În triburi răzvrătite
În glasuri osândite.
Colinzi prin gări și viscol
Să prinzi iubirea surdă
Din noaptea infinită
A cerului cu lună
Din cartea liniștită,
A vremilor străbune.

Mi-amintesc drumul

Mi-amintesc drumul
șerpuit printre sălcii ascunse,
printre margini de ape,
la răspântii de ceasuri.
Văd fluturii albi, liliac înflorit
Trandafirii cei roșii
Cu parfumul din oase,
Cu petale umbroase,
Într-un timp abisal,
Într-un codru ce urcă,
Peste vârful astral.
Un chip de străin
Se întoarce din vise,
Se oprește în poartă
și privește în șoaptă;
acest vuiet de zid,
acest fluviu mintal
din iubirea de crin.

ORIGINEA DENUMIRII POPORULUI ROMÂN: vlah, valah, vlași, olah – toponim sau etnonim?

Ionuț ȚENE

De ani de zile, studiind istoria românilor din perioada pre-medievală, mă întreb dacă denumirile date românilor de către cronicile slavo-germane, bizantine sau maghiare (vlahi, valahi sau olahi) au constituit inițial, la origini, un etnonim sau un toponim. Termenul „vlah” (alternativ, „blahi”) este un exonim, o denumire arhaică aplicată populațiilor romanizate din Europa Centrală și de Est, situate de o parte și de alta a Carpaților, Dunării și Prutului, și anume daco-românii, aromânii, megleno-românii și istroromânii.

Această denumire derivă din termenul grecesc „βλάχοι”, care a generat și termenii ruși „волохи” și maghiar „oláh”. Mai recent, a apărut neologismul „valahi”, un calc lingvistic rezultat din creșterea traducerilor lucrărilor în limbi străine (Walachen în germană, Valacchi în italiană, Vlachs sau Wallachians în engleză, Valaques în franceză, Valacos în spaniolă) de către traducători care nu cunoșteau forma autohtonă „vlahi”. Acest etnonim este străvechi și legat, în general, de populațiile tracice romanizate din Balcani. Termenul „vlah” este utilizat pentru a desemna popoarele romanice din Europa de Sud-Est: românii, aromânii, meglenoromânii și istroromânii. Etimologia cuvântului este incertă, existând ipoteze care îl leagă de origini germanice sau de Imperiul Roman de Răsărit, unde apare menționată pentru prima dată denumirea „Blachernae” în secolul al VI-lea. În limbile germanice, forma „Walha” era utilizată pentru a se referi la populațiile celtice vecine, derivând probabil din numele unui trib cunoscut de romani ca „Volcae” (în scrierile lui Iulius Cezar) și de greci ca „Ουόλκai” (Strabon și Ptolemeu). Termenul „vlah” este atestat de Caius Iulius Cezar în De Bello Gallico (44 î.Hr.), unde „Volcae” reprezenta un trib celtic. Această utilizare se păstrează în engleză sub forma „Welsh”. Originea numelui tribal pare să fie comună cu cea a cuvintelor german „volk” și englez „folk”. În Transilvania, sașii obișnuiau să-i numească pe români „Blochen” sau „Blechen” (singular „Bloch”, „Bloche” sau „Bleche”). Deoarece celtii (galii) au fost romanizați, sensul cuvântului s-a transformat, desemnând un „popor romanic”, sens păstrat astăzi în denumirea valonilor din Belgia. Acest termen, desemnând inițial popoarele romanice, a fost preluat de la triburile germanice (*walhs) de către slavi. Vlași se numesc românii din Polonia, Slovacia și Moravia de azi.

Deoarece cel mai vechi nume utilizat pentru a-i desemna pe români nu era „români”, ci „vlahi”, este necesară o analiză aprofundată a acestei denumiri. Trebuie menționat că termenul „rumeri” (adică „rumâni”, români, romani) era aplicat, în antichitate, și populației „cicii”, un popor macedonean, adică traco-getic. „Cicii” (Cauconii/Macedonienii) sunt numiți „rumeri” (rumâni/români, adică descendenți ai macedonenilor romanizați încă din 168 î.Hr.) în limba lor”. De menționat că vlahii s-au autodenumit întotdeauna ca români, rumâni sau rămâni, de la latinescul „romanus”. Termenul „vlași” a devenit și un endonim (autodesemnare) în rândul megleno-românilor. Odată cu crearea statului român modern în secolul al XIX-lea, „vlahi” a devenit denumirea predominantă pentru aromâni, megleno-români și istroromâni, cu scopul de a-i distinge de români. În istoriografie, termenul „vlahi” este adesea utilizat pentru a-i desemna pe români în perioade anterioare constituirii statului român modern, dar și ulterioare. Interesant este faptul că originea denumirii nu este neapărat un etnonim, ci un toponim, cum ar fi Vlaherne. Un toponim geografic citadin a devenit un simbol al unei populații latinofone. Blachernae sau Vlaherne (în greacă Βλαχέρναι) era un cartier situat în partea de nord-vest a Constantinopolului, capitala Imperiului Roman de Răsărit. Acest cartier era cunoscut pentru un izvor, un palat imperial și faimoasa biserică „Sfânta Maria” din Blachernae (Panagia Blacherniotissa), construită de împărăteasa Pulcheria, soția lui Flavius Marcianus, în anul 450 d.Hr., extinsă de împăratul Leon I (457-474) și renovată de Iustinian I cel Mare (527-565). Astăzi, se mai pot observa ruinele palatului imperial, alături de zidurile fostei capitale.

Biserica Sfânta Maria a fost distrusă de otomani în 1434, dar a fost reconstruită în 1867. Unii istorici presupun că denumirea Vlaherne provine de la un prinț vlah care a fondat acest cartier, populat de români, ciobani, soldați și comercianți din Tracia. Filologul român Ilie Gherghel, comparând documente istorice din Imperiul Roman de Răsărit, în special scrierile lui Genesios și Lexiconul Suidas, a argumentat o origine romano-bizantină pentru termenii „vlah” și „Blachernae”. Conform acestei opinii, cuvântul „Blachernae” a apărut pentru prima dată în Imperiul Roman de Răsărit în secolul al VI-lea și se referea la un cartier populat de o mică colonie de vlahi veniți din Scythia Minor (Dobrogea de astăzi). Lisseanu a susținut, de asemenea, această ipoteză. Suburbia Vlaherne este menționată în scrierile lui Teofan Mărturisitorul în legătură cu revolta lui Flavius Vitalianus împotriva împăratului Anastasius în 513.

Paradoxal, prima mențiune a vlahilor apare la cronicarul Georgios Kedrenos, datând din 976. Kedrenos relatează despre revolta bulgarilor împotriva Bizanțului, izbucnită în Macedonia după moartea împăratului Ioan Tzimiskes în ianuarie 976. Cronicarul bizantin informează că, la scurt timp după acest eveniment, David, unul dintre liderii revoltei, „a murit ucis de niște vlahi călători, între Castoria și Prespa, în apropiere de așa-numiții „Stejari frumoși”. Vlahii sunt menționați și în două diplome emise

de împăratul Vasile al II-lea Bulgaroctonul (976-1025), una din 979/980, la care scriitorul grec Kekaumenos face aluzie un secol mai târziu, iar cealaltă datând din 1020. În perioada imediat următoare, informațiile despre vlahii balcanici se intensifică.

Dincolo de această menționare clară de „vlah” avem, pentru prima dată, denumirea „vlah” ca afix și este atestată în secolul al VIII-lea, într-o notă descoperită la Mănăstirea Kastamunitu de pe Muntele Athos, sub forma „vlahorinhini”, adică „vlahii de pe râul Rhinos”. O altă ipoteză interesantă se referă la existența vlahorinchinilor menționați din secolul al VIII-lea în Bizanț, un nume derivat din latinescul „a tăia” sau „a curăța”. Cei care tăiau pădurile pentru a crea pășuni erau numiți „rinchini”, aceștia fiind vlahi. Leon al III-lea Isaurianul, adept al iconoclasmului, a ordonat în 726 îndepărtarea icoanelor din toate bisericile și casele. În Constantinopol, toți creștinii au fost obligați să aducă icoanele în piețele publice pentru a fi arse. Cei care se opuneau riscau să fie arși de vii sau torturați, prin tăierea unei mâini sau a unui picior. Românii, fideli credinței, au reacționat decisiv, restabilind ordinea în Peninsula Balcanică, inclusiv pe Muntele Athos și în Constantinopol, după cum arată o notă de la Mănăstirea Castamounitou, publicată de lingvistul Tomaschek și reprodusă în lucrarea „Românii nomazi” de Th. Capidan: „Pe vremea împăratului iconoclast Vasile (728-780), popoarele de pe ambele maluri ale Dunării, profitând de tulburările din imperiu, mai ales că împăratul însuși lupta împotriva icoanelor, așa-numiții rinchini, și mai ales vlahorinchini și saudati, ocupând Bulgaria și extinzându-se treptat în diferite locuri, au devenit stăpâni pe Macedonia și în cele din urmă au venit la Muntele Sfânt cu femei și copii, pentru că nu era nimeni să-i oprească și să lupte cu ei”. Așadar, vlahilor rinchini li se mai spunea și saudati, un termen păstrat în limba română ulterioară sub forma „sudiți”, însemnând „locuitori scutiți de taxe”, dar și „mercenari” și „strămutați”.

Despre această populație romanizată menționată înainte de secolul al X-lea s-a scris într-o carte apărută în urma unei conferințe din anii 1980 în Franța, coordonată de Neagu Djuvara, intitulată „Aromânii” și publicată de editura Humanitas în două ediții în jurul anului 2000. Autorii studiilor din colecția coordonată de Neagu Djuvara au subliniat existența unei populații vlaho anterioare menționării acesteia de către istoricii bizantini în secolul al X-lea. Această populație era numeroasă, dar nu intrase încă în conștiința cronicarilor bizantini, deoarece nu avea încă obiective politice. Deja în secolul al VII-lea, în Macedonia extinsă, în valea Rhynchinului, dar și în Sărana (denumire vlahă), actualul Salonic, exista o populație nativă romanizată.

În concluzie, denumirea de „vlah” atribuită poporului român exista înainte de stabilirea slavilor în Balcani, ceea ce sugerează că traco-daco-românii erau numiți astfel încă din secolul al V-lea, anterior așezării masive a popoarelor slave. Rămâne o întrebare esențială dacă denumirea de vlah derivă dintr-un etnonim sau un toponim. Cartierul Vlaherne din nordul Constantinopolului era un toponim

care consfințea istoric existența unui teritoriu locuit de o populație latinofonă de origini traco-geto-dace încă din secolul al V-lea, deși etnonimul de „vlah” este menționat de cronicile bizantine abia în secolul al X-lea. Este adevărat că avem etnonimul „vlah” în denumirea populației vlahorinchini încă de la sfârșitul secolului al VII-lea, ceea ce sugerează că denumirea de vlah sau valah era mai veche și folosită de bizantini pentru locuitorii autohtoni latinofoni traco-getici încă din secolul al VII-lea. În perioada interbelică, Eugenia Topancevski a scris despre existența unei biserici Vlaherne ridicată în Cipru în secolele VII-VIII, locuită de călugări vlahi. Această biserică Vlaherne din Cipru este menționată în viața Sfântului Anton din Cipru.

A fost distrusă, conform cronicilor, de o invazie arabă. Este un toponim care include denumirea de vlah. Dionisie Bizantinul, cunoscut și sub numele de Dionisie din Bizanț, a fost un scriitor și geograf grec din secolul al II-lea d.Hr. Este faimos pentru lucrarea sa „Despre navigație”, o descriere detaliată a orașului Bizanț și a împrejurimilor sale, care oferă informații valoroase despre topografia, monumentele și viața cotidiană din colonia grecească. A trăit în secolul al II-lea d.Hr., în timpul Imperiului Roman. În opera sa principală oferă o imagine amplă a orașului. Această lucrare este o sursă esențială pentru studiul istoriei și topografiei coloniei Bizanț. Cartea aduce pe la 150 d. Hristos o informație inedită, vorbește despre faptul că la nord de colonia grecească Bizanț, dacă navighezi spre nord pe malul Traciei, la al treilea oraș există o cetate Vlaherna, condusă de împăratul Vlaherne. Așadar să fie toponimul Vlah la rădăcina etnonimului denumirii poporului latinofon traco-român din Balcani? Informația ne-a oferit-o Filotheu, monahul de la Mănăstirea Petru Vodă într-o emisiune la care am participat la începutul lunii iulie a.c. Să fi provenit etnonimul de la un nume de prinț, împărat/rege Vlahernos sau de la cetatea Vlaherne care a impus numele acesta ca etnonim pentru valahi? Ambele ipoteze pot fi luate în seamă: toponimul s-a impus în fața etnonimului sau invers, numele populației autohtone latinizate să se fi impus ca etnonim pentru locuitorii traco-geto-daci și iliri ai Balcanilor?

Semantica analizei criticului literar Al. Florin Țene despre opera scriitoarei Daniela Vasiloschi

Ionel TOMESCU

Cartea, de curând apărută la Editura Napoca Star, semnată de Sandu Drăgășenescu, în care se află o analiză critică și filosofică a cunoscutului scriitor, critic literar și de artă Al. Florin Țene, inclusiv concepția acestuia despre opera scriitoarei Daniela Vasiloschi, intitulată „Daniela Vasiloschi și opera sa în opinia criticului literar Al. Florin Țene”, ne descoperă o originală interpretare de substanță a tehnici narative, folosită de scriitoarea amintită mai sus, dar, și despre poezia primigenă de mare ingenuitate a acesteia, inclusiv reflecțiile filozofice asupra aforismelor autoarei a cărei operă este analizată.

Semantica ca parte a semioticii ce studiază raportul semnelor cu obiectele semnificate și fiind un curent teoretic ce cercetează limbile „naturale” din punct de vedere sociologic, pragmatic și filosofic, în acest context, o folosesc ca motiv de analiză a unei alte analize despre o operă.

Volumul se deschide cu un text, intitulat „În loc de prefață”, în care antologul desfășoară biografia amplă a Danielei Vasiloschi și bogata experiență de-o viață a președintelui național al Ligi Scriitorilor încununată cu 93 de cărți publicate și numeroase premii naționale și internaționale ale lui Al. Florin Țene.

Cartea cuprinde 9 cronici despre cărțile Danielei Vasiloschi, care, practic, sunt un evantai de analize despre opera scriitoarei ce izvorăște din realitatea trăită și are realul, atât în poezie cât și în romane, drept scop al mișcării dialectice, sporindu-l cu încă o trăsătură, în privința esteticii, evidențiată cu profesionalism de Al. Florin Țene,

În contextual în care criticul are o concepție

originală că arta e o mișcare infinită, analizele publicate sunt adevărate studii profunde cu o dicțiune limpede, despre romanele autoarei care reflectă istorii autobiografice în tușe impecabile, epos românesc și o perpetuă mișcare lirică în largo, care este inspirată de eul ce se zbate în oceanul vieții.

„Daniela Vasiloschi, scrie Al. Florin Țene, folosește caracterizarea pentru a crea caractere rotunde și plate. Erorile rotunde sau dinamice au personalități complexe care sunt revelate în întreaga poveste. Caracterele dinamice evoluează adesea, se schimbă sau se maturizează până la sfârșitul povestirii. Caracterele statice au personalități limitate și, în general, nu se schimbă, nu se dezvoltă sau nu se maturizează în întreaga poveste.”

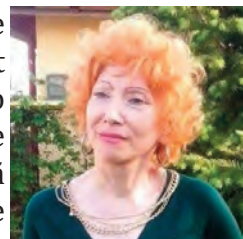
Criticul Țene emite cu subtilitate o teorie interesantă, asupra fantasticului realității ignorate. Fiindcă în romanele autoarei, omul este locvace și colocvial și, din mulțimea de discuții, câte un personaj deduce evenimente proprii pe care le readuce în contemporaneitate, prin autobiografie.

În analizele criticului la romanele Danielei Vasiloschi, constatăm că autoarea este o prozatoare de excepție, iar cronicile lui Țene au o filozofie adâncă pentru a scoate la lumină ce este abstras, care pune instinct plastic în amănunt.

Criticul evidențiază în textele sale acel material din glasul esențial din poezia poetei care vede în obiecte esențe, icoane în părinți, deducând reminiscențele unor iubiri trecute, aducându-ne aminte de „Arborele din Micene”. Poeta este romantică și în poezii expresionistă iar ancestrăția reverberează datorită amplificării eului.

Despre aforismele autoarei, Al. Florin Țene a concluzionat că acestea sunt sămânța din care încolțește filosofia.

În concluzie această antologie este o carte de vizită pentru o scriitoare ce merită să fie în Istoria Literaturii Române, ce se scrie în zilele noastre, iar pentru poetul, scriitorul și criticul de artă Al. Florin Țene se mai adaugă încă o pagină memorabilă în Istoria de care am făcut vorbire.

DIALOG CU SOCIOLOGUL, SCRIITOAREA, CRITICUL DE TEATRU, TRADUCĂTOAREA MONICA SĂVULESCU VOUDOURI

Valentina TECLICI

Născută în 1942 la Galați, Monica Săvulescu Voudouri a trăit în România până în 1985, de unde a emigrat în Olanda cu o zestre considerabilă: o diplomă în filosofie, un doctorat, câteva cărți publicate, experiență de muncă în teatru, jurnalism etc. De vreun sfert de veac trăiește în Atena, Grecia, implicându-se cu pasiune și devotament în viața socială și culturală a Diasporei.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România, Olanda și Belgia, excelează în mai multe genuri: proză, eseu, poezie, critică teatrală. Cărțile ei traduse în olandeză, franceză, greacă, spaniolă, ungară au fost încununete cu premii.

Pe Monica Săvulescu Voudouri am întâlnit-o de două ori în Grecia, în Atena, în 2013, când eram într-o vizită la niște prieteni comuni. Dar înainte de-a o cunoaște personal, m-am „întâlnit” cu câteva dintre cărțile ei, printre care și câteva traduceri din limba olandeză, care mi lăsaseră o impresie cu totul deosebită.

Monica Săvulescu Voudouri are, pe lângă talentul autentic, o sursă inepuizabilă de inspirație, energie, curiozitate și dăruire pentru arta cuvântului, teatru, problemele emigranților, pentru semenii săi. Este ca o flacără în căutarea propriului destin.

Valentina TECLICI: Ce amintiri ai despre Galați, orașul în care te-ai născut? Cum descrii universul copilăriei tale petrecute în orașul de la Dunăre?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: Din păcate am trăit puțin în Galați, m-am născut în plin război, la numai doi ani am rămas orfană. A urmat o evacuare a celor rămași din familie, apoi o transmutare a mea într-o localitate din Ardeal, unde am fost adoptată. M-au crescut frumos oamenii de acolo, cu simțul valorilor etice, în spiritul muncii și al demnității. Și poate că lumea multinațională în care m-am format până în anii studenției mi-au modelat caracterul de mai târziu, cu respect pentru multinaționalism și apetență să cunosc

lumea în varietatea ei.

Valentina TECLICI: Te rog să ne spui dacă anii petrecuți în România au fost sursa de inspirație a unora dintre cărțile tale?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: După cea de a doua emigrație (prima fiind din România în Olanda, a doua din Olanda în Grecia), mi-am regândit traiectoria. Cartea rezultată este „Fetele Nikas, în lumina zilei mare și albă”. Carte a mai multor generații de migranți, din Grecia în România, din România în restul lumii. Personajele mele iubesc oamenii mai mult decât naționalitățile (de fapt conceptul de naționalitate a apărut târziu în istorie, conceptul de om e peren). Cartea a fost publicată în România, Grecia, Peru, Ungaria – se pare că ceea ce aveam de spus a fost spus.

Valentina TECLICI: Ai absolvit Liceul Teoretic din Cluj, apoi Facultatea de Filosofie a Universității din București. În 1974 ți-ai susținut doctoratul în filosofie la Universitatea din București. Care a fost tema tezei de doctorat și cum ai fructificat cercetarea făcută în cadrul ei în anii care au urmat?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: Pe mine dintotdeauna m-au interesat sociologia și teatrul. Am intrat de foarte tânără pe acest făgaș al preocupărilor. Lucrarea de diplomă am dat-o în estetică, cu tema „Mutația valorilor teatrului popular în teatrul cult”. Peste niște ani (1974) am dat un doctorat cu tema „Conceptul de tragic și comic în dramaturgia lui Anton Pavlovici Cehov”. Conducător de doctorat a fost un profesor de la Institutul de Teatru I.L. Caragiale (Andrei Strihan) și referent marea doamnă a culturii române, Zoe Dumitrescu Bușulenga. Lucrarea de diplomă am publicat-o la vremea ei în revista Amfiteatru, lucrarea de doctorat în volum la Editura Albatros (1976).

Valentina TECLICI: Ai emigrat în Olanda în 1985, în timpul regimului comunist, când emigrarea era un act de mare curaj. Ce-a însemnat pentru viața ta personală, profesională și cariera de scriitor acest pas însemnat?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: A fost greu acest pas și a fost bine că l-am făcut, din punct de vedere al experienței de viață. Am înțeles cu alte cuvinte cu un ceas mai devreme că nu tot ce zboară se mănâncă. M-am descalificat într-un fel anume și m-am recalificat în alt fel. Latura mea de sociolog și-a găsit câmp excepțional de dezvoltare, într-o țară multinațională, într-un cartier în care trăiau vreo 24 de etnii. Cercetarea sociologică a devenit pasionantă. Am făcut muncă de teren în cadrul unor centre de cercetare internațională afiliate universităților, m-am calificat ca senior researcher într-o ramură în care se simțea lipsa cadrelor calificate și mai ales dăruite cercetării. Mi-a

fost bine în acest domeniu, m-am îmbogățit mult, majoritatea cărților pe care le-am scris (și am scris mult!) au avut subiecte legate de această experiență fabuloasă de viață.

Valentina TECLICI: După vreo două decenii de lucruri uimitoare pe care le-ai făcut în Olanda, ai emigrat în Grecia. Nici aici nu ai dezmințit zicala „Omul sfințește locul” și, plină de inițiative, te-ai implicat cu entuziasm și profesionalism în viața socială, culturală și spirituală a Diasporei de acolo. Ai înființat în 2004 Societatea Culturală Balkania Contemporană din Atena, a cărei președinte ești și în prezent. De ce ai considerat necesară înființarea acestei societăți și ce fel de activități și membri/participanți au contribuit și contribuie la continuitatea ei?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: Grecia este în ceea ce privește relația cu România un caz special. Istoria noastră stă dovadă că pe aceste pământuri a existat o globalizare avant la lettre. Istoria și-a lăsat urmele până și în vorbirea curentă. În acest du-te vino care a existat pe aceste pământuri, grecii spun până în ziua de azi „urc în București” sau „cobor la Atena”. Aici am întâlnit generații de asemenea urcători și coborători, ei, strămoșii și nepoții lor: Greci veniți de-a lungul secolelor să se așeze în fostele colonii de la mare și de la Dunăre, care au revenit apoi în Ellada, dar românizați. Români căsătoriți în familii mixte care și-au urmat jumătatea. Studenți greci care au studiat în România și s-au întors la patriđa uneori și cu tovarășul de viață de etnie română. Și nepoții lor, care la rândul lor s-au dus să studieze în România, întorcându-se și ei de multe ori cu jumătatea lor de la Dunăre. Nicăieri cred că nu există o asemenea întrepătrundere de nații. Deci ceea ce am făcut a venit ca o necesitate culturală. A venit din pura plăcere omenească de-a ne simți bine unii cu alții pe terenul culturilor noastre comune. De asemenea, Societatea Culturală Balkania Contemporană din Atena, mai ales prin persoana ta, se implică în organizarea standului românesc și a unor momente literare în cadrul Târgului de Carte de la Salonic.

Valentina TECLICI: Ce înseamnă această popularizare pentru scriitorii din Diaspora?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: M-am ocupat o vreme, în sensul că am revigorat acest stand, pe care l-am găsit un spațiu mort. Când treaba a fost gata, ea a revenit celor dornici să și-o atribuie, ceea ce într-un fel e în mersul lumii. Important este să se facă cu înțelegere a fenomenului cultural și în acest sens se cere exigență. Eu m-am bucurat că mi-am făcut partea mea și, în măsura în care am ceva de spus, solicit să fiu trecută-n program. Mă axează pe cărțile celor din diasporă și încerc să promovez această parte a culturii române, până când țara o mai are de partea ei și nu se întâmplă așa cum de atâtea ori ni s-a mai întâmplat în istorie, când alții și-au atribuit succesele noastre.

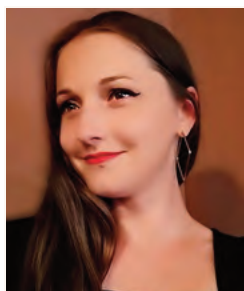
Valentina TECLICI: Ai publicat câteva cărți la editurile Cartea Românească și Albatros înainte de emigrarea în Olanda. Până în prezent ai publicat 44-45 de cărți. Este o realizare fantastică! Paleta genurilor literare în care ai scris și scrii este de asemenea foarte bogată, încorporând: proză, poezie, eseu, cronică de teatru, studii de sociologie, traduceri din literatura olandeză. De asemenea, ai cărți traduse în mai multe limbi și publicate în diferite țări. Și cărți premiate în România, Olanda, Grecia... Care dintre cărțile tale îți sunt cele mai apropiate de suflet și au avut succese remarcabile?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: La întrebarea asta mi-e greu să-ți răspund. Nu știu cum se întâmplă cu alți scriitori, dar de fiecare dată ultima carte la care lucrezi te absoarbe total, până acolo încât aproape uiți ce-ai scris în celelalte. De multe ori în discuțiile cu traducătorii sau editorii mă trezesc în această postură penibilă. Ce-ai vrut să spui cu... sunt întrebată și eu, așa cum minunat scrie Cehov despre sine într-o împrejurare similară, „ridic din umeri și mă uit prin colțuri”. Mă bucur când cineva spune vorbe de bine despre cărțile mele. Să mă evaluez singură, mi-e imposibil. Tot încerc parcă să spun ceva, dacă îmi reușește sau nu, păi asta e treaba altora s-o spună. Ba, să fiu cinstită, nici ce scriu ziarele nu prea mă interesează. Adică atunci când mi se spune că asta e bine și asta nu e bine. Păi eu atât am putut și atât am făcut. Cu toată bunacredința și cu tot efortul de care am fost în stare. Și-acum, dacă mi se atrage atenția că ar fi fost mai bine așa sau așa, eu ce pot să mai fac? Să mai scriu încă odată cartea luându-mă după unul sau altul?

Valentina TECLICI: Am observat că ai excelat (și ești încă extrem de prezentă) în trei domenii: sociologie, teatru și literatură. Tot ce-ai realizat în fiecare domeniu este de mare valoare. Se pare că te-ai dăruit fiecăruia fără părtinire, dar asta este ceea ce cred eu, privind din afară. A existat pentru tine o ierarhie? Dacă da, care este justificarea?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: Pe mine m-a tulburat dintotdeauna impactul pe care îl are teatrul asupra iubitorului de artă. Și de idei. Teatrul este pentru oamenii implicați în viața cetății. A început la greci, ca un organism justitiar, te învăța cum să trăiești în limitele impuse de social, cu alte cuvinte, spuneau ei, să nu superi zeii, adică să nu superi ordinea naturală a lumii. Teatrul m-a fascinat de când mă știu, toată viața mea s-a desfășurat în cadrul sau în jurul acestei arte. Până în ziua de azi criticii greci când îmi citesc cărțile spun: Astea sunt pagini de teatru. Nu de dramaturgie, dramaturgie nu știu să scriu, dar lumea mea se mișcă pe-o scenă, se expune, comunică într-un fel anume, în fraze scurte, în efecte, în plină lumină de reflector, în clar obscur. Așa am intrat în cultură la primii pași, pe la 19 ani, prin teatru, așa cred că am să trag Cortina. De 10 ani am înființat în Atena un teatru profesionist, Thalia diaspora.

→ Continuare în pag. 36

Iuliana Pașca

COLAJ LIRIC

Poezie fără frontiere ITHACA

Germain Droogenbrood

Naufragiați

Celor ce nu ascultă

Nimeni...

*Cufundați în adâncuri,
ne învăluiesc algele.
Strigăte fără glas se unesc:
ascultarea a fost oglindirea
unui tumult de absenți,
surd în fața urltelor.*

Tăcere...

*Ca urme ale nimănui,
cu fețele șterse,
întunecați și înfrânți.
Bărbați, femei, copii —
suntem suspinul apei.*

Nu-i nimeni să asculte!

Isabel Flors Aparicio (Pisabí), Spania

Traducere: Iuliana Pașca

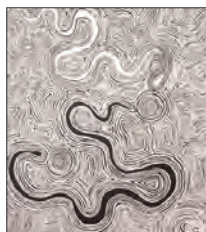
Noapte întunecată

*Florile s-au ofilit
le-au căzut petalele
pătate cu ocră
viscolul le-a împins
într-un vârtej imens
ce și-a dezlănțuit furia
lovind sate și regiuni . . .*

*Printre denșii nori de furtună
apar delicate picături de rouă
pe acel pământ afânat
ce încolțește în culori blânde
sub forma unei flori negre
umplându-se de lumină
în nopțile cele mai întunecate . . .*

Ernesto Lobo, Perú

Traducere: Iuliana Pașca

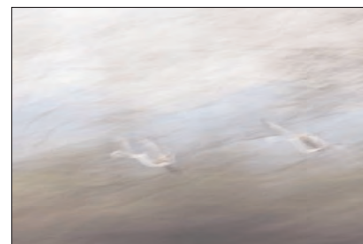

Poezie

*În clipa loviturii,
am văzut în ochii
cârțiței
propria-mi viață tresărind,
poezia mea găsește
sub pagina albă
ca la capatul galeriilor subterane
— drumul lung al respirației sale.*

Guy Goffette, Belgia 1947-2024

Traducere: Iuliana Pașca

Întoarcere târzie

*Cufundați în tăcere, așteptăm vești
din lumea de afară care, încă, nu vor
să ajungă.*

*Stăm într-o tăcere ciudată; să mai
spunem ceva
acum e târziu. Ai fost un loc al
statorniciei, iar acum ești plecat.*

*Câteodată, neliniștiți, trecem pe la
patul tău pentru o clipă,
Privim aproape cu reverență la ceea
ce zace acolo pierit.*

*Orfană, camera în jurul meu,
taburetul proaspăt retapițat, cana
recent folosită.*

*Ambii frați înconjurați de soții,
televizorul mut,
pete pe covor și certificatul de deces
pe masă.*

*Dezintrupat, ești eliberat.
În miezul nopții muribunde, prind
ultimul tren.*

Marijke Hanegraaf, Olanda 1946

Traducere: Iuliana Pașca

CUCETARE LIRICĂ ASUPRA OMULUI ZILELOR NOASTRE

Constantin LUPEANU

Ștefan Dumitrescu este semnătura sub care, din 1973, în România au apărut zeci și zeci de cărți, toate de valoare supremă, în varii domenii ale literaturii, artei și științei, încât se naște întrebarea: Ștefan Dumitrescu este o persoană, un om cult și talentat, un român de

geniu ș.a.m.d., sau pur și simplu avem de-a face cu un nume fictiv? Începem să credem că este cazul să intervină organele de investigații. Se va descoperi cea mai mare afacere a secolului?! Nu cumva există o Organizație națională sau transnațională, deoarece unele cărți de literatură și psihologie au fost traduse și publicate și în țări străine? Nu cumva sub acest nume fictiv publică mai mulți oameni? Unul sau doi sau trei poeți. Câțiva prozatori moderni. Cel puțin un dramaturg. Un eseist. Un critic literar. Un ziarist. Un doctor în psihologie. Un filozof. Un istoric. Un om cu studii superioare de medicină și practică îndelungată. Și alții.

Aceasta este singura explicație. Acești oameni lucrează sub comanda și la ordinele unei Organizații care le plătește creațiile pe care le folosește după bunul plac. Ștefan Dumitrescu nu există, există în schimb opere de mare valoare, spre beneficiul literaturii române, al culturii și civilizației românești. Aflăm opera sa de pe internet, 1973 – 2025, astfel: Poezie - 30 de cărți; Roman - 20, unele în mai multe volume; Povestire - 5 cărți; Reportaj - 1 carte; Teatru - 12 piese de teatru, publicate în 3 sau 4 volume. A publicat multe eseuri politice, socio-economice, de interpretare psihologică și filozofică a stării țării noastre și a civilizației omenirii. Din eseistica privind cultura, amintim: 1973: Nicolae Labiș, portret cosmogonic; Salvarea Civilizației Umane, Editura Anamarol, București; Inteligența pozitivă și inteligența negativă, Casa Corpului Didactic Tulcea; 1998: Dicționarul complet al dramaturgiei lui I.L. Caragiale, Editura Conphis,

Râmnicu Vâlcea; 1996: Mihai Eminescu – un Iisus al poporului român, eseu.

În fond, pe noi nu ne interesează omul, ci creația. A existat Shakespeare? Dar Jul. Giurgea, traducător neobosit din limba engleză a o sută sau mai multe romane scrise de

scriitori americani și englezi, la modă între cele două războaie mondiale, ca F. L. Barclay, P. S. Buck, L. C. Douglas, A. J. Cronin, W. S. Maugham, A. I. Huxley? Există Ștefan Dumitrescu în carne și oase? Este greu să aflăm răspunsul. Dar cât suflu divin ne învâluie citind creațiile care se vântură în lume sub acest nume! De aceea, la drept vorbind, nici nu vrem să știm adevărul. În mod sigur mai mulți dramaturgi s-au dat drept Shakespeare, în timp ce omul care purta acest nume putea fi un actor minor. Iată de ce, singura explicație privind această operă monumentală este că Ștefan Dumitrescu nu există, dar să-l parafrazăm pe poetul Marin Sorescu. Există o țară frumoasă, ținutul feeric al Vâlcii, oamenii uriași ai satelor de pe vremuri și multe alte minunății prezente în creații literare de netăgăduit: „Și pentru că toate acestea/ Trebuiau să poarte un nume,/ Un singur nume,/ Li s-a spus/ Ștefan Dumitrescu//”.

Se cuvine ca romanele prozatorului Ștefan Dumitrescu să fie citite atent, cu creionul în mână, pentru că nu sunt simple povești, întâmplări de pe planeta Pământ, ci presupun concentrare și cultură universală. Cine nu i-a asimilat pe Dostoievski, pe Faulkner, Flaubert, Proust etc reacționează simplist sau chiar infantil și trece peste analize sau judecăți critice.

Din romanul mai nou semnat Ștefan Dumitrescu, intitulat „Fulgerul și cenușa”, două volume („Creșterea” și „Înălțarea”), peste 700 pagini, eLiteratura 2025, aflăm: „autorul acestei cărți a copilărit cu personajul său și este poate printre puținii oameni care pot să-l înțeleagă pe Adrian Mănăstireanu”, personajul principal al romanului, originar din satul Drăganu, nu departe de Bălcești, de Drăgășani și Râmnic, unde a făcut liceul. De la patru-cinci ani, autorul și personajul acestui roman s-au jucat împreună, au păzit oile și vacile pe Valea Cernei. Erau veri buni. Adrian era mai mare cu un an sau doi, atâta tot.

Adrian Mănăstireanu, geniu neînțeleș și distrus de propriul popor, există în roman în mai multe ipostaze. Cel din anii de învățătură; om al muncii –

medic la un spital din provincie; schivnic sus pe vârf de munte; el, student în semestrul al doilea al anului I, și consăteanul Nicolae Botoranu, student la Politehnică; el cu prietenii cercetători Ioan Crișan și Petru Gurban; el, dezbătând probleme existențiale, cu profesori din Târgu Mare; el și raporturile cu mama sa Ioana, cu neamurile din sat; el și dialogul cu natura, cu Dumnezeirea; el și iubirea, câte femei, tot atâtea feluri de a trăi iubirea și multe altele; oglinda lui Adrian Mănăstireanu din propriul jurnal, integrat romanului începând cu Partea a șasea; răstignirea și înălțarea la ceruri din final. Aceste scene parcă rupte din viața reală, fie că eroul nostru ascultă sau își spune părerea, fie că se pierde în amintiri sau filozofează, îl modelează, scot la iveală caracterul său, personalitate reprezentativă nu numai pentru timpul povestit, dar mai ales drept sinteză a valorii umane a poporului român. Geniu neluat în seamă. Pentru că în ultima instanță personajul Adrian Mănăstireanu întruchipează poporul român, este expresia esenței lui manifestată într-o anumită perioadă istorică.

Ștefan Dumitrescu este un povestitor la vedere, deschis, pornind de la Liviu Rebreanu, trecut prin teritoriile Camil Petrescu și Feodor Dostoievski, cu analiză fină la tot pasul. „Fulgerul și cenușa” ne oferă pe tavă lumea de astăzi, în ipostazele esențiale pe care le parcurge eroul Adrian Mănăstireanu, pe care autorul declară că-l știe din copilărie. Urmărim astfel devenirea unui copil eminent, care învâța cu ușurință, după propria mărturisire, „foarte înzestrat ca intelect”. La terminarea liceului a primit cele mai diferite povește. Să urmeze medicina, politehnica, filozofia. „Lui Mitru, tatăl său, i-ar fi plăcut să fii general”, i-a amintit mama. A reușit printre primii la medicină, a învățat cu îndârjire, frecventa bibliotecile și a încheiat prima sesiune de examene cu media 10, menținându-se în fruntea seriei sale. Viața studentescă o trăia prin cumințenie, seriozitate, muncă neobosită, structurat pe căutarea împlinirii. În facultate, ca și în liceu, de altfel, aplecarea lui spre studiu și cercetare, plimbările la marginea orașelor, singur, i-au creat printre colegi și cu timpul la unii profesori renumele de ciudat, înfumurat, încrezut.

Se trăgea dintr-un neam de oameni cu dragoste de țară, răbdători și blajini, deși iuți la mânie. De aici, singura sa motivație era să ajungă să fie în măsură să ajute oamenii, să facă ceva pentru patrie. Încă din anul I, decanul îl invită la un simpozion medical, este chemat la Laboratorul de genetică, iar el se dedică științei. Adrian Mănăstireanu nu-și dădea seama de

mediocritatea celor mulți, nu era atent la vanitate, orgoliu, pervertire, vicii reprezentative pentru profesioniștii din domeniu de ieri și de azi. El se dedică muncii, cunoașterii.

În plan sentimental, la fel, nu se apropie de colega studentă Mariana Dumitriu, singura care îl înțelegea și lângă care el se simțea cuprins de o senzație de tihnă și siguranță. El acceptă femeile care i se dăruiesc, atrase de aliura sa de om de știință, cu viitor, încât nu se împlinește pe plan sentimental. Iubirile sale rămân toate la nivelul epidermei, nu ajung mai în profunzime, dincolo de carnal, de aceea se încheie la fel cum au început, din motive adesea ridicole. Colegele studente Vanda Onasian, Luminița Onicescu, profesoara șefă a laboratorului Elena Marcovici, mai mare cu zece ani decât el și care îi va naște doi băieți când soțul ei fusese detașat în străinătate, apoi îl părăsește fără remușcări. Din orgoliu, femeile sunt cele care îi strică reputația, încât este repartizat într-un mărunț oraș de provincie, Târgu Mare.

O interpretare profundă și nuanțată merită Fenomenul iubirii în literatura lui Dumitrescu văzut ca un „nucleu semantic iradiant” care luminează întregul univers românesc și care trebuie descifrat în nuanțele și dihotomia lui. Există cinci femei care-l iubesc pe Adrian Mănăstireanu în acest roman atrase de geniul lui, așa cum un bec atrage fluturii de noapte. Iubirile cu el sunt pătimașe și voluptuoase, dar se consumă repede.

În romanele lui Ștefan Dumitrescu Femeia și Bărbatul sunt văzuți în viziune istorică și cosmică reprezentând Principiul Feminin și Principiul Masculin, aici în ipostaza geniului. Căutările cosmice ale Principiul Feminin și ale Principiului masculin, lupta lor, regăsirea și despărțirea, fericirea și dramele trăite ne sunt descrise în profunzimea și complexitatea lor în iubirile din cărțile scrise de acest autor. Sperând să-l folosească, să se ridice prin el, aceste femei îl vor părăsi, îl vor trăda. Ele sunt cele care distrug Dragostea, (starea de grație a Unității celor două Principii) acel arc voltaic care unește cele două principii, Feminin și Masculin.

Gândul te duce la mitul Dalilei din Biblie, iar mergând mai jos, la Mitul și la personajul Evei. Prin greșeala ei Eva îl trădează pe Adam, dar și pe Dumnezeu, și va distruge totul, Edenul, Fericirea, eternitatea. Gândul te duce de asemenea la iubirea dintre Cătălina și Luceafărul din poemul „Luceafărul” al lui Eminescu. Principiul feminin neputând ajunge la înălțimea înțelegerii geniului recade, devenind terestru și banal.

Mai există în roman alte două femei, care ilustrează o altă manifestare a Principiului feminin reprezentată de femeile care-l iubesc pe Adrian Mânăstireanu și care-i vor rămâne loiale și după moarte. Sunt Femeile pe care el le vindecă de cancer și le redă nemurirea edenică. Ele sunt creația lui, și la rândul lor, simbolizând absolutul în iubire, rezultatul fiind că devenind nemuritoare îl vor iubi atât cât vor trăi. Este aici ilustrat Mitul lui Pygmalion și mitul lui Lazăr din Biblie, erau moarte și el le dă viață ca Iisus Christos. Este segmentul în care Adrian Mânăstireanu ni se revelează pentru un timp scurt ca Iisus.

La spitalul din oraș este înconjurat de doctori vulgari și rapace. Prozatorul Ștefan Dumitrescu prezintă regal disoluția limitei dintre uman și grotesc, dintre viața firească și o aparență a ei înșelătoare, simulată. Cîstit, Dr. Adrian Mânăstireanu strică fără să vrea regulile locului. Se încearcă atragerea lui, fără sorți de izbândă, în gașca lor. Intervine iarăși femeia. Dr. Atena Pădureanu Adelaide, director, care i se oferă pe tavă, ea fiind pionul supus al celor care făceau legea în spital. Și aici vedem femei atrase de el ca musculițele la lumină și altele cumiți, pe care el nu le vede.

Izbânda vieții Dr. Adrian Mânăstireanu se împlinește când reușește, grație unei teorii originale, să vindecă cancerul unor paciente, Elisabeta, Elena, Diana, Violeta și Lucia, cărora le prelungește viața. Un copil cu febră de 41 grade este vindecat instant. Dar tocmai invenția sa epocală îl distruge. Un gând subteran te duce la Mitul lui Prometeu, cel care le dăruiește oamenilor focul iar ei îl alungă. Eternul raport dintre Creatorul care duce înainte progresul societății și limita și ingratitudea oamenilor. Nimeni nu are încredere în el și până la urmă este izgonit din spital. Îl găsim pe Muntele Piatra, ascuns de lume.

„Romanul este o meditație profundă asupra viitorului umanității, dar și o confesiune despre iubire, eșec și speranță... Devine treptat o rugăciune la limita dintre spirit și materie, dintre luciditate și extaz. O carte care merge dincolo de poveste, spre revelație”, scrie editorul Vasile Poenaru, în prezentarea romanului „Fulgerul și cenușa”.

„Fulgerul și cenușa” este într-adevăr un roman complex, care ilustrează câteva medii umane diferite, dezvăluind totodată calitățile de prozator ale lui Ștefan Dumitrescu. O carte robustă, de mare valoare pentru literatura română contemporană. Viziune creativă greu de egalat, prin prezentarea alternativă, savant orchestrată, a unor scene utopice

și distopice. Autorul este indubitabil un filozof vizionar.

Epicul este bine articulat, cu dezvoltări surprinzătoare nu o dată, deveniri ale protagoniștilor în rău sau în bine, captivant prin construcție, cu desfășurarea acțiunii imprevizibile, plină de rafinament. Fiecare scenă este vie și supusă câte unui centru de greutate, cu vectori constanți, iar firul de legătură este traseul inițiativ al activării potențialului interior. Romanul oferă o lectură în înțelegeri multiple, unde tratarea realistă impune, ezotericul captivează, momentele metafizice expun experimente cu valențe paranormale. Este un roman ardent, cu puteri ascunse, care cuprinde pe-ndelete cititorul, pledoarie în favoarea dăruirii energiei supreme idealului slujirii patriei. În iubire, demonstrează romancierul, găsim numai temporar o fericire de toate zilele, nicidecum iubire eternă.

Autorul sondează cu succes deplin noi sectoare ale literaturii române. Sunt dezbateri care se citesc cu interes, la care participă personajele cărții, profesori, cercetători, somități în domeniile respective. În ciuda acestor dezbateri, romanul este bine scris, se remarcă deopotrivă limba literară îngrijită, proprie scrierilor semnate Ștefan Dumitrescu, stilul ușor poetic, metafore cerute de pasajele lirice și metafizice, pentru expresivitate, fără alunecări în eseistica aridă, mai degrabă se poate vorbi de spontaneitate.

Prezența și evoluția geniului în lume și la români, unde societatea axiofagă tinde să devoreze geniul, oamenii cu adevărat mari, care ar putea s-o smulgă din starea de nimicnicie. Mecanismul ascuns al invidiei dintre români și al supușeniei în fața străinătății invadatoare. Citez: *„Invidia la noi la români este o boală genetică. Vine din subconștient, de la tracii care nu se puteau unii și se războiau continuu. Asta i-a și făcut să dispară. Suntem singurul popor care are proverbul „Să moară capra vecinului”.* Românul nu poate să trăiască dacă nu îl vede pe vecinul lui că-i merge rău. Invidia. Grigore Vieru scria: *„Două boli are românul, dragostea de străin și ura față de român”.*

Va urma

ELOGIUL CRIMEI, PRIN PRISMA IMANENȚEI TRAGICULUI ÎN LITERATURA POPULARĂ - O EROARE MORALĂ ȘI ESTETICĂ

Al. Florin ȚENE

Mitul Meșterului Manole, din balada cu același nume, este văzut ca elogiul adus jertfei de sine; „Miorița” ca act al acceptării tragicului, adică asumarea conștiinței a limitei; balada „Toma Alimoș”, unde crima este justificată prin obținerea dreptății în afara legii, inclusiv a celei creștine; la fel și „Cântecul lui Vălean”, unde o femeie îl ademenește cu bucate otrăvite pe un fecior chipeș, dar desfrânat și lipsit de scrupule, care moare ascultând muștrările materne — toate acestea reprezintă o eroare perpetuată de-a lungul istoriei literaturii române.

De la Alecsandri, Călinescu, Mircea Eliade, Dumitru Caracostea, Lucian Blaga, Z. Cărlugea, Horia Bădescu, pentru a enumera câțiva, toți au subliniat faptul că aceste bijuterii ale folclorului nostru au adus tragicul ca experiență individuală sau colectivă la limita dobândirii conștiinței „de sine prin tragic ca prilej cultural” (D. D. Roșca), în condițiile în care „tragedia este experiență tragică conștientizată într-o formă artistică” (Gabriel Liiceanu).

Toți acești exegeți și cercetători ai gândirii mitice eludează însă, conștient sau inconștient, faptul că nicio acțiune nu justifică crima, nici măcar în folclor. Aceasta fiind „oglinza” mentalității unei comunități, greșeala comunității nu echivalează cu dreptatea.

Pornind de la evidența că până și în proverbe reducerea la tăcere prin ucidere poate însemna obținerea dreptății — „Cu mortul, decât viul, judecată a avea mai lesne” (I. A. Zanne, *Proverbele românilor*) — consider că, în mentalul popular, crima își găsește justificare în forme mitizate, ca rezultat al unei lungi experiențe de viață și nedreptate. Însă a face din aceasta o temă general acceptată de studiu în școli și facultăți înseamnă a mitiza un fapt real.

După ce zilnic vedem la posturile de televiziune 4-5 crime (atingându-se anual cifra de o mie), majoritatea în mediul rural – leagăn al creației populare – se naște întrebarea: la ce bun să mitizăm crima lui Manole?

„Și ea, vai de ea, abia mai putea, abia mai sufla, dar tot se ruga și tot mai zicea: Manole, Manole, Meștere, Maanole,/ Zidul rău mă strânge, țâțșoara-mi curge, copilașu-mi plânge.” (fragment din balada *Meșterul Manole*)

Să faci două crime este inaccesibil unui om cu discernământ. Dacă Manole dorea nemurirea prin „zidirea sa”, trebuia să găsească o altă cale, nu crima. Nimic nu este durabil din punct de vedere moral și creștinesc dacă are la bază crima.

Interpretarea baladelor analizate din perspectivă morală și creștină, prin „Creatorul care apare ca o ființă ce-și forțează limitele naturale, limitele omenescului”, tinde, cum spunea Horia Bădescu, „la condiția divină”, dar aceasta este o iluzie. Așa cum afirma Nietzsche, Dumnezeu poate tot ce dorește, cu excepția a ceea ce însuși substanța Sa îl determină să vrea. Pe când omul nu poate atinge „condiția divină” și nu are voie să ia viața altui om, chiar dacă se crede creator.

Natura și istoria sunt în mâinile lui Dumnezeu, nu detaliile lucrurilor sau ale evenimentelor. Acestea din urmă sunt la îndemâna omului și influențează viața în mod pozitiv sau negativ. Între aceste evenimente extreme se află viața. Acțiunile din baladele „Meșterul Manole”, „Miorița”, „Toma Alimoș” și „Cântecul lui Vălean” sunt de natură negativă, întrucât încalcă morala creștină: „Să nu ucizi” și „Viața este dată de la Dumnezeu și numai Dumnezeu are drepturi depline asupra ei”, fiindcă „Cine își curmă viața sa sau se atinge de viața altuia lovește întru dreptatea lui Dumnezeu” (Sfânta Scriptură).

Adepții mitizării încurajează, indirect, încălcarea moralei creștine. Metaforizarea realității până la mitizare a contribuit la minoritizarea spațiului rural, ducând astfel la încremenirea în arhaic și la educarea mentalității eschivării și neacceptării adevărului, oricât de crud ar fi.

„Veșnicia s-a născut la sat”, expresia blagiană, nu este o afirmație pozitivă, ci o constatare tristă a unei realități rurale, valabilă și astăzi. Dacă, după cum titrau ziarele, „se mai trăiește astăzi în Evul Mediu”, este și vina promovării acestei mentalități.

Se știe că limbajul nu constituie realul, ci doar îl dezvăluie. Crima din „Cântecul lui Vălean”, din punct de vedere stilistic, este o „bijuterie”: „Hai, Vălene, până-n casă/ Că-s bucatele pe masă, Tot găini și cu pui fripti,/ Din afară-s zugrăviți,/ Pe dinăuntru otrăviți./ O-mbucat odată gras, Abia sufletul și-a tras./ O-mbucat de două ori,/ Și-a oftat de nouă ori.” *Balade populare românești*, București, 1964). Dar, cum spuneam, crima nu se justifică.

Unii ar putea afirma că lumea a apărut înaintea realului, căci realul a fost perceput ulterior de gândirea omului și că pătrunderea lui Dumnezeu în lume s-a făcut prin om, când acesta a reușit să-și exprime gândul prin cuvânt. Astfel, omul este părtaș la desăvârșirea lumii. Dar dacă crima, ca parte a acestei „desăvârșiri”, poate fi exprimată prin cuvânt, inclusiv prin balade, trebuie să ne întrebăm: justifică aceasta mitizarea?

Poporul român este creștin. Mitizarea crimei în baladele populare de către exegeți nu este, oare, o formă de a justifica și masca crima? În acest context, există o experiență umană a adevărului. Deși adevărul este absolut și transcendent, el se manifestă în pluralitatea experiențelor umane. Astfel, fiecare își identifică adevărul

propriu cu adevărul absolut, ceea ce duce la eroarea adevărului, trăită ca eveniment de viață.

Totuși, există pericolul de a cădea în extrema cealaltă, a unui adevăr produs exclusiv de rațiune — un adevăr care ar fi același pentru toți, dar care n-ar fi trăit de nimeni. Această contradicție ne conduce către alta, mai profundă: între constatarea lucidă și sentimentul tragic, persistent dincolo de negațiile inteligenței, al necesității unor valori absolute, recunoscute ca inaccesibile omului. (Pentru Eugen Ionescu, Mircea Vulcănescu, *Familia*, seria III, anul I, nr. 5/6, 1994, p. 94-101).

Spiritul baladelor comentate se apropie mai mult de sufletul tragic euripidian, așa cum îl interpreta Nietzsche: în concepția lui Euripide, efectul tragediei nu derivă din incertitudinea epică, ci din scenele grandioase, pline de lirism retoric, în care pasiunea și dialectica eroului se desfășoară ca o revărsare de ape.

Dacă Blaga numea „Miorița” „imn cu pervaz de baladă”, sugerând o disociere necesară de specii și genuri,

→ Continuare din pag. 29

Este singura formație de acest gen din istoria teatrului românesc care susține stagii permanente în afara granițelor țării. Dăm an de an spectacole în limba română și în limba greacă, am parcurs vârfurile dramaturgiei române clasice și contemporane, am luat premii la festivaluri internaționale și se scriu despre noi articole laudative în presa greacă. O vreme am fost susținuți financiar și de instituțiile culturale din țară (ICR și departamentele pentru diaspora). În ultimii ani ni se taie toate subvențiile. Noi nu vrem bani, vrem cultură. Fel de fel de demersuri birocratice ne sufocă până a ni se spune că proiectele ne sunt respinse, fel de fel de nume fără acoperire în cultură ne semnează excluderea de la bucuria de a împărtăși lumii valorile țării noastre. Suntem în punctul în care ni s-a făcut silă. Adică, mai bine spus, ni s-a atins coarda demnității, în așa fel încât refuzăm să mai fim umiliți. Nu știu cum vom ieși din această fundătură. Nici noi, nici cei care ne calcă demnitatea în picioare.

Valentina TECLICI: Mare păcat! De câte ori ai revenit în România și cu ce prilej?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: Am revenit cu prilejul târgurilor de carte în București, al lansărilor, invitată la Zilele Teatrului Național din Cluj și la lansări de carte în alma mater. Și invitată de Muzeul Literaturii Române pentru o premieră și cu un spectacol la Teatrul Dramaturgilor Români. În ultimii ani am venit mai rar, din motive care îmi scapă. Trăiesc o anume înstrăinare, în parte pentru că găsesc o lume pe care nu o mai cunosc și nu numai datorită diferenței de generație. Noi, cei din diasporă, am trăit într-o cuviincioasă stare economică în toată perioada emigrației noastre. În România întorci capul la stânga, dai de un milionar,

„Meșterul Manole” este o doină tragică despre dorința de veșnicie în celebritate, strecurată pe ușa întredeschisă a unui lăcaș de cult.

În acest context, mă simt chinat de antinomia existenței, precum în opera lui Nechifor Crainic: „Ca trup material și muritor, înclină către pământ și lucrurile lui, iar, ca spirit nemuritor, înclină către cer și binefacerile lui” (Ion Popescu Brădiceni), dar nu printr-un cer care te respinge dacă ai săvârșit o crimă.

Autorul *Nostalgiei paradisului* spunea că „stavila morții neînduplecate, prin contrast, nemurirea... Orice mare creație de cultură e însuflețită de avântul transcendenței limitelor terestre”, dar nu prin nimicirea vieții unui om de către altul, indiferent cât de nobilă este ideea în numele căreia se înfăptuiește crima. Și peste toate, intervine perspectiva istorică: dacă într-o epocă o crimă este acceptată ca necesitate eroică, într-o alta ea poate fi condamnată și înfierată.

întorci capul la dreapta, dai de altul. Sau, si-n stânga și-n dreapta de un aspirant, la un visător cu ochii deschiși la postura de milionar. În cultură terenul mi se pare la fel de restrâns. Noi, cei din Balkani, suntem oarecum considerați marginali, bătaia se dă pentru recunoașterea europeană, or noi știm multe despre celelalte părți de lume, cu nimic mai prejos. Așa că ajungi să te întrebi: Ce caut eu aici, cu criteriile mele pentru ei fără căutare?

Valentina TECLICI: Când ai revăzut ultima dată orașul natal?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: Înainte de a pleca definitiv din România, am fost cu soțul meu grec și ne-am luat rămas bun de la biserica grecească, de la apele Dunării, pe care am făcut o călătorie cu barca de la Braila la Galați. Apoi m-am bucurat vreo doi, trei ani la rând de invitația asociației grecilor din Galați și mi-am prezentat la sediul lor câteva cărți. Același lucru în cazul Muzeului Panaint Istrati din Brăila, unde deasemenea am fost invitată să-mi prezint cărțile. Le aduc mulțumiri pe această cale celor care m-au ajutat să-mi fie pentru totdeauna drag locul și oamenii lui.

Valentina TECLICI: Pe scena vieții tale, care a fost „piesa” pe care crezi că ai regizat-o cel mai bine?

Monica SĂVULESCU VOUDOURI: Nu prea sunt eu omul să se culce pe-o ureche, tot mă gândesc că s-ar fi putut ca fiecare act al vieții mele să fi fost îndeplinit și mai bine. Mă bucur de o familie multinațională și multirasială cu membrii ei risipiți care pe unde, dar care atunci când se întâlnesc se simt bine unii cu alții și au ce-și comunica. Și mă bucur de câte ori cineva spune că a fost interesat de ceea ce am pus pe scenă sau pe hârtie. Nu pare mult, dar umple o viață de om.

Valentina TECLICI: Mulțumesc mult, Monica, pentru timpul și pentru autenticitatea răspunsurilor tale.

VERSURI RUPTE DIN LANȚUL TROFIC

Lidia ZADEH-PETRESCU

VERSURI NECITITE

pe rafturile unei biblioteci
o carte a rămas deschisă
la jumătatea unei tăceri

nimeni n-a mai atins-o
doar praful
mai știe poezia pe de rost

înăuntru
un poet respiră tot mai rar
în silabe

afară
lumea aleargă
spre locuri
despre care nu se mai scrie
nimic

POEȚII

au palmele pline de vânt
și inimile pline de cuvinte
ca niște semințe
care n-au cunoscut pământul

poeții nu spun ce văd sau ce aud
ei spun ce doare
ei umblă printre oameni
dar nu sunt niciodată cu adevărat acolo
ci într-un timp care curge pe dinăuntru

uneori par străini în propriul trup
căutând o silabă care încă nu s-a născut

nu-i întreba ce înseamnă ce scriu
nu știu nici ei
dar simt că fără acele litere
nu ar putea să respire

și poate de aceea scriu
pentru a salva cuvântul
când toate celelalte vise
se rup și cad
din lanțul trofic

SCRIITORII

uneori uită să trăiască
de teamă să nu piardă o idee
ca un fluture care
nu vrea să se lase prins

nu-i întreba de ce scriu
îți vor spune că altfel
ar muri câte puțin
în fiecare ceas
fără martori

scriu pentru ca o fărâmbă
din ce nu se poate spune
să rămână
acolo
unde tăcerea întâlnește
oameni
care în sfârșit
i-ar putea înțelege

ALCHIMIA TĂCERII

tu erai focul
care ardea în tăcere
ca o stea care a uitat să cadă

eu eram aerul
dar nu ți-am spus niciodată
că știu cum să sting un dor
doar cu o singură respirație

ne-am privit ca două oglinzi
care nu mai reflectă nimic
în afară de lumina lunii căzând oblic
peste mâna ta care nu mă mai căuta

între noi, cuvintele au murit
ca niște păsări oarbe
lovindu-se de ziduri invizibile

am devenit doi alchimiști
care nu mai cred în aur
dar încă încearcă
să transforme tăcerea în poezie

ÎN FAȚA CUVINTELOR

poeții se nasc poeți
și își duc umbrele
ca pe niște haine vechi
cu o noblețe autentică
de parcă ar ști
că nimeni nu le va vedea cu adevărat
lumina

ei stau la masa tăcerii și se îmbată
cu ce nu pot să bea ceilalți

ei sorb cu privirea cuvintele
pe care ceilalți nu le pot vedea

poeții privesc lumea de pe culmi
nu ca învingători
ci ca niște alpiniști
pe un munte de cuvinte
nevăzut de oamenii de rând

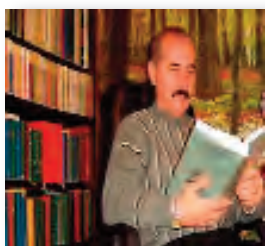
poeții nu fac zgomot în jurul lor
doar arată unde poate fi mai multă
lumină

și poate că e suficient
să stea în genunchi în fața unui gând
până acesta capătă glas

poeții
uneori par învinși
dar nu cedează niciodată
în fața cuvintelor

CONCEPTUL DE AUTORITATE ÎN BASMUL POPULAR ROMÂNESC

**Ștefan-Lucian
MUREȘANU**

*Motto: Filosofia este așezarea
ființei lumii în noțiuni, spre a
căror stabilire judecata nu se
servește de altă autoritate decât
de a sa proprie. (Mihai Eminescu)*

Cuvinte cheie: popular, basm, concept, autoritate, erou, curaj

1. Cum se poate defini autoritatea în basmul popular românesc?

Element fiindual, conștient exponent al unei societăți, omul a privit cu multă simpatie și interes faptele trecutului. Însă, niciodată nu a fost mai necesară ca astăzi o cunoaștere atât de profundă a modului de rezolvare a acestui fapt de către lumea de astăzi, a mileniului trei, privind problema autorității, ce nu trebuie înțeleasă numai ca o întâmplare impusă.

După modul cum este percepută în societate, autoritatea am putea-o clasifica în individuală și colectivă. La rândul lor, cele două concepte ar putea fi structurate în alte două categorii: autoritate individuală superficială sau carismatică, așa cum cea colectivă am putea-o împărți în autoritate colectivă de stat sau familială. În basmul popular românesc se avansează două posibilități de autoritate: individuală superficială, care poate fi negativă sau pozitivă, depinzând de situația de fapt și individuală carismatică, în care personajul autorizează, de fapt, modul său de viață și de a fi în societate. Basmul "Sarea în bucate", de exemplu, prezintă un caz impus, neputința tatălui de a înțelege compararea dragostei fiicei sale mezine cu semnificația "sării în bucate". Împăratul decide alungarea celei mai mici dintre fetele sale, fără să înțeleagă importanța acestui produs alimentar în prepararea mâncărilor:

„Atunci a întrebat-o pe fata cea mică: - Și tu fetițo, cât de mult mă iubești? - Eu te iubesc ca sarea în bucate, tată - răspunde mezina.” În luarea deciziei, de către împărat, apar intermediarii, cei care influențează, prin gesturi, hotărârea celui menit să decidă: "Surorile ei au început să râdă de ea și împăratul s-a înfuriat. - Ce fel de răspuns este acesta. Să pleci din casa mea!"

În basm, autoritarul superficial este iritat din următorul motiv: răspunsul mezinei, necorespunzător dorinței împăratului de a-l auzi și gestică insinuantă a celor două surori care îl fac pe împărat să nu dea

posibilitatea mezinei să se justifice: "Fata nu a fost lăsată să dea nicio explicație și a fost alungată." El este ușor influențabil de mijloace care profită de naivitatea lui, de lipsa de documentare și de neputința de a înțelege sensurile cuvintelor: "Surorile și-au bătut joc de prostia ei și s-au bucurat că pleacă, fiindcă tot nu prea o aveau la inimă." Prin cuvântul "prostie" autorul popular nu dorește să scoată în evidență partea negativă, apreciată ca nesăbuită de cele două surori, tot atât de nedocumentate ca și tatăl lor, ci tocmai sensul pueril, dar înțelept al mezinei, naivitatea și prin ea sinceritatea și adevărata dragoste față de tatăl ei, care nu o înțelege în momentul respectiv. Împăratului îi lipsea tocmai ceea ce un conducător de stat ar fi trebuit să aibă la vârsta respectabilă pe care o avea, înțelepciunea. Autorul popular scoate în evidență că prin lipsa acestei calități, moștenită sau dobândită cu trecerea vremii, oamenii fac de multe ori mari greșeli de care, atunci când le sunt explicate, se căiesc.

Să observăm, în urma deciziei împăratului, ca autoritate supremă, hotărârea fetei celei mici de a părăsi palatul într-o altă ținută vestimentară decât cea potrivită gradului ei nobiliar. Faptul că își dezbracă hainele de prințesă și-și ia o îmbrăcăminte modestă sugerează capacitatea mezinei de a demonstra că vechea îmbrăcăminte nu-și mai avea rostul, în noul său drum în viață, considerând-o nevrednică puterii ei în a-și susține părerea: "Mezina s-a îmbrăcat în niște haine simple și a plecat mânărită, cu lacrimi în ochi." Lipsa sării din mâncare are aceeași importanță ca lipsa din organism a acestei substanțe chimice, fără de care viața nu ar putea exista.

Tendința de a o nesocoti o părere poate izvorî ori dintr-o frivolă încredere în valoarea neverificată a celor din jur, ori dintr-o condamabilă necunoaștere a insuficienței puterii de a discerne. Basmele sunt expresii ale înțelepciunii omului arhaic, venit din străfundurile istoriei, sunt așezări mărețe ale cuvintelor cu tâlc, în rotonde solare ale iluminării inițiatice. Exegeții, care au dat la o parte colbul de pe paginile îngălbenite de timp ale scrierilor marilor gânditori despre lume și viață, au înțeles necesitatea de a-și căuta rădăcinile în gândirea veacurilor trecute. Astăzi, numai un naiv mai poate crede că se poate adânci studiul unui astfel de concept, fără ajutorul luminaților din popor, gândirea lor materializându-se în literatura populară.

Autoritatea, concept bine pus la punct în întregul sistem de existență a societății omenești, conștientizat, începând cu celula familială, și continuat cu lumea în care individul avea să se dezvolte, desemnează influența, general acceptată, a unei persoane "...în diferite domenii ale vieții sociale. Ea se referă la faptul că un ordin este autorizat dacă se conformează la tradiție", care poate fi înțeleasă fie ca o manieră de a face, a fi sau a simți, la care cei ce receptează acest gen de ordin se așteaptă ca o legătură ce le permite să se supună fără să-și piardă identitatea. În lumea basmului, autoritatea este în cea mai mare măsură tatăl, fie că este "împărat, rege, unchiș" etc. "al fiului, fiilor, fiicelor sau al altei creaturi metamorfozate", ce au de săvârșit una dintre minunatele realizări ale lumii, pacea. Pacea înseamnă liniște, dezvoltare armonioasă între membri societății, între

oameni și lumi, binele este hotărât ca formă conștientă a generozității. Lumea este un tot, un fapt dat al subordonării unui sistem, cu voia sau fără voia ei. Nu există individ care să nu se subordoneze cuiva sau la ceva considerat în sine ca autoritate a existenței sale.

2. Autoritatea curajului stă în capacitatea omului de a învinge teama

Teama poate fi învinsă prin curaj și autoritatea curajului stă în capacitatea noastră de a învinge teama. Curajul dezvoltă în psihicul nostru vitejia, act conștient al menirii noastre, mai bine spus a unora care știu să gândească pozitiv sau cum bine spune Rollo May: "curajul este fundația pe care se clădesc toate celelalte virtuți și valori personale și doar curajul poate face ca acestea să fie reale." Feciorul de împărat este voinicul, tânărul dăruit încă de la naștere luptei pentru dreptate. Venirea acestuia pe lume este anunțată ceremonios de divinitate tatălui, autoritatea desemnată să se îngrijească de dezvoltarea pruncului, în lumea în care urma să vină, pregătit fiind de părinți până la momentul despărțirii de casa și de locurile dragi, în lungul drum al inițierii. Pentru tânărul ales supunerii încercărilor casa este adăpostul structurii vii, cea care condensează energia și protejează germenii vieții. Spațiul naturii va reprezenta pentru el împrăștierea, diluarea vieții și a energiei până la conștientizarea inițiativă a existenței. Drumul pe care voinicul îl va străbate este un drum ca al fiecăruia dintre noi, metaforizat cu drumul biblic al poporului ales, care poate fi oricare alt neam omenesc, decât cel evreu, și continuat cu drumul Golgotei. Toți oamenii au o cale de străbătut în viață, cu denivelări, cu întinderi în spațiul teluric de spini, dar și cu pajiști pline cu flori frumos mirositoare, cu răspântii, cu hotărâri greu de luat, toate țesându-ne haina ninsă a vieții ce ne dă înțelepciunea cu care trecem pe lumea cealaltă. În sensul ideii tolkiene, lumea de început, a haosului cosmic, este a tuturor; față de lumea secundară, care poartă pecetea unui anumit făptuitor. Dacă basmul popular urmează un plan clar, elaborat cu înțelepciune, înfățișând o lume a rațiunii, solară, ordonată, stabilă, structurată de legi care acționează sistemic și organic, basmul modern pătrunde în cotloane întunecate, explorează zone necunoscute, poartă pecetea unor angoase, iar farmecul narațiunii cade sub umbra unei magii sumbre, risipite în final: "echilibrul senin și formalizat al binomului stabil lumea aceasta, tărâmul celălalt este dizolvat, fiind înlocuit de modelul șovăitor al unei proiecții fantomatice: lumea primară devine punctul de iradiere al unui șir nesfârșit de lumi între care se nasc și pier, în degringoladă, raporturi stranii și contradictorii. Supranaturalul nu mai încapă în scheme și în structuri, ci se revarsă / pătrunde / se insinuează în lumea naturală și o "corupe", îi schimbă semnul (și sensul) fără veste." Privit ca un rezultat al nevoii de organizare, conceptul de autoritate poate fi analizat cel puțin din două perspective: a) a celui care emite un ordin sau o comandă, în basm, de obicei, împăratul: "- Măi băiete, acu să te pornești și să-mi aduci la masă pește cu solzul de aur" și b) a celui care receptează acest ordin: supușii împăratului, fiii, fiicele etc. sau necuvântătoarele alese să fie în slujba voinicului: "- Să trăiești, stăpâne; sunt gata chiar de azi, de poruncești, îi răspunse calul." Totemic, nobilul patruped (equus

caballus) sugerează blândețe, iuteală, cutezanță, cel în slujba căruia intră calul absoarbe energetic gingașia acestui animal ce ni s-a alăturat existenței de mai bine de șapte mii de ani. Ca relație socială, autoritatea este bazată pe un principiu de legitimitate, în care unul dintre personajele basmului acceptă să-și modifice comportamentul, recunoscând voința activă a celuilalt, în virtutea principiului de drept, în care agentul activ are justificația de a comanda, iar agentul pasiv să recunoască acest drept în virtutea unui principiu de legitimitate: "- Luminate împărate, zise el, se poate să se facă voia măriei tale...."

Basmul popular este superior cunoașterii tocmai prin modul său de transmitere directă, de mișcare continuă de idei și de completări orale, transformabile de la un emițător la altul. "Pentru a înțelege vechimea și puritatea gândirii creștine a românilor", consemnează doamna academician Sabina Ispas, în lucrarea sa, *Sub aripa cerului*, după lungi cercetări în domeniu:

"precum și lipsa de antagonism din această gândire la nivelul diverselor grupuri sociale din cadrul culturii naționale românești, mai ales perioada medievală, ar trebui reanalizat întregul sistem..."

spune domnia sa, gândind și regândind asupra studiului textelor rituale, ceremoniale sau chiar a acelor de divertisment, comparând toate acestea cu formele folclorice existente la purtătorii de folclor din comunitățile vecine, din centrul și sud-estul european...

3. Basmul, bulgărele de nea în permanentă rostogolire

Basmul este bulgărele de nea în permanentă rostogolire: în plan oblic, a acumulat rapide tensiuni creative ale emițătorului și a dat valori exprimate în acțiuni, iar în plan orizontal, transformările i-au fost lente și chibzuite, în pasul care i-a mărit volumul. Nu s-a putut și nici nu se va putea vreodată să se dovedească vârsta basmului; este de demult, spun toți cercetătorii și exegeții, de când omul există ca subiect al Universului, îndeplinindu-și dezideratele prin basm și copilărend cu el. Basmul este o reprezentare a noastră, a dorinței materializate, o existență așa cum am fi dorit-o. În conținutul lui, apare o luptă aprigă între bine și rău, o dorință ca binele să învingă mereu. Binele este frumos, o gentilețe cum numai în poemele medievale o mai întâlnim, când cavalerul conștientizează că nu poate trăi fără să fie iubit și fără să iubească, iar pentru ce îndrăgești trebuie să lupti, să îți tezaurizezi taina vieții. Sufletul omenesc își păstrează unitatea ființei lui peste veacuri și dragostea de copil se va stinge din conștiința unui tată sau al unei mame, când va dispărea ultima lumină din viața omenească. Omenirea este un fapt împlinit căci însăși compunerea acestui cuvânt vizează ceea ce se dorește să fie pentru urmași: o menire, singularizată prin numeralul "o" și substantivul feminin "menire", din seva căreia se va naște ideea de a ne cere nouă să existăm ca dat al unui perpetuum mobile.

Cavalerul din basm, atât de asemănător cu viteazul războinic al domnilor valahi, are un statut aparte, are drumuri destinate să le străbată și pe care să nu le poată ocoli: "în interiorul sistemului categoriilor etice", spunea

profesorul doctor, Ion Bâțlan(12), pentru că datoria ocupa unul dintre cele mai importante locuri, în toată ierarhia statutului viteazului. Ea este definitorie pentru morală și pentru moralitate și continui cu citatul: "toate normele de comportament dintre oameni se raportează la datorie". El se va supune acestui destin ce îi este hărăzit încă de la naștere, fiind cu promisiuni: "- Taci, dragul tatei – zicea împăratul – că ți-oi da împărăția cutare; taci, fiule, că ți-oi da de soție pe cutare sau cutare fată de împărat, și alte multe d-alde astea; în sfârșit, dacă văzu și văzu că nu tace, îi mai zise: Taci, fiul meu, că ți-oi da tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte", pe care soarta îl face să și le ducă la bun sfârșit pentru a îndeplini ceea ce îi este scris.

Urmărind firul basmelor, vom observa că avem de-a face cu o "autoritate deontică", ce aparține personajului superior, referindu-se la acțiuni și reguli de comportament, este acea autoritate carismatică de care aminteam mai sus și pe care o alegem ca model de viață. Astfel, un subiect din basm acceptă un obiectiv și consideră că singura cale pentru a-l atinge este acceptarea concomitentă a ordinelor primite de la cel pe care îl consideră autoritate, în multe dintre aceste creații populare, împăratul. Arnold von Genep, prin teoria originii totemice, afirmă că basmele sunt rezultatul transformării succesive a credințelor în sacralitatea unui animal protector al comunității, teorie puternic argumentată prin rolul pe care unele animale din basme îl au în evoluția narațiunii:

"Atunci calul cu soarele-n pept și cu luna-n spată începu să-i grăiască: - Stăpâne, așa viteaz îmi trebuia mie. Află că și eu sunt în stare, dar căpăstru ca al meu nu mai e nicăierea, că e vrăjit nevoie-mare: când îl scuturi de trei ori, și se face orice ți-e voia. Încalică-mă, și să pornim mai iute, că n-ai trecut toate primejdiile."

Permișiunea încălecării calului este un semn al recunoașterii autorității eroului. Animalul se supune acelei puterii omenești pe care o simte și o înțelege ca făuritor de bine.

Ca în orice creație literară și în basmele populare, tematica, cu șirul ei de evenimente, implică existența personajelor sau a eroilor. Nu ne-am putea imagina conținutul unei astfel de opere artistice care, în timpul lecturării, să nu expună evenimentelor un tânăr ales pe nume: "Făt-Frumos", "Țugulea", "Greuceanu", "Prâslea", "Siminoc" sau a unei fete istețe și frumoase fără măsură: "Ileana Cosânzeana", având același comportament și gingășie ca a fetelor satului, pe care însuși naratorul le-ar fi putut cunoaște în viața sa. Cuvântul ales dovedește istețimea, curajul, voinicia, trăsături ce desemnează însăși existența tânărului ca exponent al binelui. Prin toate aceste calități alese eroul se detașează de celelalte personaje ale basmului, devenind unic, radiind caracterul personajului carismatic. Devine un simbol, automatism acceptat în dorința de a face bine și de a mulțumi cititorul care dorește pedepsirea elementului răufăcător.

Basmele populare sunt parte a memoriei colective, a ceea ce Jung numește "inconștient colectiv", eu mi-aș permite să îl numesc strat protector al memoriei imaginare colective, moștenit în subconștient și dirijat spre eternitate. Sensibilitatea femeii s-a dovedit activă în făurirea acestei lumii a basmelor, pentru că ele au fost primele, și putem spune fără a greși, care au cules fabulosul timpului din imaginația moșilor și strămoșilor, îmblânzind

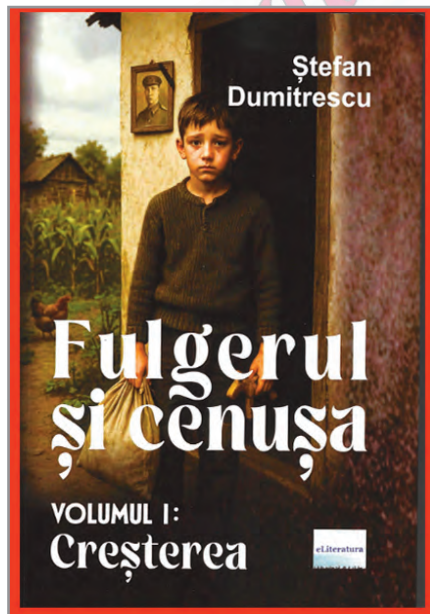
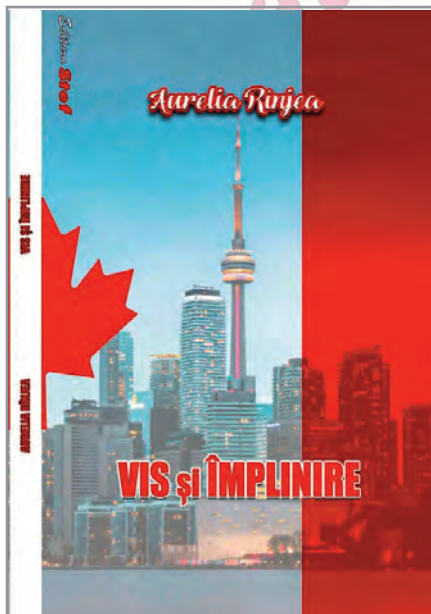
caracterele răufăcătorilor, mângâind prin cuvinte drumul spinos al eroului, deși marii scriitori ai acestor povești au fost în marea lor majoritate bărbați.

Îmi imaginez că o perspectivă europocentristă este destul de anevoioasă, deoarece există foarte multe basme și în afara spațiului european, precum basmele arabe (culese în ciclul "O mie și una de nopți"), apoi cele persane ("Corbul cel îndărătnic", "Povestea fetei de croitor și a feciorului de împărat"), basmele africane ("Povestea cu leul și taurul", "Uriașul de piatră"), basmele chinezești ("Voinicul și tigrii", "Phönixul cu două capete", "Cele două curcubeie"), basmele coreene sau cele japoneze ("Balaurul cu opt capete", "Unchiașul făcător de minuni", "Povestea celor doi frați", "Izvorul tinereții"). La fiecare dintre aceste basme eroul este aproape întotdeauna un element pozitiv, și ca o observație subliniem faptul că poporul din care eroul își trage obârșia își pune adânc amprenta, ca o caracteristică asupra fiecărui protagonist în parte. Atât mediul social, obiceiurile, datinile, cât și mediile cosmice, orografice, dar și cele climatice contribuie la particularizarea comportamentului personajului principal, și a personajelor; în general, din basmul popular.

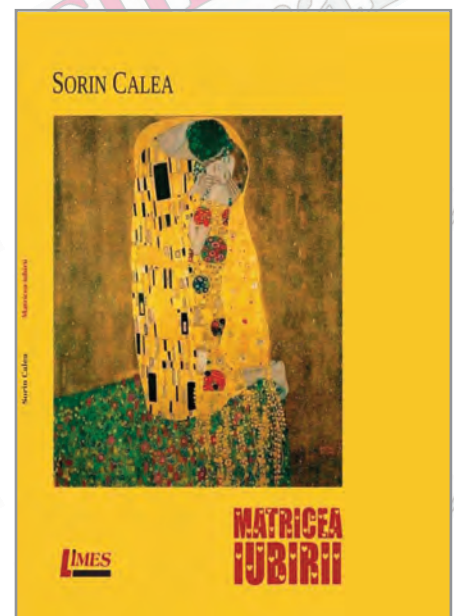
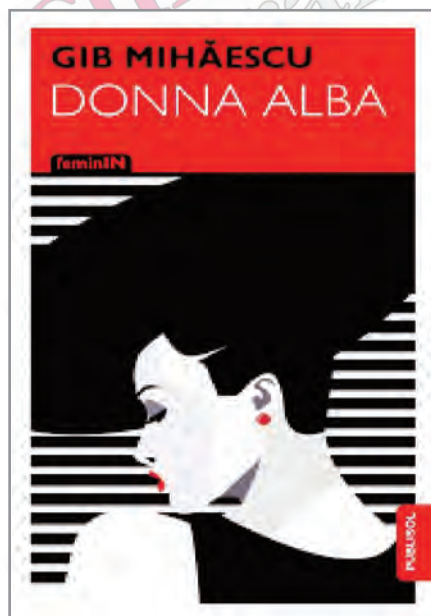
Prin natura lor, basmele sunt fantastice, împletind realul cu fabulosul. Eroii basmului sunt mânați de dorințe, într-o căror îndeplinire întreprind acțiuni imaginare. Între ei se stabilesc relații de opoziție: "- Ia taci, mă tontule și flecarule, ce tot stai tu de vorbești; mare lichea ai mai fost, gură de cârpă ce ești!" sau de compensație: "- Bine ai venit sănătoși; dar ce îmbli, împărate, să afli? Dorința ce ai o să-ți aducă întristare." Eroul se destăinuie unor ființe deosebite, alese după trebuință, care îi devin confidente: "- Stăpâne, strânge chinga cât poți de mult, și, încălecând, să te ții bine și în scări, și de coama mea, picioarele să le ții lipite pe lângă subțioara mea să nu mă zăticnești în zborul meu."

O particularitate a basmului românesc, pe care nu am întâlnit-o în celelalte basme ale lumii, este transpunerea vieții de fiecare zi, în fapt a creatorului popular, în subiectul fabulos al acestor creații literare, în care împăratul ia locul tatălui, autoritatea de drept, recunoscută de toți ceilalți membri ai familiei. Dacă am face excepție la numirile: împărat, prinț, prințese, zâne, zmei etc., folosind în locul lor apelativele: tatăl, mama, măștihoale((20) etc. basmul ar putea fi considerat o monografie a familiei țărănești, cu trăsături firești, în care lumea care intră în contact cu familia aleasă de creatorul popular, a fi cea împărătească, este lumea obișnuită a satului, cu oameni gospodari, înstăriți, cu bune și cu rele, cu împliniri și ezitări. Pentru a se impune în pedepsirea celui rău, acel perturbator al liniștii satului, povestitorul folosește, ca mijloc expresiv, fabulosul. O modalitate estetică de narare, unde autoritatea fabulosului este exprimată atât prin superlativul adjectivelor, a adverbelor folosite, cât și a uzitării imperfectului verbelor, ca timp fără limite. Un început continuu, neterminat, un prezent etern în acțiunea narațiunii, dar și în dialogul dintre personaje: "- Dragul nostru drag, noi pornim să ne căutăm fata care ne-a pierit, iar dumneata ia-ți nevasta și mergeți sănătoși acasă! Nu ne jeliți!"

Va urma

Cărți din biblioteca revistei Climare literare

Cogito

„Puterea îi atrage pe indivizii coruptibili. Toți cei care o urmăresc trebuie suspectați.” - Frank Herbert